

ARKA KAPAK

kitap ve kültür dergisi
arkakapak.com

Yıl:2 Sayı:19 Nisan 2017 / 10,00 ₺

S.19

Dosya

Cahit Zarifoğlu

“Halk aşksızsa sokaklar
banka dükkânlarıyla doludur

S.4

Mustafa Özel

S.6

Enis Batur

S.16

İhsan Fazhoğlu

S.36

Sevengül Sönmez

S.38

Feridun Andaç

Mehmet Ali & Akşamsefası

YKY'DEN ÜÇ YENİ ROMAN

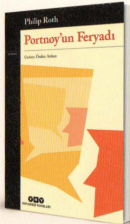

Richard Yates'ten sonu hüsrarla biten bir Amerikan rüyası

Richard Yates, *Bağımsızlık Yolu*'nda sonu hüsrarla biten bir Amerikan rüyasını anlatıyor. Aynı adla sinemaya uyarlanan, Türkçeye "Hayallerin Peşinde" ismiyle çevrilen filmin başrollerinde Oscarlı oyuncular Leonardo DiCaprio ve Kate Winslet oynuyor.

Bağımsızlık Yolu

Richard Yates • Çeviren: Esra Birkan • Roman, 272 s.

Sarsıcı, şaşırtıcı, yüz kızartıcı, komik... *Portnoy'un Feryadı*

Zamanında ülkemizde yasaklanan kitaplardan biri olan *Portnoy'un Feryadı*, kapalı bir kutu olan Yahudi toplumunda erkeğin cinsel gelişimini ve anne ile erkek çocuk arasındaki ilişkiyi eğlenceli, şaşırtıcı ve yüz kızartıcı bir biçimde anlatıyor.

Portnoy'un Feryadı

Philip Roth • Çeviren: Özden Arıkan • Roman, 212 s.

Ölümü, insanın kendi kıyametidir

22:04, Amerikan edebiyatının son dönemdeki en parlak yazarlarından biri olan Ben Lerner'dan, gerçek ile kurmacanın ironi ve samimiyetle harmanlandığı yenilikçi bir roman.

22:04

Ben Lerner • Çeviren: Hakan Toker • Roman, 208 s.

ARKA KAPAK

kitap ve kültür dergisi

Yıl:2 Sayı: 19 - Nisan 2017

Ayda bir çıkar
arkakapak.com
ISSN No: 9772149827008

İmtiyaz Sahibi

Libronet Bilgi Hizmetleri ve Yazılım San. Tic. Ltd. Şti. adına
Mehmed Ali Çalişkan

Yayın Yönetmeni

Yunus Emre Tozal
yunusemre.tozal@libronet.com

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Erkan Şimşek
erkan.simssek@libronet.com

Editor

İsa Karaaslan
isa.karaaslan@libronet.com

Yayın Kurulu

Erkan Şimşek, Yunus Emre Tozal, İsa Karaaslan, Cemil Üzen, Zahid Yıldırım
Rukiye Şahin, Esra Nur Akbulak, Cüneyt Gönen, Adnan Sarıçoğlu,
Fırat Demirel, Murat Ciftçi, Ümit Yaşar Özkan

Görsel Yönetmen

Zahid Yıldırım

Mizanpaj

Cemal Keskin

Kapak İllustrasyonu

Onur Erler

Kurumsal İletişim ve Reklam

editor@arkakapak.com

Satış

Yeşim Özdemir
0530 176 79 69
semih.gulseren@libronet.com

Basım Yeri

Elma Basım Yayın ve İletişim Hizmetleri San. Tic. Ltd. Şti.
Halikali Cad. B4 Blok 164 Sefaköy, Küçükçekmece, İstanbul
Matbaa Sertifikası No: 120 58

Dağıtım

Doğan Dağıtım
Tel: 0212 449 63 63

Yazı Göndermek İçin

Yazılarınızı "editor@arkakapak.com" adresine gönderebilirsiniz.

Yönetim Yeri

Altunizade Mh. Tophaneliöğlü Cd. Başaran İş Merkezi No:3 D.10
Üsküdar - İstanbul
Arka Kapak Papersense'nin yayımdır.

© Her hakkı saklıdır.

Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve illüstrasyonların elektronik ortamdan da
dahi olmak üzere çoğaltma hakları Libronet Bilgi Hizmetleri ve Yazılım San. Tic. Ltd.
Şti. ye aittir. Yazılı izin olmaksızın kullanılamaz.

Mehmet Ali & Akşomsefası

Arka Kapak'ın Nisan 2017 sayısı ile huzurunuzdayız.

Şiire ve şiirlere dair sözümüzü unutmadık. Bu sayımızda büyük bir şiair, Abdurrahman Cahit Zarifoğlu'nu anlatmaya çalıştık. Zarifoğlu, sadece İslamcı şiirin değil bütünyle Cumhuriyet Dönemi Türkçe şiirin en önemli şairlerinden. "Anlaşılması zor" şiirleri, daha önce hiç görülmemiş tarzı, güçlü poetikası, yakaladığı semboller, şiirleştirdiği konular ve sıra dışı biyografisi ile büyük bir şiair. En başta söylemek gerekirse Zarifoğlu için İslamcılık, siyasal bir kimlik tercihi değil de kapsayan ama ondan çok daha fazlasına işaret eden ontolojik meseleydi mesela. Bankalara da dünya siyasal sistemlerine de insanın nefsinin çelen seytana da bakışında kristalize bir ideoloji vardı. Durdugu yer ve zihni çok net olduğu için şiiri de çok netti. Eleştirel, güçlü, saldıran bir şiiri var Zarifoğlu'nun. Savunma hattı inşa etmek yerine doğrudan hücumla geçen bir şiir. Yer yer "seküler" şairlerden beklenenecek mısralar yazmaktan çekinmemiş, kompleksiz bir şairden bahsediyoruz. Öte yandan Afganistan'ın ümmetin gündemine mısra mısra sokmayı başaran, güncelin acısını hızla şiire dönüştüren, tarihe net düşen bir şairdir Zarifoğlu. İkinci Yeni'nin dünyasına yer yer yaklaşan hatta belki ilham veren ama son tahlilde müstakil ve Haydar Ergülen'in tabiriyle ustasız bir şairdir.

60'ların ortasında başlayıp 80'lerin ortasında nihayete eren 20 yıllık yazı hayatına sadece şiir değil roman, öykü, tiyatro, deneme gibi birçok türde eserler sığdırırken hep o aynı yeri tahkim etti. Dünya diz çıktıkça yer kadardı demişti ve o dizinin kapladığı küçücük alanı çiçek bahçesine dönüştürdü, oradan kuşlar havalandı. Orada secdeye kapandı orada kalemini yonttu. Aynı zaman dilimini paylaştığı veya bir şekilde birlikte anıldığı birçok isim, şiir ve yazardan farklı kalabilirdi. 90'ların ve 2000'lerin getirdiği dünyaya has ve hepimizi kapsayan kirlenmeye şahit olamadan aramızdan ayrıldı. İslamcılık açısından "şiirle muhalefet yapılan yıllar"ın taşıyıcı ismi olarak mısraları hafızalarda, duvarlarda, öğrenci sıralarında yaşamaya devam edecekler.

Arka Kapak olarak biz de bu büyük tarihi ve edebi ismi hakkıyla yazmak istedik. Medeni Yılmaz, İbrahim Tüzer, Ümit Yaşar Özkan, Ahmet Tozal, Hasan Ali Yıldırım, Asım Gültekin, Sevengül Sönmez ve Feridun Andaç'ın yazılarından oluşan dosyamız çok geniş, başlı başına bir dergi gibi oldu. Merve Akbaş'ın, Cahit Zarifoğlu'nun eşi Berat Zarifoğlu, çocukları Ahmet, Betül ve Ayşe Zarifoğlu'yla yaptığı söyleşiler de şiairi tanımak için birer anahtar gibi.

Bu sayımızın dünya edebiyatı sürprizi ise Sarah Jo röportajı oldu. "Geçmişle gelecek arasında gidip gelerek yazıyorum" diyen Jo ile bu güzel röportajı Zeynep Erdun yaptı.

Bir de küçük bir sürprizimiz var. Birkaç sayıdır yer veremediğimiz şiir romanlara Stephen King hakkında bir öykü ile geri döndük. Sinema sayfalarımız yine dopdoldu ve yine bir çırpıda okunuyor. Özellikle Ayşe Yılmaz'ın Osmanlı'da tiyatro ve sinemanın farkının belirlenmesine dair yazısı her kesimden okur için çok öğretici.

Editorün Masası köşesinde konuğumuz Hayy Kitap'tan Nalan Yıldırım; kapak tasarımımız ise Küre Yayınlarına yaptığı kapaklarla tanıştığımız Zahid Yıldırım oldu. Bu sayımızı da beğeneceğinizi ümit ediyoruz.

Herkesi iyi okumalar

Saygılarımızla
Arka Kapak

ARKA KAPAK

kitap ve kültür dergisi

İÇİNDE NE VAR?

YIL: 2 / SAYI: 19

NISAN 2017

6

ENİS BATUR

BAHÇE ARKEOLOJİSİ

4

MUSTAFA ÖZEL
ROMANCI KADERE
HÜKMEDEMEZ

16

İHSAN FAZLIOĞLU
USTAD KAVRAMI
ÜZERİNE

19

CAHİT ZARİFOĞLU
MEDENİ YILMAZ
İBRAHİM TÜZER
ÜMIT YAŞAR ÖZKAN
AHMET TOZAL
HASANALİ YILDIRIM
ASİM GÜLTEKİN

DOSYA

30

ZARİFOĞLU AİLESİ
YARIM KALMIŞ
BİR HİKÂYE

RÖPORTAJ

39

SEVENGÜL SÖNMEZ
YAŞAMAK'IN
KIYISINDA

38

FERİDÜN ANDAÇ
ANLATICI
CAHİT ZARİFOĞLU

62

RÖPORTAJ
SARAH JIO

- 8 / SEDAT ALBAYRAK / AMAN VERMEZ BİR KİTAP HASTALIĞI
- 10 / ÖZKAN ALİ BOZDEMİR / YENİ BİR DİL OLARAK ÇEVİRİ
- 12 / ALPER GÜRKAN / BEN VE ÖTEKİ
- 14 / CÜNEYT GÖNEN / MAKYAVELİST SANCİO PANZA
- 18 / VOLKAN ZAMANOĞLU / JACK LONDON İLE MARTİN EDEN
- 40 / İHSAN SÖNMEZ / BEYAZ KİTANIN ANTI-KAHRAMANLARI
- 42 / YUNUS EMRE TOZAL / İHMALLER ŞEHİRİ: İSTANBUL
- 44 / MERVE AKBAŞ / KARA ORMAN'DA BİR GEZİNTİ
- 46 / MEHMET ALİ ÇALIŞKAN / KENDİMİZİ BİRİKTİRMEK
- 48 / FIRAT DEMİREL / NURİ DEMİRAG BİZİM NEYİMİZ OLUR?
- 50 / NURULLAH TURAN / KİTAPLARLA MUSAHABE...
- 52 / DURSUN SARAL / BARBAROS HAYREDDİN PAŞA
- 54 / HASAN ÖZTÜRK / "ACILI KUŞAK" BİR TÜRLÜ GÜL(E)MEDİ
- 56 / ELİF AYLA
ADNAN SARAÇOĞLU
ELİF KONAR ÖZKAN
- ÇOCUK EDEBİYATI**
- 60 / ASLI TUNÇ / GENÇLİK BAŞIMDA DUMAN
- 64 / ÇİZGİ ROMAN / STEPHEN KING MASA
- 66 / ZEYNEP ERDUN / ARKA BLOG - SENİN MÜZİĞİN NE?
- 68 / RIDVAN A. CAN / ETKİSİ UZUN SÜRECEK 4 KISA FİLM
- 70 / RUKİYE ŞAHİN / PERDE
- 72 / AYŞE YILMAZ / NESİN, NE DEĞİLSİN EY SİNEMAI - TSA
- 74 / BERRAK SİRAL / ORADA BİR KİTAP VAR UZAKTA
- 76 / ESRA NUR AKBULAK / KİTAP VİTRİNİ
- 78 / ELİF KURT / ETKİNLİK GÜNLÜĞÜ
- 79 / NALAN YILDIRIM / EDITÖRÜN MASASI
- 80 / ZAHİD YILDIRIM / KAPAK TASARIMCISI

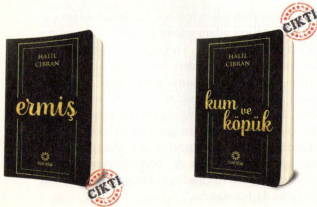
GELENEKSEL EKOL İNSAN'DA

DÜŞÜNCE SERİSİ

KLASİKLER

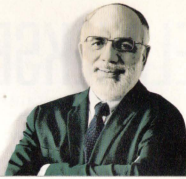
KLASİKLER OKUNSUN DİYE
KİTAPLIĞI
GENİŞLETİYORUZ

"okumak insanca bir eylemdir."

Mehmet Ali & Akşamsafa

ROMANCI KADERE HÜKMEDEMEZ!

Mustafa Özel

Bir rivayet: Balzac, yazmakta olduğu romanın kahramanı ölecek diye aşırı üzülmüş, bir dostu, “Kurgu senin değil mi, öldürmeyeiver!” der. Balzac’ın cevabı: “Ben kaderi değiştiremem!”

Peyami Safa, *Fatih-Harbiye*’de kadeere hükmetmek istiyor. Böylece, çok başarılı bir romanı, son birkaç sayfasında, sıradan bir teselli risalesine dönüştürüyor. Realist başlıyor, romantik noktalıyor. Batı’da romantizm, geleceği inşaya yönelik bir rüya; bizde ise geçmişti korumaya dönük bir avunma.

Cumhuriyetin ilk elli yılında romana karşı ciddi bir tepki olmalı ki *Fatih-Harbiye* gibi muhafazakâr insanı mest edecek bir roman bile, 1931’deki ilk baskısının ardından, ikinci defa ancak 37 yıl sonra, 1968 yılında yayınlanıyor. Onu takip eden 48 yılda ise toplam 68 baskı yapıyor. Tam bir roman’tık şahlanış!

Bu baskıların tümünü gerçekleştiren Ötügen Yayınları, eseri bir kurgudan ziyade, cemiyetin birçok meselesini çözen bir sosyal psikoloji kitabı gibi sunuyor. Peyami Safa, yayıncıya göre, edebî ve estetik kaygıların ötesindeki gayretlerin sanatkârıdır:

“İnsanları kemiren duyguların sebeplerine, derinliklerine, köklerine inmek; cemiyetteki çalkantılarına yönelmek; bu dalgalanmaların kişileri ne derecede etkilediğini tespit etmektir.” Hükümlerdeki kesinliği görüyor musunuz? Yazarımız köklere inmek, çalkantılara yönelmek ve etkileri tespit etmektir. Sonraki üç paragraf da sırasıyla “göstermektedir”, “görülmektedir” ve “incelemektedir” fiilleriyle bitiyor. Yazarımızın hayal-nâmesinde *gerçek* dünyadaki baba-kız (eski-yeni) çatışması *gösterilmektedir*; yeni hayata gönül verenlerin ruh ıstırabı *görülmektedir*; böylece “Batılılaşma hareketlerinin Türk tipinde ve cemiyetindeki etkileri” *incelenmektedir*. Psikoloji ve sosyolojiye hâlâ ihtiyacımız var mı?

“Fatih kıza” Neriman, zengin akrabalarının da etkisiyle, Harbiye hayatına özenmeye başlar. Bu iki semt arasında üç beş km mesafe, fakat üç beş asırlık zihniyet farkı vardır. “Neriman, Beyoğlu’na çıktığı

vakit, halis Türk mahallelerinde oturanların çoğu gibi, kendini büyük bir seyahat yapmış sanırdı.” Her gidişinde Fatih çok uzakta kalıyor, bu kısa mesafe ona Afgan yolu kadar uzak görünüyör ve “Kâbil’le New York arasındaki farkların çoğuna İstanbul’un bu iki semti arasında kolayca” rastlanıyordu.

Tanpınar’da olduğu gibi, Peyami Safa’da da Doğu/Batı medeniyetleri arasındaki fark en çok musikide kendini hissettiriyor. “Öf... Bu elimdeki ud da sinirime dokunuyor, kıracağıım geliyor. Bunu benim elimde nereden musallat ettiler? Şu alaturka musiki... kaldırsalar da ben de kurtulsam.” Tek sorun müzik değil elbet; çevre bütünüyle sıkıcıdır. “Oturdüğüm mahalle, oturduğum ev, konuştüğüm adamlar çoğu sinirime dokunuyor.” Oysa Beyoğlu’nda böyle midir? Orada insan bir bahçede geziyor sanki; her vitrin çiçek gibidir. “En âdi eşyayı öyle biçime getiriyorlar ki mücevher gibi görünür. Halkı da yü-rümesini, giyinmesini bilir.” Bu yüzden, *Fatih-Harbiye* tramvayı “Neriman’da bütün arzuları şiddetle uyandıran bir münnebbih hâline gelmişti.”

Neriman, Şark insanını kediye benzetir; Garplıyı köpeğe. “Kedi yer, içer, yatar, uyur, doğurur; hayatı hep minder üstünde ve rüya içinde geçer; gözleri bazı uyanırken bile rüya görüyormuş gibidir; lapacı, tembel ve hayalperest mahlûk, çalışmayı hiç sevmeyiz. Köpek diri, çevik, atlandır. İşe yarar, uyurken bile uyanıktır.” Neriman’ın Weber’den esintiler taşıyan görüşlerini, yaşlı babası Faiz Bey adeta Guenon’dan hikmet incileriyle karşılar:

“Acaba her oturan adam tembel, her koşan adam çalışkan mıdır? Kimi adam vardır ki sabahtan akşama kadar oturur ve düşünür. Onun bir hazine-i fikr-i vardır, yani fikir cihetinden zengindir; kimi adam da vardır ki sabahtan akşama kadar ayak üstü çalışır, fakat yaptığı iş dört tuğlayı üst üste koymaktan ibarettir. Evvelki insan tembel görünür velakin çalışkan, diğer insan çalışkan görünür velakin yaptığı iş sudandır. Zira birisi maneviyat ile, zihin gayretleriyle yapılan iştir; öbürü vücut ile, bedenle yapılan iştir. Maneviyat daima daha âlîdir; vücut sefildir. Yapılan işlerin farkı da bundandır.”

Neriman babasına saygılı da olsa, akli Perapalas'ta yapılacak balodadır; yaşlı adamın sözleri kulağına girse de ruhuna işleyecek gibi değildir. Babasının adamı, Şinasi'dir. Onu oğlu gibi sever ve kızıyla evlendirmek ister. "İkisi de Şark'a ait birçok şeyleri, Şinasi alaturka musikiyi, Faiz Bey tasavvufi edebiyatı çok seviyorlardı." Ayrıca, devrin "çirkin şekillerine intibak etmeyen" Şinasi'nin sessizlik ve doğallığı, onu tüm mahalle halkına sevdirdiyordu.

Neriman'ın heves ettiği "çağdaş yaşam biçimi" bir bakıma yeni "Türk ulusu"nun da idealiydi. "Lozan sulhundan sonra, resmi Türkiye'nin de kanunla herkesi kabul ettirdiği bu asrileşme, Neriman'ın ruhunda gizli gizli yaşayan bu iştiyaka en kuvvetli gıdasını vermişti. (...) gittikçe medenileşen İstanbul'un dekorundan, kitaplardan, resimlerden, tiyatro ve sinemalardan gelen bu telkinler, yeni kanunlarda müeyyidesini bulmuş oluyordu." Şinasi, Neriman'ı geçmişe ve geleceğe doğru; albenili rakibi Macit ise geleceğe ve modernliğe doğru çekiyordu. Dengesiz bir teraziydi bu. "Macit, karşı kefeye o kadar büyük bir ağırlık ilave etti ki muvazene tehlikeli bir surette bozuldu. Şinasi, Neriman'ın gözünde aileyi, mahalleyi, eskiyi, Şarklıyı temsil ediyordu; Macit yeninin, Garbın ve bunlarla beraber meşgul ve cazip sergüzeşterin mümessili ve namzediydi."

Zaman gün gün Neriman'ı Şinasi'den soğutup Macit'e yaklaştırdı. Sonunda (içinden) patlar: "Artık bir Fatih kızı olmak istemiyorum. Böyle yaşamaktan nefret ediyorum, yeniyi ve güzeli istiyorum. Bu hayattan ayrılmak, çıkmak istiyorum. İhtiyar adam, bozuk sokak, salaşpür ev, gıy gıy, hey hey, ezan, helvacı... Bıktım artık." Bunları düşünür, fakat söylemez. Şinasi ise Neriman'ın bütün derdinin bir baloda iyi bir kavalyle ile dans etmek olduğunu düşünür. "Baloya gitmekle hemen medeni olacak mısın?"

Romanın dörtte üçü bu gerilimle devam eder; son çeyrekte (Ferit'in kişiliğinde) yazar bizzat sahneye çıkar. Önce yenilikçi yanını konuşur ve Neriman'ın haklı olduğu hususların altını çizer. Fatih'teki evde oturmak istememesini haklı bulur: "Taş ev tahta evden, elektrik petrolden, otomobil arabadan, makine havandan ve lavanta hacıyağından daha iyidir." Sıkıntı, bizde medeniyet fikrinin bir kültür meselesi olarak anlaşılmasındadır. Hele kadınlar bunu bir fantezinin hududu içinde görüyorlar. Medeniyeti gözleriyle anlamaya çalışıyorlar; bu elbette daha sathî, fakat daha az tehlikelidir:

"Bunlar, hakiki medeniyetçilerden daha bahtiyardırlar. Şekillerle iktifa ederler ve renklerin değişmesi onları eğlendirir. Fakat hakiki terakkiye inanan, kültür sahibi bir İngiliz kızın sükutu hayalini düşün!

Her şeye vâsil olmuş, fakat hiçbir şey bulamamıştır. İçlerinde intihar edenler var. (...) Onlar ideal sahibidirler, bizimkiler fantezi düşkünü; onların aldanışı daha korkunçtur."

Fatih-Harbiye'nin bundan ötesi, siste gerilim düşürme stratejisi. Neriman'ın bu siste intihardan ve "korkunç aldanıştan" nasıl kurtulup güneşli havaya çıkabildiğini ve bunun Türkiye gerçekliğine tetabuk edip etmediğini ciddi sorgulamak lazım. Balzac yaşı, Unamuno'nun Peyami Bey'den 17 yıl önce kaleme aldığı *Sis* romanında, çağdaş insanın kaderini daha başarılı kurguladığını söylerdi.

İspanyol yazarın roman kahramanı Augusto, ruhundaki fırtınaların sonucunda intihar etmeye karar verir. Mutsuzluğunun kaynağı olarak kendini gördüğünden, nefesine kıymak istemesi de mantıklı gözüküyor. Fakat bir de yazara danışayım diyor! Unamuno ona intihar edemeyeceğini, çünkü zaten yaşamadığını, gerçek değil kurgusal bir varlığının olduğunu söylüyor. Ölmek için, önce yaşayarak olmak lazım! Roman kahramanı ise yazara asıl yaşayanın kendisi olduğunu, Unamuno'nun "Augusto'nun öyküsünün dünyaya gelmesi için baheden başka bir şey olmadığını" söyleyerek itiraz ediyor. Don Kişot, Cervantes, hangisi daha gerçek?

Romancı, geleceğin tarihini yazar. Peyami Safa, bir muhafazakâr olarak benim de ruhumu okşayan bir kurgu ortaya koymuş olsa da *Fatih-Harbiye* ile kızı değil babayı; geleceği değil geçmiş kurtarıyor.

Sis'e boğulan *Fatih-Harbiye* bizi bir ay daha meşgul etmeyi hak ediyor! ■

Fatih Harbiye
Peyami Safa
Örten Neşriyat

BAHÇE ARKEOLOJİSİ

Enis Batur

Antonioni'nin Kızıl Çöl'ü çektiği yıllarda kurduğu bir cümle, "atların da tıpkı ağaçlar gibi pek yakında antik birer canlıya dönüşeceği" yollu yargısı üzerinde ürpertici bir etki bırakmıştı. Aradan çeyrek yüzyıl geçti. Bugün, yönetmenin gözleminin büyük bir uzgörüye dayanmadığını, topu topu gidişatın yorumlanışı sayılması gerektiğini daha iyi anlayabiliyorum: İçinde yaşadığımız yüzyıl, âdemoğlunun Doğa'yı en güçlü ve geri dönüşüz biçimde tahrip etmeyi başardığı çağ olarak anılacak gelecekte. Peki, bu gidiş, gidiş hızımıza bakıp bir gelecekte söz etmemiz akıllı uslu bir tavrı mı? Son dönemin bilim kurgu filmlerine dekor olarak seçilen hepten çoraklaşmış yeryüzü de bir uzgörü işareti taşıyor belki de: Öyle anlaşıyor ki, olsa olsa yakın bir geleceğin önyargısı ile karşı karşıyayız: Burayı cehenneme çevirmeyi, tek tanrılı dinlerin imgelem haritasında betimlenen cehennemi yerkürede gerçekleştirmeyi de bahşardık sonunda -onca zaman yerküre cenneti üzerinde umut besledikten sonra üstelik.

Dante'nin cennetinden Acem şairlerinin ya da Zıpangu şairlerinin betimlediği cennetsi görümlere kadar uzandığımızda kaçınılmaz bir ölçek olarak bahçeler çıkar karşımıza. İster *medeniyet* ya da *uygarlık* sözcüklerini seçelim, ister *civilisation*'u, İnsan'ın kurduğu her yetkin toplumsal yaşam modelinde bir kaçış bölgesi, bir karşı-kefe seçeneği olarak Bahçe'nin yer aldığını görüyoruz. Antik Çağ'ın Babil asma bahçelerinden Le Corbusier'nin düşü "Işnılı Kent" e dek yorulmamız bir imgedir bu. Yorgun düşün, ne yazık ki gerçekliğidir.

Kültür tarihçileri, her büyük uygarlığın gözde bir bahçe tanımı gerçekleştirdiğini, her büyük uygarlığın sonsuzlukla boy ölçüşen bir incelik içinde bahçe siyasetleri geliştirdiğini göstermişlerdir. Japon, Çin bahçeciliği için de böyledir bu; Hind, Acem, Bizans bahçeciliği için de. Avrupa'nın yakın çağ panoramasını, bugüne dek korunabilmiş İngiliz, İtalyan, İspanyol, Avusturya örneklerinden izlemek güç değildir. Azteklere, Mayalarda kurulan bahçe saltanatlarına ilişkin elimizde hayli belge vardır. Louis Massignon, Grek ve Arap kültürlerin keşişme alanında, en mutlak geometrinin Eyüp bahçelerinde ortaya çıktığını vurgular.

Bütün bunlar, ölçülmesi de inanılması da olanaksız bir açgözlükle insanlığın her karış toprağı, Doğa'yı sürgün kılma adına ele geçirmiş olmasını anlamlandırmamız engel oluyor. Bahçe kültürü neredeyse tedavülden kalkmış durumda. Elde kalan örnekler, tıpkı Antonioni'nin söz ettiği gibi, antik birer kahrman olarak korunma altında -birer müzikal parça. Kentlerimizden bütün bütüne kovuldu bahçeler. Ola ki, evlerimizi donatan plastik çiçeklerin bir uzantısı olarak, yakında kentlerimizde plastik bahçeler üretilecek, diye düşünebiliriz -bizi besleyecek, ayakta tutacak bir düş olmasa gerek.

Kent yaşamının, Ortaçağ'dan başlayarak, bahçeleri organize ve yapay bir biçimde toplumsal düzene kattığını biliyoruz öte yandan. Doğa'nın kısıtlı, düzenli, sentetik bir öge olarak da olsa taştan, beton-dan gelişmeyi seçen kent oluşumuna katılmasına bir tür çaresizlik içinde katlanmıştı Ortaçağ, Yeniçağ insanı. Sanayi Devrimi alanı iyice daraltmakta gecikmeyecekti. Viçtor Hugo'nun *Sefiller*'de betimlediği Paris bahçeleri Proust'un, Colette'in anlatılarında, Rilke'nin şiirinde, izlenimcilerin resimlerinde gitgide elimizden avucumuzdan sıvışan birer gerçeklik, birer vaha olarak yer alır olmuşlardır.

Mustafa Irgat'ın 1990'larda *Sanat Dünyamız* dergisi için hazırladığı, Türk şiirinden süzülmesi Bahçe konulu, izlekli şiirler de aynı gelişmeyi dile getiriyordu: Hâşim'den, Yahya Kemal'den başlayan; Tarancı, Tanpınar, Oktay Rifat'ta süren bir çizgi çekiyor çağdaş şiirimizde Bahçe; sonra da usul usul cılızlaşan bir su gibi günümüze doğru kayboluyor. Türk resminde, musikiisinde de öyle: Ne Doğa, ne Ölüdoğa artık -yalnızca büyük bir duman yükseliyor yapıtlardan.

XX. yüzyıl insanı nasıl Kent'e göç ettiyse, XX. yüzyıl insanı da Kent'ten göç edeceği benziyor. Gelişkin ülkelerde çoktan başladığını bildiğimiz bir kaçış, geri çekiliş. Ne ki, ancak gelir düzeyi yüksek insanlara tanınan bir lüks bu: Her azalan şey gibi Doğa da giriş ücreti amansız pahalılıkta bir cennet olacak.

Denizi de, Toprağı da öldüren âdemoğulları için Bahçeli yaşam geçmişe ait bir tören artık.

Bizlere, Bahçe'nin arkeolojisini yapmak kaldı. ■

***Bir yolculuk bu kitap, otizmi anlama
ve dünyaya otizmlili bir çocuğun
gözünden bakma yolculuğu...***

AMAN VERMEZ BİR KİTAP HASTALIĞI: BİBLİOMANIA

Sedat Albayrak

Adı konulmuş bazı kitap hastalıkları var. Okumadığı halde sürekli kitap biriktirmek manasındaki Japonca'daki *tsumodoku* kelimesi bu derde müptela olan birçok kimseyi teşhis ediyor. Umberto Eco, insanların alıp okumadıkları kitapları bir süre sonra okuduklarına inanmaya başladıklarını söyler. "Hepsini okudun mu?" gibi yanlış bir soru karşısında Walter Benjamin'in "Kitaplar sadece okumak için değil, aynı zamanda birlikte yaşamak içindir," sözü bir çıkış sunsa da aynı zamanda kitaplarla yaşamının tuhaf dünyasına dair bazı bilinmeyenleri saklı tutuyor. Burada bir başka hastalık akıllara gelebilir: Abibliophobia. Okuyacak bir metin kalmaması korkusu. Zweig'in *Satranç*'inde resmettiği tutsaklık veya 1984 ile *Fahrenheit 451*'in distopyası bu korkunun vücuda bürünmüş hâlleri olsa gerek.

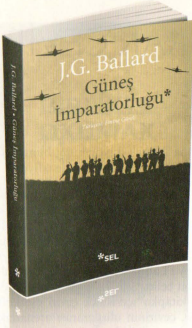
Flaubert, henüz 16 yaşında genç bir lise öğrencisiyken kitap hastalıklarının belki en fenası hakkında karikatürize bir hikâye kaleme alır: Bibliomania. Barselona'da kitapçılık yapan Giacomo, sadece kitaplarıyla meşgul olmak isteyen, insanları görmekten huzursuzluk duyan bir bibliomandır. Dışarıdan bakımsız, çirkin ve anlamsız bir görünümü olan Giamoco, hep kapalı hücrelerinde yaşar ve nadiren kitap müzayedelelerinde görülür. Ketum, hayalperest ve karamsar olan bu adam sadece el yazmalarına dokunurken mutludur. Flaubert'in genç yaşta tasvirleri gözüne canlıdır ki Giacomo'yu psikolojik olarak hissetmeye başlarız: "Körün ışığı sevdiği gibi bilimi seviyordu. Yo! Sevdiği bilim değildi, onun şeklini ve ifadesini seviyordu; bir kitabı, kitap olduğu için seviyordu. Kokusunu, şeklini, başlığını seviyordu." Kraliyet kütüphanesi gibi bir kitaplığın hayalini kuran bu adam kitaplara paradan daha değerli bir şeyini vermiştir: Ruhunu.

Doğru Yolculuk olarak kısa zaman önce Türkçeye kazandırılan seyahatnamesinde Flaubert kendisi de yazmalarla meraklı bir okur olarak İstanbul ziyaretleri sırasında Arap ve Fars yazmalarının satıldığı meclislerdeki gözlemlerine yer verir. Hikâyenin geçtiği tarih itibarıyla basılmayan ve muhtemelen tekrar çoğaltılabilecek kitaplar daha kıymetli bir hâle dönüşmüştür. Bilhassa Avrupa matbaalarında basılması mümkün olmayan şark yazmalarının ragbeti yüksek bir pazarı vardır.

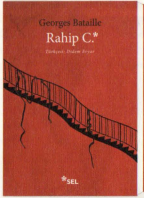
Salamankalı asilzâde bir öğrenci bir gün Giacomo'nun dükkanına gelip elinde yazma eser olup olmadığını sorar. Yakınlarda eline *La Chronique de Turquie* adlı el yazması geçmiştir ve adeta onun aşkıyla gözüne uyku bile girmemektedir. Bu yazmanın varlığından haberdar olan genç, Giacomo'nun satmamak için söylediği abartılı rakamı hayli geçip keselerle altın teklif ederek onu satmaya mecbur eder. Salamankalı, Giacomo'nun derdini bildiği için ona Arapların bulunduğu yerdeki bir kitapçıda *Mystère de Saint Michel* adlı nadir bir İncil nüshası bulabileceğini söyler. Kitap, mezatçıların eline geçmiştir. Mezatta can düşmanı rakibi, kraliyet meydanı kitapçısı Babbisto ile inanılmaz bir rekabete girerler, Giacomo elinde ne varsa verir fakat yine de zafer rakibinindir. Giamoco'nun dünyası yıkılır. Fakat çok geçmeden tuhaf bir biçimde Babbisto'nun evinde yangın çıkar ve Giamoco alevler içinde arzuladığı kitabı kapıp çıkarır. Babbisto ölmüştür ve nihayet bekleneneği üzere soruşturma Giamoco'ya ulaşır. Avukatı her ne kadar onu savunmaya çalışsa da kitabın kendisinde olduğunu mağrur bir şekilde mahkeme önünde ıkrar ederek cinayeti de üstlenmiş olur ve bu nadir kitaba sahip olmanın verdiği hazla yargıçlar tarafından idama mahkum edilir. Ölümüne kitap tutkusunu aksiyon filmi gibi hikâye eden yazar, bu kitap delisi kahramanı hakkında idam hükmünü vermekten çekinmez.

Flaubert, tamamlanmamasına rağmen ölümünden sonra yayınlanan ve Türkiye Tahsin Yücel tarafından *Bilirbilmezler* olarak çevrilen *Bouvard et Pécuchet* romanında dünya hakkında her şeyi bilmeye çalışan iki kafadarın alaylı bir portresini çizer. Buradaki budalaca çaba karşısında bibliyomaninin büyüştünü bozarak okuyucuya önemli bir hatırlatma bulunur: Kitaplar dolusu bilgi biriktirmek, bilmek manasına gelmez. ■

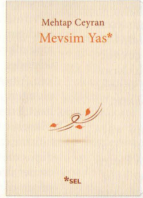

J.G. Ballard Güneş İmparatorluğu

J.G. Ballard'ın toplama kampında yaşadıklarından esinlenerek kaleme aldığı, İkinci Dünya Savaşı'nın doğurduğu şiddet döngüsünün ortasında yaşamını sürdürmeye çalışan küçük bir çocuğun gözünden ölümün ve vahşetin sıradanlığının, teslimiyet ile yaşama tutunma arasındaki çizginin ustalıklı anlatısı.

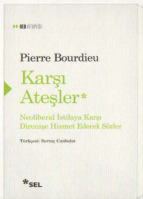
Rahip C.
Georges Bataille
Türkçesi: Didem Eryar

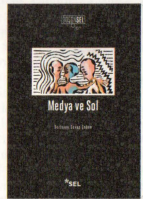
Mevsim Yas
Mehtap Ceyran

Bu Kalem - Melûn®
Enis Batur

Karşı Ateşler
Neoliberal İstila'ya Karşı Direnişçi Hizmet Edecek Sözler
Pierre Bourdieu
Türkçesi: Sertay Cambolot

Medya ve Sol
Derleyen: Savaş Çoban

YENİ BİR DİL OLARAK ÇEVİRİ

Özkan Ali Bozdemir

Edith Grossman, *Çeviri Neden Önemlidir?* adlı kitabında “Bir yapıtı başka bir dil için değiştirdiğimizde o yapıtı bize ait olur,” diyerek, bizi çeviri edebiyatın yeni bir tür olduğu gerçeğiyle yüzeleştiriyor ve tartışılması gereken konunun odağını da temel hatlarıyla belirlemiş oluyor. Yazınsal bir metnin çevirisi sırasında bir başka paralel metnin de yazılmakta olduğunu belirten Grossman, ortaya çıkan bu “ikinci yapıt”ın kendi sınırları içinde kalan ve fazla bükülmeyen bir çevrevesi olduğunu kabul etmekle birlikte yeni bir dilin ve anlatım şeklinin filizlendiğini de ifade ediyor böylelikle. Grossman da kurtmaca metnin sonsuz anlatım olanığı dâhilinde böyle bir ilişkinin kurulması gerektiğini savunur ve çokanlamlılığın, çağrışımlarla zenginleşen yeni anlamların ortaya çıkmasını gerekli görür. Bu ilişkiyi biraz daha açarak şöyle diyor: “Amacımız çevirdiğimiz yapıtın özelliklerini, sapmalarını, tuhaflıklarını ve biçimsel farklılıklarını ikinci dilin yabancı sistemi içinde yeniden yaratmayı olabildiğince başarmaktır.”

Böylesi bir ortak üretimin gerçekleşmediğini varsaydığımızda ortaya çıkacak bu “ikinci yapıt” için neler söyleyebiliriz peki? Borges’in kahramanı Pierre Menard’ın *Don Quijote*’yi yeniden ve sözcüğü sözcüğüne çevirdiğini hatırlatan Grossman, bu modern yorum dolayısıyla asıl eserden bile üstün görülen bir çeviri için “çeviri sözleşmesini ihlal eden” bir metin yorumunda bulunuyor. Bilimsel makaleler veya çeşitli teknik konularda yapılan çevirileri bir kenara koyduğumuzda yazınsal eserlerin çevirilerinde gerçek metne sadık kalabilmeyi nereye kadar mümkün olabilir? Tam bu noktada “sadık çeviri” ve “özgün çeviri” arasındaki ilişki üzerinde durmak gerek sanırım. Yazının başındaki alıntıyı bir kez daha düşündüğümüzde edebiyat eserlerinin birebir çevirisinin olamayacağını, herhangi bir metni yeni bir dile kazandırırken yazar/okur/yapıt üçgenine bir de çevirmenin ekleneceğini ayrıca belirtmemiz gerekir. Edith Grossman’ın bir başka çevirmen olan Ralph Manheim’dan alıntıladığı “yorumlayıcı performans” ifadesini bu anlamda önemli buluyorum. Sanatın öteki türlerinde yer alan eser-yorumcu ilişkisinin çeviri edebiyatta da bir karşılığı olduğunu belirten Grossman şöyle özetliyor bu düşüncüyü: “Oyuncular canlandırdıkları rolleri anlatan senaryoyla, müzisyenler de çaldıkları besteyle nasıl bir ilişki kuruyorlarsa çevirmenler de özgün metninle aynı türden bir ilişki kurarlar.” Çeviri sürecinde böyle bir ilişkiyi göz önünde tutarak hem yazarın sesine hem de metnin tınısına bağlı kaldığını belirten Grossman, çoğu

kez yeni bir sese daha ihtiyaç duyduğunu, bunun da kendi içindeki o özgün ses olduğunu ifade ediyor.

Öte yandan *Çeviri Neden Önemlidir?*’de yer alan istatistiksel bir bilgi, çeviri edebiyatın dünya üzerindeki etkisini ortaya koyması bakımından ayrıca önemli. Grossman ABD’de, Britanya’da ya da İngilizce konuşulan başka ülkelerde her yıl yayımlanan çeviri kitap sayısının Batı Avrupa veya Latin Amerika’dakilere oranla hayli düşük olduğunu belirtiyor. Yalnızca Amerika’da her yıl yayımlanan kitaplar içerisinde çeviri eserlerin oranının %3 olması, çevirinin uluslararası arenadaki karşılığını dikkat çekmek için hayli önemli bir veri. Çevirmen Ayşe Ece’nin kitap için yazdığı önsözden öğrendiğimize göre Türkiye’de bu oran %50’lerde. Demek ülkemizde her yıl yayımlanan edebiyat eserlerinin ikisinden biri çeviri. Grossman bu istatistiği paylaşırken Amerikan edebiyat dünyasının öteki dillere kapalı olduğunun altını çiziyor aslında. Farklı bir noktadan baktığımızda –özellikle Türkiye’deki oranın oldukça yüksek olduğunu göz önünde tutarak– bizim edebiyatımızın çeviri konusunda iyi bir çizgi yakaladığını mı düşünelim, yoksa yerli edebiyatın kısır ve verimsiz eserler üretmesinden dolayı başka dillere yönelmek zorunda olduğumuz/kaldığımız sonucunu mu çıkarmalıyız? Sanırım bu da sorgulanması ve üzerinde düşünülmesi gereken bir diğer önemli konu. ■

Çeviri Neden Önemlidir?
Edith Grossman
Çev. Ayşe Ece
Yapı Kredi Yayınları

Vahyi ve Kainatı BİRLİKTE OKUMAK

Prof. Taha Cabir Alvanî

Tamamen pozitif bilimlerde ifadesini bulan okuma türüne yoğunlaşan bir kimse, Allah'la iletişimini kaybeder...

Varlıktan kopuk, sadece vahyi okuma ile kendini kısıtlamış bir kişi de dünyadan tiksinnmeye başlar, irtibatını koparır. Bu sorun, insanın potansiyelini felç ederek onu; hilafet, emanet ve imar görevini yerine getirmekten alıkoyar...

Okuma öncelikli olarak insandan başlar. İnsan bütüncül bir medeniyet bilgisine Kur'an ve kainatı birlikte okuyarak ulaşabilir. Ancak o zaman, insan Rabbinde verdiği söze bağlı kalır, halifelik görevini yerine getirir, emaneti hakkıyla eda eder, imarın gereklerini yerine getirir, imtihanını başarıyla tamamlar. Bu medeniyet bilgisi, insanın sadece kendi iç algısı veya üstün bir varlık tarafından kendisine telkin edilmesi ile elde edilebilecek bir bilgi türü değildir. Yanı sıra başkalarından da yararlanmalı, önceki nesillerin birikimlerine başvurmalı, incelemeli, paylaşmalıdır. Ancak, bilgi edinme süreci metodolojik bir çerçeveye oturtulmalıdır..."

irtidat

(Tarihî ve Metnî) Analizi

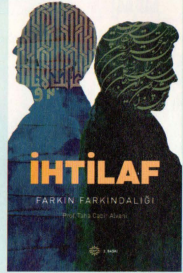
Prof. Taha Cabir Alvanî

Dinden dönme bireyin kendi kişisel tercih ve görüşünün açıklaması olarak mı tanımlanmalı, yoksa topluma ve toplumun kolektif haklarına bir saldırı eylemi olarak mı görülmelidir?

Dinden dönme eylemlerini ele alırken, bireyin kendi kişisel görüşleri ve kanaatlerini açıklama hakkına mı, yoksa toplumun kutsal saydığı şeyleri koruma ve kollama hakkına mı öncelik verilmelidir?

İnsanlar İslam'a dönmeye zorlamak İslam toplumunun görevi midir? Kur'an, böyle bir zorlamanın meşruiyetini kabul eder mi? İslam toplumunun dinden döneni öldürme görevi var mıdır? Yoksa bu görüş, sürekli ihtilaf konusu olmuş ve yeterince aydınlatılamamış mıdır?

Yazar, tarihi olaylardan, içtihatlardan ve şahsiyetlerden örnekler vererek, bir bakıma hem bu hukuk kavramlarına hem de her tür cezalandırma tekelini elinde bulunduran hukuk devletine -özgürlükler ve cezalandırma bağlamında- detaylı bir şekilde açıklık getirmektedir.

İslam dünyasında Müslümanlar arasındaki anlaşmazlıkları uzlaştırma ve İslam medeniyetini yeniden canlandırma çabalarının filizlendiği bir dönemde karşımıza çıkan en büyük engel, genellikle dini ve siyasi ihtilaflar olduğu bilinmektedir. Bu ihtilaflar giderilmedikçe arzulan hedeflere ulaşılması bir hayal olmaktan öteye geçemeyecektir. Asırlardır neden olduğu acıları düşündüğümüzde, ihtilafın zihinlerimizdeki yeri hiç de iyi değildir. Alvanî, ihtilafın nasıl algılandığını ve toplumdaki yansımalarını değerlendirerek ihtilafın bizatihi kötü olmadığını, ancak alçak gönüllülük, samimi düşünce ve ciddi çalışma esasına dayanması gerektiği mesajını veriyor. Olumlu yönlerine ışık tutuyor ve ilk Müslüman nesillerin, ihtilaf ümmete bereket ve canlılık getirmekte nasıl değerlendirdiklerini gösteriyor. Müslümanların ihtilafa uşlaşma becerisini ve ahlakını yeniden öğrenmeleri ve ayrılıkçı sorunlarla başa çıkmada daha yetkin hale gelmeleri gerektiğinin altını çiziyor.

Çizim: Natasha Phillips

BEN VE ÖTEKİ: AVRUPA-İSLÂM TEMASLARI

Alper Gürkan

Beşerî varoluşa ilişkin oryantalist düşüncenin ürünü olan Doğu-Batı dikotomisi, modern zihniyetin dünyayı kavrama modelinin yaygınca benimsenmiş bir örneğidir: Kartezyen felsefenin ana karakteri olarak gözlenen, özne ve nesne arasında şüpheye yer bırakmayacak ayrışmanın bir devamı olan söz konusu dikotomi, bir anlamıyla “ben ve öteki” olarak tezahür etmektedir.

Kesin bir özne-nesne ikiliğine gidildiğinde esasen gerçek bir “ben”den söz etmek olanağı da mevcut değildir. Bu türden ikilikler, bir kurgu-ben üretmeye yönelik olmuşlardır daima. Avrupa’da sosyal bilimlerin gelişme döneminde antropolojiye konu edilen Avrupa-dışı yaşam ve kültürler, Avrupalı olmanın tanımlanabilmesinde bir merhale olarak değerlendirilmekteydi: Sosyal Darwinizm’in kesin görülen çıkarımlarından hareketle Avrupa-dışının ilkel kabul edilmesi, evrimleşmiş modern insanın oraya “civilization” (uygarlık) götürmekle vazifelendirilmesi de demektir. Osmanlı aydını tarafından civilization’ın, “terbiye-i nâs” (insanın terbiyesi) anlamında medeniyet kavramı ile Türkçeleştirildiği de akıldta tutularak denilebilir ki Avrupa bu yolla kendinde bulduğu erdem ve ahlâkı da ötekine taşımak arzusundaydı. Onların ahlâkını almadan tekniğini almak isteyen İslâm dünyası için medeniyet bu sebeple hep ikircikli ve şüpheli bir sözcük oldu.

Arap Baharı’nda tecrübe edildiği gibi uluslararası koalisyonların baskısına kapı aralayabilecek kent çatışmaları suretine ya da doğrudan jetlerle demokrasi götürme biçimine bürünmüşse de uygarlığın nakli için en uygun yol her zaman ticaret olmuştur. Ki süreç sonunda Arap coğrafyasının uluslararası sermayeye açık bir pazar hâline getirilmesi de gerçekleşmiş bir amaç gibi görülmekte bugünden. Fernand Braudel’in *Maddi Uygarlık* kitabında detaylandırıldığı üzere, ticaretle uygarlığı aktarma misyonu, hem hammadde ve emek sömürsünü hem de köle nakliyatını meşrulaştırmaktaydı. Coğrafi keşiflerin de Rönesans deneyiciliğinin de nihai amacı, temelde bu süreci denetim altında tutmaktır demek mümkündür. Bunun için evreni anlama ve bilme ihtiyacının yoğunlaşması olarak bilimin olgusal boyutta yeniden organize edilmesi de gerekti. Şu hâlde, modern Avrupa için söz edilen türden bir nesne, yani ilkel topluluklar olmasaydı, uygar bir toplum tanımlanması da yapılamamış olacaktı demek de makuldür. Nihayetinde her “ben”, ancak bir başkası aracılığıyla tanınır veya inşa edilir.

İbrahim Kalın *Ben, Öteki ve Ötesi*’nde ilk dönemlerden itibaren İslâm dünyası ile Avrupa arasındaki ilişkilerin tarihini ele alırken bu tarihi ben inşa edici bir karşılama üzerinden kurar. Bu ilişkideki birçok boyutu değerlendirirse de özellikle siyasî, kültürel ve felsefî ilişkilere odaklanan Kalın’ın, tarihsel süreçte iki unsuru birbirini öteki olarak tanımlarından hareket eder. Medeniyet kavramına ilişkin olarak “dünya görüşünün somutlaşması” etrafında bir izahat üzerinde çalışan Kalın’ın, söz konusu “ben”in inşa edilmesinde ötekinin rolüne değinisi mühimdir: Öz tanımlamalardan başka karşı-tanımlarla da biçimlenen Avrupa-İslâm ilişkisindeki her temasta dinî değerler üzerinden bir mücadelenin kaçınılmazlığı, dünya tarihinin ve oldukça geniş bir coğrafyanın kaderine etki etmiştir neticede. Ancak bazı çalışmalarda bu çatışmanın din eksenli değil de daha ziyade

maddi bir çerçevede okunduğu da dikkate alınabilir. Haçlı Seferleri'nin amacı ya da Bizans'ın Osmanlı ile yakınlığı ve ilişkisi bu çerçevede anlamlı olabilmektedir örneğin. Ne var ki bu konularda yalnızca ekonomi-politik değil, Kalın'ın da belirttiği üzere Papa'nın Doğu Kilisesi'ni kendine tâbi kılma politikasının bir neticesi de gözlemlenebilecektir.

Ben, Öteki ve Ötesi Avrupa'nın toplumsal alanının ortaya çıkışıyla başlar. Avrupa'nın ne olduğu ve İslâm ile temas etmeden önce kendini nasıl tanımladığı hakkında mühim detaylar içerir. Bunlardan birisi yazının başında değinilen ve Kalın'ın da ifade ettiği "Batı" kimliğine dairdir. Modern dönemde ortaya çıkan ve tüm tarihsel süreçleri ve kültürel farklılıkları görmez kılan Batı etiketinin, Müslüman dünyada bir anlamının olmamasına rağmen iki yüz yılda Doğu kimliğini de ürettiği görülür. İçine Hind'in, Çin'in öğretilerinin de doldurulduğu bir Doğululuk çuvalı siyasal bir kimlik olarak bazı Müslümanlarca sıklıkla benimsenmiştir. Kuşkusuz bu benimsemede de her inşada başvurulan karşıtık fikri belirgindir. Böylece Avrupa'daki ulus-devlet unsurlarının imparatorlukları tasfiye ettiği ve özellikle Osmanlı Devleti'nin de yok edildiği XX. yüzyılda emperyalist blokun Batı etiketine dahil de kolay olmuştur. Üstelik Avrupalılar için uygarlık misyonunun güya evrensel gerekleri, bazı genellemeleri yapmayı da gerektiriyordu: Doğular maskindi, çalışmazlardı, sanayileri bu yüzden yoktu; inançları müphem, ahlâkları bozuktı; kendilerini yönetemedikleri için istimlak edilmeleri gerekirdi vs. Onların terbiye edilmeleri ya da medenileştirilmeleri için gayret, Avrupalıyı kısa zamanda bir zıtlığa, hem uygar olmaya hem de Batılı olmaya sevk etti denilebilir. Onların Batılı olması da Müslümanların kendini Doğulu olarak tanımlamalarıyla neticelendi. Böylece her iki unsur da kendi kimliğini ötekine bakarak inşa etmekteydi.

Müslüman âlemi açısından Batı algısının çerçevesini, emperyalizme ilişkili olduğu kadar esasen Rönesans döneminde yeniden yorumlanıp kimliğe bu yeni yorumunun da ilave edildiği Hristiyanlık çizer. Nihayetinde nakledilen uygarlığın bir diğer yönü ilkel toplulukların Hristiyanlaştırılması olmuştur hep. Müslümanlar açısından Haçlı Seferleri nedeniyle ve Anadolu'da karşılaşılan Hristiyan dünyasıyla temasta Avrupa, bu kimlikle tanınmaktaydı. İslâm'ın ortaya çıktığı dönemde Arap coğrafyasına kadar uzanmış bulunan Hristiyanlığın, modern döneme yaklaşıldıkça Avrupa'daki siyasî bütünlüğü temsil edecek olması yanı sıra en başından beri İslâm ile teolojik bir rekabet içinde algılandığı vaktidir. Bazı yorumcular tarafından Güney Hristiyanlığının bozulmuş hâli olarak değerlendirilse de İslâm'ın Avrupa'ya kadar gelen fetihleri neticesinde yalnızca farklı bir kültür veya bir mezheple değil, farklı bir dünya görüşüyle yüz yüze

olunduğu da fark edildi. Belki bunun neticesindedir ki İslâm'a ve Müslümanlara yönelik akla, izana sığmayacak efsaneler uydurulmaya, büyük bir âlem barlıkları itham edilmeye başlandı Ortaçağlarda.

Modernlik, içlerinde birçok kültürü barındıran mezkûr iki büyük unsurun sanatsal, bilimsel, felsefi alanlarda değerlerinin iç içe geçişliği üzerine bina edildi nihayetinde. Bu yüzden karşıtlıklardan başka, Avrupa ve İslâm arasındaki temasta kendi benlikleri için olumlu sayılabilecek katkılar da azımsanamaz ölçüdedir. Bunların en önemli belki de Endülüs'te siyasî hesaplara kurban edilen birlikte yaşam tecrübesidir. Avrupa'nın modern felsefe ve kültürüne büyük katkı sağlayan Endülüs tecrübesi bir anlamda 1453'e karşı 1492 "reconquista" ile yok edildi. Bir başka yakınlık için Titus Burckhardt'a baktarsak, Mimar Sinan'ın camii kubbesi tarzına temel olarak Bizanslı mimarlardan etkilendiği mühimdir. Buna benzer şekilde Kalın da Dante'nin çalışmalarında dinen reddettiği İslâm'ın medenî ve kültürel birikiminden istifade ettiğine değinir. Şüphesiz bu tarz karşılaşmaların ve iç içeliğin sayısız örnekleri mevcuttur.

Bu yakınlıkları da göz önüne alarak Kalın, henüz çalışmasının başında Müslüman dünyanın kurban edilmişlik psikolojisinden arınıp Batı algısını gözden geçirmesi ve bir öteki olarak Batı'yı aşması gerektiğini yazar. Gerçekten de XIX. ve XX. yüzyılda bir "öze dönüş" çabasına girişip kendini Batı-karşıtlığı üzerinden tanımlayan Osmanlı aydınının düştüğü yabancılaşma tecrübesinin gözlenebilmesi de bu gerekliliği desteklemektedir denilebilir. Nihayetinde ben'in öteki aracılığıyla kurulduğu gibi, ötekinin de bir başka ben olduğu unutulmamadır. ■

Ben, Öteki ve Ötesi
İbrahim Kalın
İnsan Yayınları

MAKYAVELIST SANCHO PANZA

Cüneyt Gönen

Hayatım alelacele çizilmiş ama vakit yetmediği için ayrıntıları doldurulamamış bir resme benziyor.

Arka Kapak / Rodney William Whitaker (1931-2005)

"ETA 08:15" diye öfkesini ve tedirginliğini saklamaya çalışarak rapor verdi Enola Gay'in yardımcı pilotu Robert A. Lewis. planladıkları gibi Hiroşima sokaklarının en kalabalık olduğu saatte hedefe ulaşacaklardı. "Anlaşıldı! William son kontrollerini yap, Thomas ve Moris siz de hazır olun birazdan 'küçük oğlan' adresine teslim edeceğiz," diye donuk bir sesle talimatlarını yağdırdı Paul Tibbets. Medikal kariyerini bırakıp savaş pilotu olmaya karar verdiğinden babası keçileri kaçırdığını düşünmüş, annesi ise onu cesaretlendirmişti. Şimdi kızıl saçlı annesinin ismindeki uçan kaptan pilotuydu ve patlamasıyla kızıl renkli bir mantara dönüşerek 160.000 kişinin hayatına son verecek atom bombasının kuryeliğini yapmaktaydı. Bombanın bırakılması ile uçan kuşların bile küle döndüğü koca bir şehir anında yok oldu. Tetikçisi oldukları bu kıyameti donuk gözlerle seyreden ve hiçbir zaman bundan pişman olmayacak Tibbets'in ilk duyduğu, Robert'in dudaklarından istemsizce dökülen sözleri oldu: "Aman Tanrım, biz ne yaptık!"

Rodney William Whitaker tarafından kaleme alınan ve 1979 yılında Trevanian takma adı ile yayımlanan *Şibumi*, casusluk romanının ötesinde I. Dünya Savaşı'nın kaosunda gözlerini açan ve II. Dünya Savaşı'ndaki Hiroşima dehşetine yakından tanık olan bir anti-kahraman üzerinden merkantilizm, kapitalizm, emperyalizm ve materyalizmin gibi yaklaşımların getirdiği bozulma ve yozlaşmaya karşı nihilistik bir eleştiridir. Üstün niteliklerle donatılmış, neredeyse mükemmel, kendi içinde tezatlarla var olan bu anti-kahraman, Trevanian'ın düşlediği ideal insan modelidir; mistik bir dahi, savaşçı bir filozof, sessizliği arayan bir dil ustası, romantik bir sporcu, bireyci bir hümanist, milliyetsiz bir yurttaş...

Romanın anti-kahramanı Nicholai Alexandrovitch Hel, Prusyalı askeri görevli Kont Helmut Hel ile sürgün Kontes Alexandra Ivanova'nın oğlu olarak Şangay'da dünyaya gelir. II. Dünya Savaşı'nın başlamasıyla manevi babası ve hamisi Kishikawa-san tarafından Japonya'ya gönderilir, Go ustası Otekasan'ın

evine hem bir öğrenci hem de ailenin bir ferdi olarak yerleştirilir. İç dengesini bulduğu kalabalıklardan uzak olan bu güvenli limanda mistik yetenekleri birlikte Go oyunun inceliklerini de keşfeder. Nicholai'in düşünce dünyasını büyük ölçüde şekillendiren Go ile birlikte odaklanmayı, cesareti, kendine güvenmeyi, hepsinden önemlisi analitik zekasını bir sanatçı gibi kullanmayı öğrenir. Satrancı her zaman tüccarların çatıştığı bir oyun olarak gören Nicholai, taşlarıyla özdeşleştiği ve ona göre savaşın ta kendisi olan Go oyununu ise filozoflara atfeder ve savaşçı kimliğine felsefi değerleri bu oyunla katar.

Atom bombası sonrası ameliyat masasına yatırılan Japonya'da, sosyolojik çürüme ve manevi uyuma ile birlikte psikolojik deformasyon başlamıştır. Eğreti kültürel geçmişleriyle demokrasinin müritlerinin sürdürdüğü operasyonlardan Nicholai de payını alır ve bir suikastçıya dönüşür. Suların durulması ile etnomerkezci Avrupa bölgesi olan Bask'a gider fakat eline bulaşan kandan kurtulamaz ve en çok aranan kiralık katillerden biri hâline gelir.

Kitaba ismini veren "şibumi" ise sufilikteki benliğinden sıyrılma hâli "fenafillah"ın oryantalist yorumudur; evren ile kurulan denge, evrende kaybolma, bir vecd hâlidir. Nicholai'in hiçbir çaba sarf etmeden içsel karmaşasından kurtulup vardığı bu sadelik hâli kalbini zehirleyen öfke, nefret, kin gibi duygular ile birlikte kaybolur ve bir daha hiçbir zaman huzura kavuşamaz.

Trevanian, düşman olarak gördüğü düzene ve sisteme karşı mücadele eden bu anti-kahramanın hikâyesindeki tek korku, uygarlığın sonunu getirebilecek atom bombası gibi oyuncaklara sahip olanların hata yapabilmeleri olasılığıdır. Asıl ironisi bu korkuyu besleyen yıkımın Machiavellilerin değil de Sancho Panzaların elinden olabileceğinin itirafıdır. ■

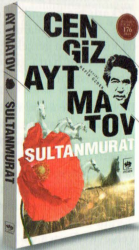
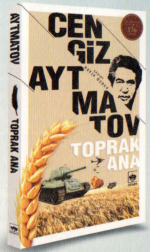
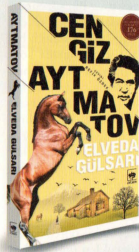
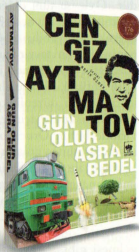

Şibumi
Trevanian
Çev. Belkis Çorakçı
E Yayınları

ESERLERİ 176 DİLE ÇEVİRİLEN, DÜNYA
EDEBİYATININ EN SEÇKİN YAZARLARINDAN

CENGİZ AYT MATOV'UN

ROMAN VE HİKÂYELERİ ÖTÜKEN'DE...

Siparişlerinizi web sitemizden verebilirsiniz.

www.otuken.com.tr

facebook.com/otukennesriyat

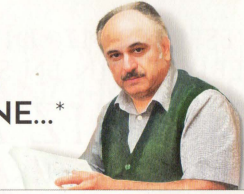
twitter.com/otukennesriyat

Mehmet Ali & Aksamsefası

HÂLDE ÖRNEK, SÖZDE USTA, İŞTE ÖNCÜ: 'ÜSTAD' KAVRAMI ÜZERİNE...*

Ihsan Fazlıoğlu

'Lafız' sözcüğü 'atmak' anlamına gelir; 'ma'na' ise ağızdan atılan, çıkan sesin içinde muhtevî sesin sahibinin 'irade'si ve 'kasd'ı demektir... Bir sözcüğün dildeki, sözlükteki yerini tespit 'anlam' adını alırken, o sözcüğün içeriğine 'kavram' denir. Bir sözcüğü bir bütün olarak yakalamak (idrâk) için yalnızca sözlük anlamını değil, ayrıca kavramını da tespit etmek gerekir. Kudemâ, idrâkin çift yönlü bir işlevinin olduğuna dikkat çeker ve ince bir ayırım yapar: Herhangi bir sözcüğün ya da sözün içeriği idrâk sürecinde geleceği de imleyecek biçimde yakalanıyorsa 'bilgi'(ilm), büyük oranda geçmişî imleyecek şekilde yakalanıyorsa 'anlamak' (fehm) olarak adlandırılabilir. Örnek olarak dildeki bir sözcüğün anlamını ve kavramını *bilmek*, büyük oranda geleceği imleyen bir süreç iken, aynı sözcüğü derinlerine inerek *anlamaya* çalışmak geçmişî de imleyen bir öğrenme etkinliğine gereksinim duyar... Sözcükleri *bilmek*(ilm) ile *anlamak* (fehm) aynı zamanda *anlatmak* (ifhâm) için de gereklidir. Bu süreci sözlük, metin, üslûb, tarz, tavır, bağlam vb... pek çok süreç belirlerken, ayrıca anlamak için kökbilgisi(etimoloji) ile o sözcüğün tarihi süreçteki farklı idrak biçimlerini de bilmek gerekir... Tersî durumda olgu ve olayları tüm yönleriyle fark ve idrak etmek mümkün olmaz... Bir sözcüğü, bir örnemeyi 'ta'bir' anlamında *yorumlamak*, bir tür rüyayı yorumlamaya benzer yani *işaretlerden* hareket ederek delâleti, anlamı çekip almak... Bu işlem *ta'bir* sözcüğünün anlamı ile de uyumludur. *Âbere*, bir yere, mekânâ girmek demektir; lafız mekânâ benzetilir ve *irade* ile *kasd* anlamına gelen mana içine girer; işte içerdeki bu anlamı dışarıya çıkartmaya *ta'bir* denilir. Sonuç o sözcük, örneğin vb... hakkında tahsil edilen bilgidir; bu bilgi de iki özellik gösterir: *tahkiki bilgi* (el-ilm bi-el-tahkik) ya da *takdirî bilgi* (el-ilm bi-el-takdir).

Şimdiye değin dile getirilen nazarı çerçevede bakıldığında 'üstâd' sözcüğünün ne tür bir içeriğe sahip olduğu tahkiki bir yöntemle incelenebilir. Türkçemizde üstâd sözcüğüne yakın içeriklere sahip çeşitli kelimeler vardır: Muallim, müderris, hoca, öğretmen, vb... Sözcükler aynı delâlete sahip olsalar da

irade ve kasıta farklılar bulunabileceği için tarihi süreçte çok değişik içeriklere sahip olmaları mümkündür. Öyleyse tüm diğer sözcüklerin yanında üstâd kelimesinin farkı nedir? Öncelikle şu noktayı tavzih ederek başlayabiliriz: Sözcükler belirli bir şeyin/nesenin ahvalını tasvir için üretilirler. Başka bir deyişle sözcüğün vaz edilmesi ilk elde keyfi gibi görünse de dilin bütünü dikkate alındığında belirli bir düzenlik içerir ve bu düzenlilik de kaynağını nesnenin ahvalının o kültür içindeki idrakine, dolayısıyla tasvirinde bulur. Örnek olarak, Türkçe'de 'evlenmek' sözcüğü bilinen anlamı dışında, 'ev sahibi olmak/ev kurmak' ile de ilişkilidir. Benzer biçimde 'evlenmek' anlamına gelen Arapça'daki 'tezeuwece', evlenme eylemi sonucunda ortaya çıkan ahvali de tasvir eder: Çift olmak, ikilenmek... Yine Türkçe'de 'ad'ın 'at' ile, ya da 'oda'nın "od"un bulunduğu yer" anlamına gelmesi gibi... Ahval ile sözcük arasındaki ilişkiyi tespit etmek için, kök-bilimine (etimolojiye) gitmek ve tarihi süreci, sözcükleri, anlam genişlemesi, anlam daralması, anlam değişimi vb... özellikleri ile dikkatli bir biçimde gözden geçirmek gerekir.... Bu bize en genel anlamıyla insanın, en özel anlamıyla da kültürlerin gerçekliği idrak ederken dili nasıl kullandıklarını hatta gerçekliğin idrakinin dilsel sınırlarını gösterir.

Bu çerçevede *üstâd* Hint-Avrupa dil ailesindeki 'stâd': 'durmak' anlamına gelen fiil kökünden gelir. Söz konusu anlamı daha iyi tasavvur etmek için günümüzde İngilizcedeki *Istand* ve Türkçemizdeki de kullanılan 'istasyon' sözcüğündeki *Ista*' köküne dikkat edilebilir. Bu kökten 'stâ-ta': 'duran' türetilmiş; akabinde Avesta/Zend dilinde 'ava-stâta': *bağta/başında* duran, öncü ve velî/dost sözcüğü ortaya çıkmıştır. Pehlevîce/Partça'da 'avastâd' sekline dönüşen sözcük Farsça'ya: "avustâd-üstâd-ustâ...: 'Bilgi, hüner sahibi, zanaatkar, öğretmen ve sanatkar...' anlamlarına evrilmiştir. Arapçaya ise 'Ustâz' olarak geçmiş ve "bir işte mâhir ve mutkin olmak" anlamlarında kullanılmıştır. Bu tanımlamada özellikle 'mutkin olmak' anlamına yani "bir işi, hakkını vererek ve hakikatini gözeterek yapmak" anlamına dikkat edilmelidir.

Ustâz, Arapça'da aynı zamanda '*mu'eddi'b*' yani 'çocukları terbiye eden' anlamını kazanmıştır... İslam medeniyetinde ilim ve sanatların olgunlaşmasına ve eğitim-öğretim geleneklerinin yerleşmesine bağlı olarak ustâz sözcüğü bu alanlarda da kullanılmaya başlanmış; özellikle, sarf (morfoloji), nahiv (sentaks), beyan, bedî', meânî, âdâb, mantık, kelâm, hey'et (astronomi), usûl-i fıkıh, tefsîr ve hadis gibi on iki ilim dalında uzman kişiye alem olmuştur ki, bazı dönemlerde bu sayı on sekize bile çıkartılmıştır. Süreç içinde akli ve nakli ilimlerde eşit derecede bilgili olan yani allâme(doktor universalis) olarak kullanılmış; bir bilginin tahkik (muhakkik) ve tedkik (mudekik) seviyede bulunduğunu işaret edecek şekilde istihdam edilmiştir. Türkçe'de ise, Zemahşerî'nin (ö. 1144) kaleme aldığı *Mukaddimet el-edeb* adlı eserinde 'bilgi, bildirmek yani öğretmek' fiili ile birlikte zikredilmiştir. Günümüze Türkçesinde hâla üstad ve usta olarak kullanılmaya devam eden sözcük, şimdiye kadar işaret edilen tüm anlamları yanında bazı ek anlamları ile birlikte günlük hayatın her aşamasında yaygın bir şekilde mütedavildir.

Verilen bilgiler, yapılan açıklamalar derlenip toparlandığında üstad sözcüğünün anlamları bir kaç noktada toparlanabilir: **Birincisi**, hâlinde/ahvâlinde, davranışında, eylemesinde '*örnek*' olan...; **ikincisi**, sözünde, söyleminde mâhir, mutkin, sanatkâr yani '*usta*' olan...; **üçüncüsü**, işinde, amelinde '*öncü*' olan.... Bu tespitler, üstad denilen kişinin basit bir muallim, müderris, hoca ve öğretmen değil; *bâli*, *söz*ü ve *iş*i birleştiren, *yol* ve *yön* verdiği insanlara aynı zamanda *dost* ve *yoldaş* olan anlamına geldiğini gösteriyor... Bu sonucu bir daha *ta'bir* edersek, *ustâd-ın hikmet* ve *firâseti* şahsında birleştiren *ârif* bir kişi olduğu açığa çıkar. Çünkü, bilginin tekrar ve istikrârının hâsılası hikmet iken, tecrübenin tekrar ve istikrârı firâset adımı alır; ikisinin terkibi ise irfân diye adlandırılır. *Ustâd*, öyleyse eylemdeki iyiyi, bilgideki doğruyu ve zevvuktaki güzeli şahsında birleştiren, akl-i selim ve kalb-i selimi bir araya getiren zevk-i selim bir kişiliktir. Başka bir deyişle, *ustâd* söylemi ile eylemi bir olan; bir yaşama üslubuna, tarzına ve tavrına sahip kişidir... Kısaca, istikâmeti muhkem, hakikatlı ve edepli insan... Öyle ki, bir teklif sahibi olan, bu teklifi söylemi ile eyleminde temsil edebilen; bu temsili de nefsinde yaşayabilen, dolayısıyla teklifini şahsında tecessüm ettiren kişidir. O kadar ki, bu hâliyle *ustâd* kendinden sonraki kuşaklar için de bir ide, fikir, misâl ve timsâle dönüşür. ■

* İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Sanat Okumaları-6 etkinliği olarak düzenlenen "Üstad Bekir Sâik Sezgin Anma Töreni"nde "Hâlde örnek, sözde usta, işte öncü: Yolumun yoldaşı olarak 'ustad' kavramı üzerine..." adıyla yapılan konuşmanın metnidir...

BABİL.COM'UN
RENKLI KİTAP DÜNYASI
ÇENGELKÖY'DE
SİZİ BEKLİYOR

babilmekan
kitabevi kafe

8.000 ÇEŞİT KİTAP, KEYİFLİ KIRTASIYE, USTA ELİNDEN
KAHVE ÇAY ve LEZİZ ATIŞTIRMALIKLAR
EVİNİZİN RAHATLIĞINDA
KİTAP OKUMA ve ÇALIŞMA İMKANI

BİR YAZAR VE KAHRAMANI: JACK LONDON İLE MARTIN EDEN

Volkan Zamanoglu

Bir yazı kavgasının kahramanlık hikâyesi Martin Eden. Yazının hakkını vermeye dair ölümcül zafer. Dalga sarıntısı, tuzlu deniz kokusu, sınıfsızlık ve aşk.

Martin ile sevdiği kadın arasında önce “şiiir” vardır. Sonra ellerindeki nasır, nasırsızlık. Önce bunlardan kurtulmanın, sonra şiire hâkim olmanın derdine düşer Martin. Okumaya başlar. Ruth ile beraberken fark ettiği *dünyanın enfes güzelliğini* anlatmak ister. Kâinatı kavramanın, görülene hakkını vermenin tek yoludur bu ve sevgiliye uzanır. Ona ulaşmak için yazmak ister Martin. *Dünyayı gösteren göz, duyuran kulak, bissetti-ren yürek* olmak ister.

Tıpkı yazarı gibi para kazanmak için çamaşırcıda çalışan Martin, yine onun gibi daha çok çalışmak adına işi bırakır. Yazdıklarını dergilere yollayıp iki yıl boyu reddedilirler. *Herkes gibi* çalışmalarını gerektigine inanmak istemezler; çevreden gelen tüm baskılara rağmen yazmaya devam ederler. Nihayet Eden’in öyküsünü White Mouse (Beyaz Fare), London’inkini Black Cat (Siyah Kedi) satın alır.

Dergi isimlerinin zıt kelimelerden oluşması bilinçli bir hamledir ve yazar ile kahraman hayatlarının her zaman paralel gitmediğine işaret eder. Sözgelimi; ikisi de 1900’lü yılların başında, yirmili yaşlarında, San Francisco eyaletinin Oakland şehrinde yaşar ve buranın belediye parkındaki toplantılara katılırlar fakat konumları farklıdır. Jack London konuşmacı sosyalist, Martin Eden dinleyen bireycidir. Fakat ikisi için de sosyalist olduklarını söyleyen gazete haberleri yapılır. Birine başlangıç olur bunlar, diğerine son.

Malûmdur; her kahraman hayatına girenlerle yürür sona. Bu yüzden yazarın sonu kalabalıktır. Jack London da okulun münazara kulübünde Ted ile, Martin Eden bir kavgaya esnasında Arthur ile tanışır. İkisi de akşam yemeğine davet edilirler. Jack, Ted’in ablası Mabel Applegarth’i; Martin, Arthur’un ablası Ruth Morse’u sever. Mabel’in ailesi yazardan hoşlanırken, Ruth’un ailesi kahramandan haz etmez. Fakat aşk ayırdır. Jack, kalbine olanand verir çünkü Martin’e. Mabel, kendisini çalıştırdığı için Ruht’un da Martin’e dilbilgisi öğretmesini ister. Çimlere uzanıp kitap okurlar hep beraber. Koyun koyuna, okuyanın da dinleyenin de metni anlamaz hâle geldiği saatlerdir bunlar; güzel günlerdir. Üstelik bununla bitmez yazarın cömertliği: Kendi dostu George Sterling’i, Brissenden olarak Martin’e verir. İkci mecdisleri birbirine benzer. Veresiye aldıklarını dört doları geçmesine izin vermeyen Portekizli bakkala da

Eden’a musallat eden London’dır. Böylece yazar ve kahramanın sevgileri kadar sıkıntıları da birbirine benzer.

Yaşamları birbirine bunca benzeyen gerçek ve kurmacanın ölümleri ne kadar benzebilir? Sevgisini, korktuğunu, sıkılp huzur bulduğunu verdiği gibi ölümünü de Eden’a vermiş olabilir mi London?

Herkesin anladığı anlamda çalışmadığı, fakat kendi lûgatındaki çalışmak fiili gereğince yukusuz kaldığı iki yıl boyunca etrafından uzaklaşan insanların, kitabın çok satması üzerine geri döndüklerini gören Martin dehşete kapılır. *İçinde korunma içgüdüüsü uyanır ve uzaklara gitmesi gerektiğini* düşünür. *Uyumayı ne kadar arzuladığını* fark eder. En uzağa, sonsuz uykuya gitmek ister. *Uyanık olmanın tadı kalmadığında*, “Bunları zaten yazmıştım!” diye feryat eder ve bir gece uzaklara gitmek niyetiyle bindiği geminin lombozundan sarkarak kendini suya bırakır. Romandaki dalga sarıntısı ve tuzlu deniz kokusu buradan gelir. Burası ise Martin’in aylar evvel okuduğu Longfellow dizelerinden: “Deniz sakın ve derin / Her şey sinesinde yatar / Tek adım at ve ne varsa bitsin / Bir batış, her kibarlık, hepsi o kadar.”

İkisi de denizci olan yazar ve kahramandan biri suda, diğeri karada ulaşır sona. Kırk yaşında beklenmedik bir şekilde hayatını kaybettiği için ölümü daima tartışılan Jack London, Martin Eden’i boğarken intihar ettiğine inanılır bizi. Karanlığa düşürür, deniz fenerine benzer bir ışık gösterir ona son olarak. *Bireyciliğin sosyalizm karşısında daima yok olacağına işaret etmek istediğini* söyler sonra. Fakat inanabilir miyiz? Sırf kendisi sosyalist, hayatını bağışladığı kahramanı ise sosyalistleri sevmeyen bireyci olduğu için yapabilir mi bunu?

Bırakalım. Ama düşünmeden edemeyiz: Martin Eden’da “Güzellik çok daha muhteşem bir şey göstermenin aracıydı,” der Jack London. Martin’in intiharı, kim ne derse desin, güzeldi. Göstermek istediği, neden London’ın ölümü olması? ■

Martin Eden
Jack London
Çev. Erhun Yücesoy
Can Yayınları

CAHİT ZARİFOĞLU

60'ların ortasında başlayıp 80'lerin ortasında nihayete eren 20 yıllık yazı hayatına sadece şiir değil, roman, öykü, tiyatro, deneme gibi birçok türde eserler sığdırırken hep o aynı yeri tahkim etti. Dünya diz çöktüğüm yer kadardır demişti ve o dizinin kapladığı küçücük alanı çiçek bahçesine dönüştürdü, oradan kuşlar havalandı. Orada secdeye kapandı orada kalemini yonttu. Aynı zaman dilimini paylaştığı veya bir şekilde birlikte anıldığı birçok isim, şair ve yazardan farklı kalabildi. 90'ların ve 2000'lerin getirdiği dünyaya has ve hepimizi kapsayan kirlenmeye şahit olamadan aramızdan ayrıldı. İslamcılık açısından "şiirle muhalefet yapılan yıllar"ın taşıyıcı ismi olarak mısraları hafızalarda, duvarlarda, öğrenci sıralarında yaşamaya devam edecektir. Arka Kapak olarak biz de bu büyük tarihi ve edebî ismi hakkıyla yazmak istedik.

10 MADDEDE CAHİT ZARİFOĞLU PORTRESİ

Medeni Yılmaz @nekedisiznekitapsiz

Bir Cahit Zarifoğlu portresi çizmeden evvel şunu netleştirelim: O, hiç kuşkusuz Türk şiirinin en özgün isimlerinden biridir. Gerek şiirlerindeki mistik hava, gerekse imge yoğunluğu nedeniyle Zarifoğlu, bu “özgün” sıfatını fazlasıyla hak ediyor. İşte tam da bu “özgünlük” nedeniyle şiirleri kapalılıkla suçlanıyor. Aslında onun şiirleri hayatından ve özellikle çocukluğundan izler taşır. Dolayısıyla onun hayatına dair her türlü bilgi, şiirlerinin daha iyi anlaşılmasına da zemin hazırlayacaktır.

1- 1940 Ankara doğumlu olan Zarifoğlu, baba tarafından yaklaşık üç yüz yıl önce Kafkaslardan Maraş'a göç etmiş bir ailede dünyaya gelir. İşte Zarifoğlu da, bu “göç” olgusu genlerine işlemiş midir bilinmez ama kendisini hayatı boyunca bir yerden bir yere göç etmekle mükellef tutar. Kah babasının işi nedeniyle Anadolu'da çeşitli yerlere gider kâh otostopla Avrupa turuna çıkar. İşte bu çok yer görmüş olmak, farklı kültürlerle tanış olmak, kimisine entegre bir hayat sürmek, onun şiirlerindeki imge yoğunluğunun da temel kaynaklarından biri sayılabilir.

2- Cahit Zarifoğlu, görece maddi açıdan iyi bir ailede dünyaya gelmiştir. Babası hukukçu (hakim) olan Zarifoğlu'nun, bu nedenle rahat bir çocukluk geçirdiği düşünülebilir. Ancak durum hiç de öyle değil. Baba Zarifoğlu, işi nedeniyle sürekli görev yeri değiştirdiğinden dolayı eşinden ayrılmak durumunda kalır. Böylece annesi ile baş başa yaşam mücadelesinin ortasında kalan Cahit Zarifoğlu'na “yalnızlık” duygusu hakim olur. Yıllar sonra Zarifoğlu, bu dönemi şiirlerinde çeşitli dizelelere yedirerek hikâyeleştirecektir:

*Öyle sofralar gördüm ki
İnsan kasları vardı tabaklarda
O eğik gövdeler önünde yalnızlık
Her şeyi birbirinden uzağa çarpıyordu
Bir kadın
Bir erkek
Gizlice soluyordu*

3- Cahit Zarifoğlu'nun babasının başka bir kadınla evlenip onları ihmal etmeye başlaması onu büsbütün yıkıma uğrattı; acıları içselleştirmeyi ve kanıksamayış öğrenir. Babasına karşı gittikçe artan bir mesafe ve mesafenin yarattığı bir gerilim oluşur. Franz Kafka'dan âşinâ olduğumuz baba kaynaklı yabancılaşma olgusu, Zarifoğlu'nda ve onun otobiyografik özellikler taşıyan yapıtlarında da görülür:

*Babam canımı çöktürüyor
Hep aynı tarlanın önünde
Aynı topraktan kalkıp
Türbesini yontuyor içime*

4- Zarifoğlu, liseyi Maraş'ta yazar Rasim Özdenören, şair Erdem Beyazıt ve şair Alaeddin Özdenören ile aynı sınıflarda okur. Onun lisedeki lakabı “Aristo”dur. Bunun nedenini Rasim Özdenören şöyle gerekçelendirir: “Cahit lisede iken hastalıklı derecede zayıf, sarı benizli, içe dönük, kimseyle konuşmama ve sorulunca üşenir gibi cevap veren biriydi. Kendi aramızdaki adı Aristo idi. İçe kapanık ve filozofça duruşundan dolayı bu adı koymuştuk. Aristo lakaplı Cahit Zarifoğlu'nun lise yıllarının da pek iyi geçtiği söylene- mez. Geleceğin en büyük edebiyatçılarından biri olacak olan Cahit, edebiyat dersinden sınıfta kalır!

5- Lise yıllarında belki hayatını olumlu yönde etkileyecek pek çok insanla tanışır ama aynı zamanda bu dönemde Cahit'in acılarına bir yenisi daha eklenecektir. Bu yıllarda şiir dışında en büyük tutkusu uçuştur. Adeta *Küçük Prens* yazarı Saint Exupery gibi, Cahit'in edebiyat ve uçuş tutkuları da iç içe gelir. Belki de özgürlüğün yolunun her ikisinden de geçmesinden kaynaklanır. Zaten insan ya sözcüklerin sınırlarında özgürleşir, ya da gökyüzünün sınırsızlığında... Dolayısıyla Cahit de pilot' olup uçma hayalleri kurmaya başlar ve bunun için hiç kimseye haber vermeden liseyi terk edip Eskişehir'e giderek pilotluk sınavlarına katılır. İşte hayallerinin yıkılma da burada rastlar. Yetenek testlerinin hepsinden başarısıyla geçen Cahit, son kontrollerde gözlerindeki rahatsızlık nedeniyle pilotluk sertifikası alamadan Maraş'a geri dönmek durumunda kalır. Böylece liseyi akranlarından ancak üç sene sonra bitirir.

6- Üniversiteyi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı bölümünde okur. Bu yıllarda Cahit Zarifoğlu edebi ürünler vermeye devam ederken Türk edebiyatına "İkinci Yeni" fırtınası hakimdir. Cahit de bu akıma sırtını dönemez ve şiirini bu etkiye açık tutar. Hatta işi daha da ileri götürerek akımın en etkili şairlerinden Cemal Süreya'ya mektup bile yazar. Cemal o sıralarda Paris'tedir. Genç talebe ve şair adayı Zarifoğlu, mektubunda Cemal Süreya Türkiye'ye döndüğünde onunla aynı eve çıkmak istediğini belirtmektedir. Sonraki yıllarda Süreya bu mektuba yanıt vermediğini ve bir talebinin böyle bir isteğini ciddiye bile almadığını, "Ben de bir tuhafım o günler. Bir ölçüsüzlük görmüştüm bu öneride. O ara otuz yaşı dönmüşüm. İyi sayılan bir aylığım var. Ne yani, bu çocuk öğrenci hayat koşuluna mı indirmek istiyor beni?" sözleriyle dile getirecektir.

7- Cahit Zarifoğlu'nun üniversite yılları, bohem ve avare yaşayış biçimi nedeniyle yaklaşık on yıl sürer. Bu yıllarda kah bir balıkçı teknesinde uyur, kah otostopla Avrupa turuna çıkar. Aslında dışı açılarak kendisinden kaçtığı veya saklandığı biçiminde de yorumlayabileceğimiz bu yılları edebi açıdan çok verimli geçer. İlk şiir kitabı, *İşaret Çocukları*'nı da yine bu yıllarda yayımlanır. Bin bir güçlük ve borçla bastırabildiği ilk şiir kitabını dayısına emanet eden Zarifoğlu, bu kitaplarının dayısı tarafından sobada yakıldığını öğrenince değişmez yazgısıyla bir kez daha karşılaşır. Ama hayatını tümünden değiştirecek iki büyük sima ile yine bu yıllarda tanışır: Sezai Karakoç ve Necip Fazıl Kısakürek.

8- Sezai Karakoç ve Necip Fazıl Kısakürek, dönemin en etkili şairleri arasındadırlar. Her ikisi de şiirin bir düşünüş biçimi, bir ideoloji olduğu fikrini genç şair Cahit Zarifoğlu'na aşırlar. Bu üstadların da etkisiyle Zarifoğlu, böylece kendi çizgisini bulmuş olur. Ancak Necip Fazıl'ın Zarifoğlu üstündeki etkisi bununla sınırlı değildir. Üstad Necip Fazıl onu, hocası Abdülhakim Arvasi'nin soyundan Berat Hanım ile tanıştıran evlenmelerine vesile olur. Dahası, onların nikah şahidi bile olur. Artık Zarifoğlu, şiirlerinin bir kısmını eşi Berat Hanım için yazar:

*Ey Berat Hanım dersen ki
"Bu ne zalim adam
Hâlimi bilmez hâlden anlamaz
Küçük bir şeyi mesele yapar"
-Ne büyük yalan-
Doğrusu var hakkım
N'etsem n'apsam
Kollarını bilezik
Boynunu kordon
Ayağına hal hal donatsam
Yine hakkın kalır*

Çizim: Yeşim Pakrın

9- Berat Hanım'dan üç kız, bir erkek olmak üzere dört çocuğu olan ve kendi çocukluğu acılarla düşlerin yoğunluğuyla geçen Cahit Zarifoğlu'nun, çocuklar için bir şey üretmemesi düşünülemezdi. Nitekim Zarifoğlu, çocuklar için masallar, öyküler ve şiirler kaleme alarak çocukların hayal dünyasına enginlik kattı. Bu yapıtlarında o derece başarılı oldu ki çocuk edebiyatı dalında çeşitli ödüller bile aldı. Bu yapıtları, onun çocukluğuna dönüş isteği olarak yorumlandı. Şiirinin bir problemi de çocuklarıdır.

*Gül kokuları çocukların kaburga kırıklarından geliyor
Acıyı ve insanlığı çocuklar
Böyle dayanılmaz kıldılar ve yeni suları
Onların bilgileri getirdi
Elleri önlerinde bağlı-duruşları
Omuzlarından göğüslerine doğru kırık ve yumulu
Yaşarlar ebedi göz ve ölümsüzlük aşısı yapan kitabı...*

10- 1973 yılından beri süren rahatsızlığının "pankreas kanseri" olduğu ancak 1980'lerde anlaşıldı. Artık ölüme yakın olmanın bilinciyle hareket eden Zarifoğlu, iyice içine kapanır. Günün birinde, uykusundan aniden uyanarak başucunda duran ve liseden beri dostu olan Rasim Özdenören'e dönerek rüyasında üstad Necip Fazıl'ı gördüğünü ve onunla 25 yıl sonra buluşacağını söyler. Bunu söyledikten 25 gün sonra doğduğu kent Ankara'da hayata gözlerini yumar.

Tıpkı soyadı gibi, kendisi de zarif bir insan olan Abdurrahman Cahit Zarifoğlu, geride Türk şiirinin ve edebiyatının kimi başyapıtlarını bırakmıştır:

*Seçkin bir kimse değilim
İsmimin baş harfleri ACZ tutuyor
Bağışlamamı dilerim*

HİSSEDEBİLEN BİR KALP İÇİN YAŞAMAK'TA "NE ÇOK ACI VAR..."

Ibrahim Tüzör

"..ah şu yalnızlık
kemik gibi
ne yanına dönsen batar"

Arka Kapak / Cahit Zarifoğlu - Menziller

Hissedebilen Bir Kalp! Mümkün mü?

İnsanoğlunun nasıl bir dünyada yaşıyor olduğunu fark etmesi, hayatının gidişine yön verebilmesi için en evvel aşılması gereken çetin bir yol olarak karşısında durur. Nefes alıp vermek, temel ihtiyaçları karşılamak ve diğer insanlarla bir arada yaşıyor olmak bir insan için aslında "yaşamak" anlamına gelmez. İlahi buyruklardan kadim öğretilere; temel felsefi doktrinlerden bireysel aydınlanmaya yönelik farkındalık oluşturmaya gayret gösteren tüm disiplinlerde esas olarak işaret edilen aslında insanın kendi biricikliğini ve yaşadığı dünyanın sahiçliğini fark etmesidir. Çünkü insan, bunu başarabildikçe "insan" olabilmekte; dahası bu farkındalık sınırının içerisinde oldukça da "insan" kalabilmekte ve hissedebilen bir kalbin sahibi olmaktadır.

Çepeçevre kuşatılarak içerisinde var olmaya çabaladığı dünya, eğer insan kendisi olmaya yönelik bir gayret içerisinde değilse; diğer bir ifadeyle kendi renkleri, acısı, trajedisi, zedelenmişliği, bırakılmışlığı ve yalnızlığı ile öznel bir hayatın sahibi olamıyorsa, diğerleri gibi sıradanlaşmış bir hayatın mahkûmu olarak onu da "yaşayıp giden"lerin arasına katar. Bu ise dünya üzerindeki maddi taraflarıyla var olan insanın aslında "yok hükmünde" olması demektir. Çünkü insanın nasıl bir dünyada yaşıyor olduğunu fark etmesi ve dünya üzerinden geçerken "yaşadım" diyebilmesi, ruhun nefes alabileceği alanlarda var olmasına bağlıdır.

Hissedebilen bir kalbin var olduğu bu alanlardan biri, belki de içeriden kuşatılıp sahici taraflarıyla anlaşılmasında en önemlisi, bu dünya üzerinden gelip geçerken insanın çektiği acılardır. Bu acılar duyumsanıp fark edildiği oranda bireyselleşme başlar ve

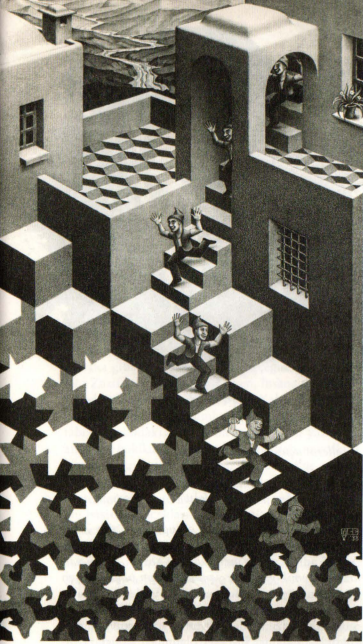
aydınlanmanın en evvel şartı olarak insanın kendisiyle yüzleşmesi gerçekleşir. Böylelikle acısını hissedilen, fark eden, duyan, anlamlandıran ve bunlar üzerine düşünme biçimi geliştiren insan en nihayetinde "yaşamak" eylemini de gerçekleştirebilmiş olur.

Cahit Zarifoğlu 1979 tarihinde tutmaya başladığı günlüklerinin ilk notuna "ne çok acı var" diye başlamış. "Yaşamak" adını verdiği günlüklerinin, okuru bu notla karşılıyor olması tesadüfi değildir. Yukarıda kısaca işaret ettiğimiz hayatı fark ederek yaşama ve hissedebilen bir kalp sahibi olabilmek durumunu esaslı bir varlık algısı olarak kabul eden insanların başında sanatkarlar gelir. Bilhassa şairler bu sınır durumu, çekilen acıların duyumsanmasıyla bireysel varoluşun gerçekleşmesine yönelik bir bilinç hâli olarak kabul eder. Nitekim Zarifoğlu'nda da bireysel acıların halka halka çoğalarak tüm insanlığa, tüm evrene yayılması ve sonunda "yalnızlık" duygusuyla "ne çok acı var" hâline gelmesi de böyle gerçekleşir.

Acıyla Duyumsanan Yalnızlık

David Le Breton, *Acının Antropolojisi* adlı kitabında acının türleri olduğuna dikkat çeker. Fiziki acılardan, deneyimlenen, ifade edilemeyen acılardan ve hastalıklı bir hâli yaşadiktan sonra insanın etrafından kendini nasıl soyutladığından söz eder. Bunun yanı sıra özellikle işaret etmeye çalıştığımız duyumsanan acıya da değinir. Duyumsanan acının en önemli niteliğini Breton, "insanı kendisinden koparması ve sınırlarıyla yüz yüze getirmesi anlamında kutsal bir yara" olarak kabul eder. Bu yara, denetim altında tutulduğunda ya da aşıldığı takdirde insanın bakışını genişletmekte, yaşamın bedelini, geçip gitmekte olan anın tadının çıkarılması gerektiğini hatırlatmakta ve insanı esasa götüren bir "memento mori" olmaktadır.

"Memento mori" kavramını "fani olduğunu hatırla" şeklinde Türkçeleştirirsek insanın acısıyla nasıl bir dünyada yaşadığını fark etmesinde önemli bir kazanım elde ettiğini de anlamlı oluruz. Acı çekebileceğini kabul eden insan, çekmiş olduğu acıyla kendi arasındaki o boşlukları doldurarak fani olduğunu da hatırlamış olur.

Bireyin nasıl bir acıyla karşı karşıya kaldığını fark ettikten sonra karşımıza çıkan bir kavram daha vardır: "Yalnızlık". Çünkü insan, acısının niteliği üzerine düşünmeye başlayınca "topluluk" adı verilen diğerlerinden ayrılmaya başlar. Bunun esas sebebi ise beğenisi, düşüncesi, fark edişi, arzuları sıradanlaşmış olan topluluğun aynı zamanda, Ortega Gasset'in belirttiği gibi, "koskoca bir ruhsuzluk" ile iç içe olmasıdır. Breton'un ifadeleri ile söylersek "acı çekmek, mesafeyi yok etmek ve bir kader birliği yapmak için yeterli değildir. Çünkü acı insanı yalnızlaştırır ve özelleşmiş kişiliğinin sınırları içinde tutar. Acı çeken insanın çığlıklarına kimi zaman yakınları bile dayanamaz. Bu çığlıklar toplumsal bağı gevşetir; acı çeken insanın terk edilmesine izin vardır artık. Kolektif dünyanın dışına atılabilir bu insan." Dolayısıyla insan, nasıl bir dünyada yaşadığını fark ettikten, acısıyla karşılaşıp yüzleştikten ve hissedebilen

bir kalbin sahibi olduktan sonra mensubu olduğu topluluk içerisinde yer alamamakta ya da yer almak istememektedir.

Cahit Zarifoğlu ve Kardeşliğin Ölçüsü: Acıyı Paylaşmak

Zarifoğlu'nun acısına, kelimenin birinci manasıyla da yaklaşmak mümkündür. Henüz çok gençken daha sonradan kanser olduğu anlaşılan bir hastalıkla boğuşuyor olması ve buna bağlı olarak nükesden başka rahatsızlıkların meydana gelmesi "acı"nın fiziksel bir yıkım olarak da şairin hayatının bütününe egemen olduğunu gösterir. Ancak şair için söz konusu olan, acının daha çok ikinci ve çoğul anlam alanıyla ilgili kullanımıdır. Çünkü Zarifoğlu şiirinde duyumsanan bir yaşamışlık olarak söz konusu edilen acı, şair muhayyilesiyle yeni anlam alanlarıyla ortaya çıkar.

Belki de Zarifoğlu, çok sevdiği Rilke'nin *Duino Ağrıtları*'nın birincisinde söylemiş olduğu bir duygu değeri üzerinden ilerlemeye çalışmıştır. "Ne melekler ne insanlar; kurnaz hayvanlar bile farkındadır ki" der Rilke şiirinin hemen başında, "pek rahat değiliz bu yorumlanan dünyada biz." Yani tasarlanmış olarak karşımızda bulunan dünya, tam olarak kendi dünyamızda olduğumuz düşüncesini bize hissettirmez. O zaman kendi dünyamız neresidir? Kendi dünyamız, "ben neyim?" sorusu sorulduktan sonra inşa edilen dünyadır. İşte burası şahsi bir dünyadır. Burası Zarifoğlu'nun muhayyilesinden hareketle biricik ve esaslı bir biçimde inşa edilen bir dünyadır. Burada sözcükler, birçok açıdan çoğul anlam değerleriyle değiştirilir ve dönüştürülür. Böylelikle hissedebilen kalbin sorgulamaları, acıları edebî metin üzerinden kendini açığa çıkarır.

Bu tavır, Zarifoğlu'nun 1967 yılında yayımlanan *İşaret Çocukları*'ndan başlayarak dönem dönem yayımlanan diğer şiir kitaplarında da karşımıza çıkar. Özellikle "Çölde Gizli Bezginler" adlı şiirinde "Ne kazandık yaşamımızdan?" diye sorar Zarifoğlu ve şöyle ilave eder:

...
yollar sellere gider. Açılır parklar artık kuşlar dağılır
/ bir aşkı gözyaşlarıyla bulvara çağırarak hiç keseye
mi kalır

çizildi yalnızlar. Senin gelişin ne de süvari köprüünün
diplerinde / geçer üstümüzden yağmur alan donanmalar.
Kürek sesleriyle

...
bu bizim sesimiz denizlere ateş gibi eller açılır ortasından
/ su konuşmaz toplanmaz kuşlar. Ne kazandık yaşamımızdan

*biz barcandık anam bem kelimesiz kapandık/
sevgi ektik. Sonsuz seçtik. Beğendik. Ama toprağı
kazandık*

*sevinçle kaçın kurtulun ölümlerinize. Yalnızlıkla
ben kaldım / sevindiniz işte alın koşurun. Aha size
son atm*

"Bulvar", "kese", "donanma" gibi kelimelerinin açtığı anlam alanlarıyla işaret edilen yalnızlık "kuş", "aşk", "gözyaşı", "toprak" gibi imajinatif değeri yüksek söyleyişlerle giderilmeye çalışılmaktadır. Modern dünyanın bireyi toplumsallaştırmaya yönelik her bir baskı unsuru, özellikle "toprağı kazandık" ifadesiyle beraber düşünüldüğünde sahibi olan bir alanda yeniden kendini inşa etmekle ortaya çıkan duruma işaret eder. Toprağın o mümbit olan derin ve el değmemiş tarafıyla tekrar var olmak anlamına gelir.

Yine *İşaret Çocukları*'nda "Aylak Göz" adlı şiir, yalnızlık düşüncesinden diri bir tavırla kurtulmak isteyen bireyin tavrına örnek olarak okuyabileceğimiz anlam alanlarından oluşur. Şiirin başlığındaki "aylaklık", kelimenin birinci manasıyla okunduğunda olumsuzlanan bir durumu ifade etmez. Lars Fr. H. Svendsen, *Sıkıntı'nın Felsefesi* adlı kitabında aylaklığın, sıkılmanın düşünmeyle bağlantılı olduğuna ve bu durumun dünyanın gidişatına yönelik soru sorabilenlere ait bir tavır olduğuna vurgu yapar. Yani bu sıkıntı, bir aylaklığa yol açıyorsa bu dünyanın gidişyle ilgili soru soranlara mahsus bir tavidir:

...
*Bu adam kitapların uçlarına
Çizilmiş itilmiş resim
Korkmadan yaşar tebessüm gösterir
Ağır başıyla nöbet alır
Dağdan kaçır şehri çevirir
Ve bırakır gönlünü bir tazi sıçramasına*

*Erkenden aşındırır aşkını
Anlamaz bir kadının
Süresiz kapılıp yangıdığı tablolara
Severek tebessüm attığını
Ağır başıyla kopar dağdan
Nöbet alır şehri devirir*

"Dağ" ve "kaçış" kelimesi Zarifoğlu'nun şiirinde genelde yan yana kullanılır. Şehir çevrilirken güç alınan yer tabiatın, dağın yani sahiçiliğin alanıdır. Bu yalnızlık beraberinde iç dinamiklerini de diri duran tavrını da beraberinde getirir. Dikkat çekmeye çalışılan bakış açısı *Yedi Güzel Adam*'da da karşımıza çıkar. Özellikle "Beyaz Haberlerim Var Kardeşlerim" nidasıyla şiirinin tonunu yükselten şair, haberlerini yalnızlıkla diri durulan bir alandan muhatabına duyurur:

*Ve ellerin uçuşan yapraklar gibi
Birden
Nasıl yalnız olduğumuzu anladım
Kimseler yoktu ikimizden başka birbirine bakan.*

Yalnızlık ve acı söz konusu olduğunda Cahit Zarifoğlu'nun en çok bilinen dizeleri "Çağın Küçük Bulanığı" adını taşıyan metninde yer alır: "...ah su yalnızlık / kemik gibi / ne yanına dönsen batır" diyen şairin bu söyleyişi, duyumsanan, yüzleşme cesaretiyle karşılanan acıyla birlikte değerlendirildiğinde, muhatabının zihninde çok farklı çağrışımlarla yeni anlamlar kazanır. Bireysel olanın en sahibi boyutuyla şiirine yansıtmaya çalıştığı acı ve yalnızlık temasını Zarifoğlu, 1985 yılında yayımlanan *Korku ve Yakarış* adını verdiği şiir kitabıyla toplumsal bir boyuta taşır. Artık acı da yalnızlık da Hama'dan Afganistan'a uzanan bir coğrafyada dile getirilen evrensel bir boyut kazanır. Fakat burada dikkat çeken husus, toplumsal bir meselede yaşanan acılar işaret edilirken de bireysel söyleyişin terk edilmemiş olmasıdır. Bunun sebebi ise şairin "*Kardeşim dedim/Acılarında da kardeş olur musun?*" biçiminde yükselen bir ses ile tecrübe edilmiş, yaşanmış, duyumsanmış acılarına diğer acıları eş tutmasıdır.

İnsanların kardeş olabilmelerinin bir yolu da Zarifoğlu'nun dile getirdiği gibi acılara ortak olabilmektir. Şair muhayyilesi ve duyarlılığıyla duyumsanan acıdan hareketle Zarifoğlu'nun bu kardeşlik çağrısının karşılık bulması ise her şeyden evvel muhatabının kendi acılarıyla yüzleşebilmesine bağlıdır. Bu ise ancak hissedebilen bir kalp ile mümkündür. ■

HAKİKATLİ BİR UYDURUKÇU

Ümit Yaşar Özkan

Ağaçkakanlar masalında çocuk kendisine masalı anlatan babasına, “Hayır, doğrusunu anladım: Uyduyorsun ama uydurmuyorsun. İyi anlamış mıyım?” diye sorar. Bu ifade bütünüyle Zarifoglu’nun masalcılığını tarif etmektedir diyebiliriz. Masalcımız bir taraftan serazat bir hayal gücüyle dolu dizgin uydurmak, evvel zamandan beri bütün gerçek masalcıların yaptığı gibi. Ama aynı zamanda metni tutan, sözlerin dağılmasını önleyen bir hakikat ve bu hakikatle kurulan çok güçlü bir bağ vardır. Yani her iyi masalcı gibi insanın değişmez geçğini göz ardı etmez Zarifoglu masalını kurarken. İnsana ait olan bu gerçekliği ararken derinlere iner. Yabanıl ve karanlık olanı anlamaya, anlamlandırmaya çalışır. İnsanla tabiat arasındaki çatışmanın trajik şiirini yazar. Bu amansız hakikat arayışı, onun anlattığı masalların güncel kalmasını sağlamıştır. *Motorlu Kuş* yazıldığında bilgisayarlar henüz hayatımıza girmiyordu. Cep telefonlarının ve tabletlerin adı bile yoktu. Masalcının basireti olacıkları öngörmüştür sanki. “Gagalaktan Kirlenmotorun başı sersemlemiş,” cümlesini dijital bağımlılık kavramıyla birlikte okuduğumuzda masalcının tehlikeyi sezdiğini, endişelerini masala dönüştürerek bizi uyardığını fark ederiz.

Onun çocuk kitaplarının içerğine dair şüphesiz daha söylenecek çok şey var, bunlar bu yazının sınırlarını aşar. Burada özellikle Zarifoglu’nun özgün masal dili ve tekniğine dikkat çekmek istiyorum. O, her şeyden önce yazıcı edip anlatıcı olmayı tercih eder. Masallarında kitabı üsluptan çok şifahi teknikler hakimdir. Dolayısıyla kusur olarak görülebilecek birçok unsur, aslında sözlü anlatımı güçlendiren, kâğıt üzerinde masala dinamizmini veren özelliklere dönüşürler. Mesela *Yürekdede ile Padişah*’ta zaman kipi şaşırtıcı ve hızlı bir şekilde değişir. Görülen geçmiş zamandan duyulana, oradan şimdiki zamana büyük bir rahatlıkla geçerir masalcımız. Sözlü kültürün bütün kipleri bir ana toplayan, sığdıran anlatıcısı gibi hareket eder. Onun anlatılarındaki geçişler, atlama ve sıçramalar, metnin parçalarını birbirine tuturan bağlara dönüşürler. Zarifoglu’nun çocuklar için yazdığı metinler, çocuğa görelilik ve pedagojik hassasiyetler bakımından gözden geçirilirken eğer bu şifahi teknikler göz ardı edilirse onun masallarına dair haksız hükümler verme tehlikesi ortaya çıkacaktır. Zarifoglu masallarını sadece çocuklara

mı anlatmaktadır? Bu kitapların muhatabı sadece çocuklara onun trajedi, muhalefet şerhi, eşref saati gibi kelime ve kavramları kullanmasını nasıl izah edeceğiz. Çocukların merakına ve anlayışına duyulan güven mi? Ya masallardaki yabanıl, karanlık bulunabilecek unsurlar? Elbette burada bugünün pedagojik hassasiyetleriyle okunduğu zaman çalacak aların zillerinden bahsediyoruz. Masalcının çocuklarla dolaysız bir bağ kurduğu doğrudur. Ama onun eski zaman anlatıcılarından tevarüs edip dönüştürdüğü bir geleneğin “modern” temsilcisi olduğunu düşünürsek şöyle söyleyebiliriz: Zarifoglu, sadece çocuklara anlatmaz masallarını. Karşısında yetişkinlerden ve çocuklardan oluşan muhayyel bir insan topluluğu vardır. Her dinleyen yaşının ve anlayışının elverdiği ölçüde hikmet ve hisse devşirecektir dinlediklerinden. Masalcımızın hayat hikâyesinden bildiğimiz bir anekdot (ki bu aynı zamanda bazı çocuk kitaplarının girişinde ithafa dönüşmüştür) çoğu masalın kitaplaşmadan önce evdeki aile sohbetlerinde şekillendiğini belki de uyumadan önce çocuklara anlatılırken ortaya çıktığını düşündürmektedir.

Zarifoglu çocuklar için şiir yazarken bizi bir daha şaşırtır. *Gülüçük*’teki şiirlerin dili, sanatlı olmakla birlikte daha dolaysız bir söyleyişle sahiptir. Belki de *Menziller*’de vardı daha duru bir şiir dilinin verimlerini çocuk şiirlerine de taşımıştır. *Gülüçük*’te açık ya da örtük bir şekilde masal kendine yer bulur: “Oysa kolay/Çocukla konuşmak/Masal de bak/Evet der”

Zarifoglu, hakikatli bir uydurukçudur. Çocuklarla konuşmak isteyen herkesin ondan uydurmanın hakikatine dair öğrenecekleri vardır. ■

"ORASI NERESİ? BURASI BİR ADAM"

Ahmet Tozal | ahmethocatozal@gmail.com

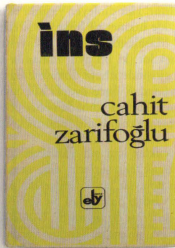
Öğrenciler her nedense cin kelimesini telaffuz etmektan çekinirler ve "üç harfli" diye ifade ederler. Onlara üç harfli bir kavramımızın daha olduğunu, onun da "ins" olduğunu hatırlatırım hep. Görünmeyen varlıklar olan cinleri isimleriyle değil de güya üç harfli diye zikredersek bizlere zararları olmazmış. Hurafeleri yaşatmaya nasıl da bayılırız, bu yüzden olsa gerek yıllardır öğrencilerime sadece cinlerden değil, *insten* de çekinmeleri gerektiğini tavsiye ederim. Her anlatışmda da Cahit Zarifoğlu'nun *İns* hikâyesine değinirim.

Cahit Zarifoğlu'nun *İns* kitabı altı hikâyeden oluşuyor: *İns*, *Sizi Görmeliyim*, *Savunma*, *Kentin Ortasında Bir An*, *Suçlular ve Zal Tepesine Doğru*. Cahit Zarifoğlu 1974'te askerdeyken Nuri Pakdil bir sürpriz yaparak, Edebiyat Dergisi Yayınları'ndan hikâyeleri bir araya getirir ve yayımlar, kitaba da ilk hikâyenin ismini verir: *İns*. Zarifoğlu sonradan Nuri Pakdil'e kendisine danışmadan yapılan bu

sürprize biraz içerlese de, Pakdil'e "*İns*'i bir roman olarak tasarlamıştım, askerden sonra devam edecektim," diyerek *İns*'i hikâyelerinden ayrı tutsa da, olan olmuştur artık ve *İns* hikâye olarak yayımlanmıştır, bu yüzden olsa gerek bir daha dokunamaz *İns*'e Zarifoğlu.

"*İns*" ve ardından gelen hikâyeleri okuduğumuzda Zarifoğlu'nun ne kadar güzel ve etkileyici bir dile sahip olduğunu görüyoruz. Soyadı gibi zarif, üstad Sezai Karakoç'a ait ifadeyle "yağdan kıl çekmesine" bir dil kullanıyor Zarifoğlu; zamana ve mekâna bağlı kalmadan; tıpkı Latin Amerika edebiyatında harika örnekleri olan büyüü gerçekçilik akımındaki metinler gibi acı üslubuyla insanı sarıp sarmalayan ve hikâyenin içine çeken bir tarafı var Zarifoğlu'nun. Bu yönüyle kendisine Abdurrahim adını vererek "*ismimin baş harfleri acz tutuyor*" diyen bir zuhurat insanı Zarifoğlu: Şiirleri, her dize üzerinde titizlikle çalışıldığı, her dizedeki mesajın olabildiğince kapalı bir anlatıma indirildiği gözlemlenen ürünlerdir, tıpkı hikâyelerinde kullandığı şiirsel ifadeler gibi. Toplumsal konulardaki duyarlılığı, İslam coğrafyasının savaşlar içerisinde, yoksulluk ve zulüm içindeki toprakları için her zaman acı duyan, azap çeken bir mümindir Zarifoğlu. Yazdığı Afganistan şiirlerinin çokluğu nedeniyle adı bir dönem Afganistan şairine de çıkmıştır.

İns, karanlık dolu bir gecede sessizce doğan ve hemen büyüyen, ardından başka dağları, ovaları, ırmakları kaplayan geceyi ve gündüzü yerinde görmek üzere tek başına atını, keçisini ve kadını hazırlayan bir adam. Artık dünyada hiçbir amaçları kalmamış ak saçlı anayla babaları da *İns*'e eşlik edeceklerdi ama yanlarına ölümlerini de alarak... Çünkü öldükten sonra yerine bıraktıkları oğullarının davranışlarını toprak altından da olsa gözlemlemek istiyorlar. *İns*; ilk yaratılan insan gibi; kâinatla adeta bütünleşmiş bir durumdur. Yola çıkarken yaşlı keçisini de yanında götürüyor. İnce toprak yollardan ovalara iniyor, dağlara çıkıyor bazen denen gören sivri kayaların tepelerine yükseliyor, bazen de durup dururken kayboluyor. Yoluna devam ederken yaşlı keçi

İns
Cahit Zarifoğlu
Edebiyat Dergisi Yayınları, 1974

kesmektan başka çaresi kalmayan İns; kecinin başını, bakişlarını, güneye gelecek şekilde çeviriyor ve onun üzerine ağır bedenini ile eğiliyor. Tam o sırada rüzgâr kecinin tüylerini hafif dalgalandırınca İns; büyük pençesi ile keciyi çenesinin altından kavıyor. Geriye doğru gerdiğinde, kecinin boynunun altındaki tüyleri gergin boğazının üzerinde açılıyor ve rüzgârın da yardımıyla İns, kamasıyla tüyleri ayırıp kendisine bir şerit hazırlıyor. Keci gözlerini kapatmış, her şeyi biliyor yine de bekliyor. İns boynu hakimane kestğinde kecinin bedenden ayrılan başını, çenesinde kavramış olarak ve dizi hâlâ debelenen bedeninin üzerine kuvvetle bastığı ve bir yandan bedendeki bocalayan ölüme de hükmettiği halde havaya kaldırıyor, gözlerini ona dikeyor.

Zarifoglu'nun bu sade anlatımı, hikâyenin devamında ihtiyar anne ve babanın ölüm anını ifade ederken de devam ediyor; "güneşin iki ihtiyarın göğse doğru iyice açılmış duran camlaşmış gözlerinin içine hiçbir engelle rastlamadan rahatlıkla işlendiğini" okuyoruz. Ölen kişinin göz değişikliği ancak bu kadar sade anlatılabilir. Hikâyede başları kesilip yerde sadece kökleri kalan ağaçlar için Zarifoglu "rüzgârda ses çıkaracak yerleri kalmamıştı" ve ormanın gece sessizliğe bürünüşünün çok karanlık oluşunu "dalların karanlıkla birleşmesi" deyimiyle belirtiyor. Şairlerin yazdığı hikâyeler böyledir, her cümleye bir sıranga misali şiirini damıtır. Zarifoglu da şair kimliği öne çıkması hasebiyle şiirini İns'e damıtmış adeta; kelimelerle örülü bir dünyada kazandıklarıyla kaybettikleriyle insanı anlatmış.

İns, adamları ile kadını, oğullarını ve hayvanlarını alacak çadır kurdururken bireyden topluma ilerler Zarifoglu. O çadırın üstüne küçüğü içine alan büyük bir çadır, onu da içine alan daha büyük bir çadır kurdurarak küçük bir toplum meydana getirir. Her çadırın geçişte çölünü indiren İns'e karanlık eşlik eder, karanlıkla adeta bütünleşir. Hikâyenin devamında İns'in kadını, bir kayanın dibinde oğlunu doğurur. Balığa düşen oğlanı kaldırır ve kayadan gelen suyla arıtır. Eteğinden kopardığı çula sararak çocuğu kovağa, İns'e getirir. İns uyuyordur. Uyanır, çocuğu işyarak alır ve ilk yaptığı şey, çocuğu okumak olur. Kadının iç ateşi düşünce de tekrar yola çıkarlar. Güneş geçinceye kadar yürürler. Uykudan önce İns bir hayvan yakalar, ateşe atar. Dumanla birlikte pişen hayvanın kokusu yaprakların arasından gökyüzüne çıkar. İns, ateşin dibindeki topraktan iki sıcak taş çıkarır. Arasına hayvanın yüreğini koyarak, çullarla sıkıştırır. Çocuğa bu yürekten verilir. Çocuk kuvvet gelmiş olan elleriyle eti tutar, ısırır, dişleriyle eti iki yandan çeker; elleri eti uzaklaştırdıktan dişleri parçayı koparmıştır. Bu sahneyi, İns'in düşünceye yakalanışı

takip eder. İns çadırda düşünceye yakalandığından oturup duramaz, ne yapacağını bilemez, elinde kalan bir kurt yavrusunu pençelerinden evirip çevirerek sıkar. Düşünce, ilk belirgin olarak İns'i böyle yakalar.

İns düşünüyordur. Ne gibi düşünüyordu? Kelime yoktu, kelimemiz. Gözleriyle görünce düşünmesi oydu. Anlamaya çalışınca ya bakıyor ya da gözlerini kapayıp önceden baktığını gözlerinin önüne getiriyordu. Daha sonra içinde şimşek gibi bir şey patladı, kelime gelmişti ama onun ne olduğunu anlayamadı. İçinde ikinci bir patlama oldu, kelime açıkça gelmişti. Galiba onu içinde söylemişti de bilinciz, ama onu hemen kararttı ve üçüncü bir patlamaya tahammülü yoktu. Kendini nereye koyacağını bilemiyordu. Üçüncü patlama oldu. Zangır zangır titreyerek bedenini küçülttü, dimdik ve tam bilinçle "kelime"yi yüreği ile söyledi, dudağı ile sesli olarak tekrar etti. Ve hemen arkasından aynı kelimenin öteki yüz adını bildi ve onları bir bir aynı şekilde tekrarladı. Artık güneşler boyuncu uyumadı. Çadırı durmadan tütü. Karanlıkta nöbetçiler onun çadırından sızan aydınlığın karardığını görmediler.

İns'in yüzünün sarılığı gitmişti ama eti çoğalmamıştı. Yalnız bir yanı yıldırım çarpmış ve yarısı yanmış siyah kavuklu iri bir ağaca dönmüştü. Çadırın ilk çıkınca onu böyle gördüler ve hemen dağlara kaçtılar. İns oğullarına mırıldandı ve onları toplattı. Gelenler İns'in yüzüne yaklaştılar ve korkuları dağıldı. Yüzüne anlaşılmaz ve dünya gözüyle bakılamayacak derece bir aydınlık gelmişti. Yer yer insanı yakacak kadar parlıyordu. O aydınlığı görenler ateşte pişen eti, bağırarak çocuğu, inleyen hastayı, taşınmayı bekleyen ölüyü, at güden kadını ve çulların içinde karnı şiş duran yeni kadını unutuyordu. İns mırıldandı ve dağıldılar. Bir süre rastgele durdular, yürüdüler, sustular. İns çadırında merhametle gülmüşyüzü kendi kendine ilk cümleyi söyledi: "Ey yeryüzü değişecek; ey insanlar, değişeceksiniz." ■

BİR ŞAİRİN HİKÂYESİ

Hasanali Yıldırım

hasanaliyildirim@gmail.com

Kimilerinin encamını meclise girer-girmez kurduğu ilk cümleden anlarsınız; kimilerinin iki cümlesinin arasında.

Biz Cahit Zarifoğlu'nun ne encamını, ne de endamını anlayabilmiştik. Ta ki günlerden bir gün, karşı mahal-
lenin Frenk usulü biçimi iki satırlık bir ibareyle bize 'saklı şair'imizi işaret edinceye değin. Beylik şartlarını zorlayan o iki paragraflık ibarenin son cümlesi: "Ca-
hit Zarifoğlu bir gün keşfedilecek özel bir adadır."

Aynen abrakadabra! Derhal etkisini gösterir bu si-
hirli kelimeler ve kendi mahallesinde keşfedilir Cahit
Zarifoğlu: Güya bir keşiftir bu, elbet. Ben diyeyim
onlarca, siz deyin yüzlerce yazar, şair, düşünür, filo-
zof, dava adamı ve büyük şöhret arasında hemen-
çik sıyrılır. Şiirinin topladığı alkış günbegün ar-
tar. Peki ya şöhretin ötesi? Anlamak... kavramak...
duyusamak? Hak getire tabii.

Zarifoğlu'nun yamabaşındakilerce bile anlaşılma-
yacağını iddia etmek, bugün bana kalmış bir vazife.
Bir anlayış eksikliği mi bu? Değil. Yanlış anlama-
lar kumkumasının nihai kumulu: Modern kötüdür.
Madem modern kötüdür, o hâlde modernite de daha
kötüdür. Çünkü modernizm de kötüydü.

Bu karikatürizasyonu hak eden böylesi bir düzeyde
Cahit Zarifolu'nu; şiirini, hikâyesini, romanını ko-
nuşmak ne mümkün. Çünkü bu sığların sığı görüş,
modern ile moderniteyi, modernite ile modernizmi
birbirinden ayıracak bir ayırmama yetisine hâlen
daha kavuşabilmiş değildir. Dolayısıyla içinden mo-
dern geçen her bi'sey serapa küfüdür.

Bu yazı Cahit Zarifoğlu'nu tahlile yeltenen bir çalışma
değil. Daha çok, hikâyesi üzerinden şairin eserini an-
lamaya katkı sunabilecek birkaç tespit teşebbüsü...

Çokyönlü Edebiyat

Cahit Zarifoğlu'na dair ilk tespit: Çokyönlülük...

Ne ki şurası önemli: Üretken yazarlarımızın önemli
bir kısmı, tanındıkları alanların dışında da hayli
kalem oynatmışlar. Nâzım Hikmet piyes yazarak
kendisini rezil etmiş, Peyami Safa hikâyede şansını
aramış, Necip Fazıl Türkiye'nin ilk basılabilmiş se-
naryo örneklerine imza atmış, Tanpınar şiirini kıs-
kandıracak romanlar kaleme almış, Kemal Tahir
edebiyatımızın en kendine mahsus hikâye gerçekçi-
liği tonunu yakalamış.

İlk akla gelen örneklerden birkaçı... Anılmayan ör-
nekleri de hesaba kattığımızda Türk Edebiyatı'nın
kalburüstü kalem erbabının, bildikleri alanın dı-
şına taşmayı sevdiğini görürüz. Ne ki bu sevgi, her
daim okuru da sevindirememekte. Burada Nâzım
Hikmet örneğini bile hatırlatmak کافی.

Yine hatırlamakta yarar var: çokyönlülük, ancak
moderniteyle mümkün hâle gelmiş bir durum. Çünkü
klâsik dönemde 'yön'lerin beheri yekdiğerleriyle çatış-
mayacak tarzda birbirinden ayrılmış ve öte yandan bu
ayrım, asla modern zamanlarda gördüğümüz tarzda
bir tür kopmayı beraberinde getirmezdi. Tersine, bir
üst başlıkta birbirini bütünüldü. Örnek mi? Çekim
Kanunu ile bilinen Yahudi asıllı ünlü İngiliz fizikçi
Isaac Newton'ın, aynı zamanda bir ilâhiyatçı olduğu
her daim gözardı edilir meselâ. Hele ülkemiz kültür
çevrelerinde. Evet, Newton aslen bir ilâhiyatçı. Fizik
ise deyim yerindeyse hobisi. Avrupa için birbirinden
bunca uzak, modern zamanları ve kilise ile üniversite
arasındaki o büyük çatışmayı handiyse bünyesinde
uzlaştıran bir kişilik, günümüzde ancak hayal.

Bu açıdan Cahit Zarifoğlu'na baktığımızda şiirliğini
teslim etmek makamındayız. Ne ki Rilke üzerinden
şiiri, dolaylı yoldan da edebiyatı, özellikle de modern
edebiyatı kavramış biri olarak Cahit Zarifoğlu'nun
şiiri, her daim nesrinin önünde elbet. Bu durum, ör-
neğin Cahit Zarifoğlu'nun hikâyesinden sözetmemiz-
nin önünde asla bir engel teşkil etmez. Tersine, belki
şiirinde zaman zaman tebellürleşen narrasyonu anla-
mamıza imkân bile tanıyabilir.

Şiiri Öteleyen Nesir

Barındırdığı malzemeler bakımından bir hikâyeyi ele
aldığımızda başlıca şu öğelerle karşılaşırız: Olay ör-
güsü, dil ve anlatım, biçim ve yapı.

Yazarın anlatmaya meramlandığında olayı, olayın
ilerleyişini, karakterlerin gelişimini öteleyecek tarzda
öne çıkardığında büyük bir olasılıkla klâsik bir hikâ-
yeyle karşı karşıyayız demektir. Olayın safhalarının
okurun önünde sebep-sonuç ilişkisini gösterir bir bi-
çimde serimlenmesi yerine, kendisinin attığı adımların
veya çevresindekilerin edimlerinin kişi üze-
rindeki etkilerine odaklanıldığında bir karakter
anlatısıyla... İster olay merkezli olsun, ister karakter
öncelikli, karakter ile olay arasındaki ilişkiye odak-
lanmaktansa, bir başka ifadeyle yaşanan olay ile
yahut o olayın edim düzeyinde alt parçacıklarının

karakter üzerindeki etkisini önelemek yerine, sözü geçen olayı yaşayan karakterin o ânki hâlini merkezileştiren bir anlatıyla karşı karşıyaysak, demek ki bir durum hikâyesi okumaktayız.

Ayrıntıları dışarıda bırakan bu tasniften hareketle Cahit Zarifoğlu hikâyesine baktığımızda anlatımın, romanın zıddına, o şairane benzetmeleri dışladığını görmekteyiz. *Savaş Ritimleri*'nde gördüğümüz parlak benzetmeler, hikâyelerde nedense pek tercih edilmez: "Erkekler, kadınlar, hayvanlar, sürüler, çadırlar, kesilen ağaçlar, bozulan topraklar, renkleri değişen akan sular, birinin bir yerinin ağırması, başka başka yerlerde, başka güneşlerde, başka başka ağılayıp gülmeler, tüten dumanlar bunlar çoğalmıştı. Ovary ve onu çeviren tepeleri dolduran çadırlara baktı. Hepsinin birden içini bürüyeni gördü. Yürüğü fazla vurdu ve yavaşladı. O zaman kalın parmaklı İns korktu. Çadırlara baktı, gördü. Azap başkaldırmıştı. Dağda kuşçudan haber toprağın içinden gelmeye başlamıştı, ovadaysa rahimler açılmıştı. Zayıf tez ayaklı çocuklar ebelerin çadırlarına koşar dururlardı, karanlıkta ve aydınlıkta."

"Durum'u anlatırken, olayın gelişim seyrinin ayrıntılarını da, bu olaya muhatap kalan karakterin üzerindeki etkisini de okuyucuya bırakmaya yardım edecek bir dil ve anlatım...

Şair mahir bir dilbaz en başta. *Savaş Ritimleri*'nden biliriz. Özellikle iki dünya savaşının ardından Batı'da edebiyat, meramı anlatmanın handiye dışında, meramın aracı sayılan dili bizzat amaç edinme yolunu çoktan tutmuştu; hatırlayalım. İşte klâsığın dışındaki iki ana edebiyat anlayışının ortak paydası... Anlatımın hatırımın, anlatılanın değerine üstün tutulması...

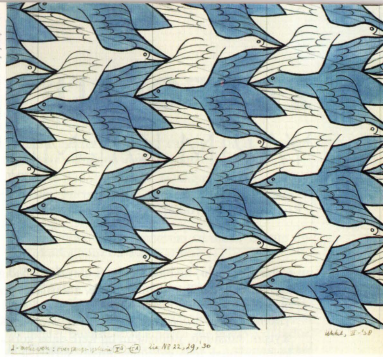
Dil kullanımı bahsinde tespit: Cahit Zarifoğlu'nun nesri, şiirinin yedeğine düşmez. Fakat ilginçtir, romanının tersine hikâyesinde şairliğinin önüne susturucu takmayı tercih eder.

Anlatım ve Anlam

Biliyoruz ki modern yazar, dil-zihin doğrultusunda kimi bilgileri aktaran bir bilinç konumunda değil, belki dil sorunsalını kimileyin kahramanlarına giydirecek, kimileyin de onların eylemlerinden yansıtarak aktarır okuruna. Dil-zihin sorunlarının resmigeçimde rastladığımız her türlü kurmaca, modern yazarı bilgilerin belki haberdar ama bunun tekniklerini yeterince kavrayamamış bir yazarın ürünü olduğu anlamını taşır. Çünkü edebiyat, ne zaman bilgi aktarım ögesine dönüşürse o zaman aslı amacından sapıtıyor demektir. Hele modern edebiyat söz konusuysa bu en başta metnin tekanamlılığı dışlamasıyla çoktan dışarıda bırakılan bir nitelik hâline gelmiş durumda.

Nedir edebiyatın asıl amacı?

Bir başka zihin etkinliğinin gerçekleştiremeyeceği bir tarzda 'insan'ı kendine konu kılma ve bu konu

kılışta da insanı 'hâl' içinde yakalayarak bu 'hâl'i başkalarına da aktarılabilir kılma... 'Hâl'den yola çıkarak anlatılan bir insanla, 'hâl'den yola çıkarak anlaşılabilir bir insan yaratma...

Bilimin olguları ve nesneleri ölçüp biçerek elde ettiği kesinliği edebiyat, 'insan'ın hâllerini keskinleştirerek yakalar. O yüzden, bütün zamanlar için geçerli bir bilgi iddiası değil de, bir 'ân'ın bütün zamanlar için geçerli kılınma çabası amaçlanır edebiyatta. Böylelikle edebiyata muhatap olan kişi, bilime muhatap olduğu gibi kesinlik kazanmış bazı bilgileri bilebileceği ve bildiklerini başkalarına aktarabileceği kimi donanımlar edinmek yerine, insanın hâllerine dair kimi edinimleri 'sezimler' ve bunları bir başkasına aktarmaktan çok kendisi için içselleştirir.

İşte bu anlayışın izdüşümünde okunduğunda Cahit Zarifoğlu'nun hikâyesi daha isabetli bir anlam zemnine kavuşabilir.

Çünkü ismi Peyami Safa veya Necip Fazıl kadar siyasi-likle, daha doğrusu, sonucu kısa sürede alınması umulan pratik hedeflerle irtibatlandırılmadığı için, belki de Cahit Zarifoğlu'nun nesrinin, özellikle de hikâyesinin, beklenmedik katkılarına umut beslenebilir.

Belki de şaşılmanması gereken bir durum olarak ülkemizde günümüze değin geçerliliğini koruyan fonksiyonel anlayışa göre edebiyat, ancak bir başka işe yaradığında, örneğin bilimsel bilgilerimizi çekidüzenli bir biçimde ifade etmemize veya felsefi düşüncelerimizi eter tutar bir kılığa büründürbilmemize yahut derin toplum çözümlemelerimizi dillendirmemize katkı sağladığına değerlidir. Bu ilkel anlayışa göre edebiyat, ancak işe yaradığında önemlidir.

Cahit Zarifoğlu'nun romanları ve hikâyeleri bu ilkel edebiyat anlayışını aşmada birer basamak teşkil edebilecek kıratta. Şu 'modern' putunu da elbette. ■

ZARİFOĞLU: YARIM KALMIŞ BİR HİKÂYE...

Röportaj: Merve Akbaş

Cahit Zarifoğlu, hiçbirimizin tam olarak bilmediği bir ülkedir. Gemilerle yaklaştığımız, sularında yüzdüğümüz bir ülke. Bu ülkenin gizemi, anlaşılamaz tarafı, çekiciliği, güzelliği etrafında toplanmamıza neden olur. Kitaplarından birini açtığımızda, diğerlerini de tek tek indiririz raftan. *İşaret Çocukları, Menziller, Yaşamak, Yedi Güzel Adam, Serçe Kuş, Motorlu Kuş, Bir Değirmendir Bu Dünya...* Onu anlamak, gülümseyişini, hüznünü, yalnızlığını bir kere daha görmek isteriz. Birkaç kulaç atmak, yaklaşmak... Onun eserlerini anlamak hâlâ vaktimizi alıyor. Şiirleriyle İkinci Yeni'nin "artist"idir. Denemeleri, çocuk hikayeleri, romanı, tüm eserleri çağının ötesindedir. Hatta bazılarına göre, "kendisinden önce gelenleri etkilemiştir." Her satırı, her seferinde yeni ve keşfedilmemiştir. Kuşkusuz Cahit Zarifoğlu ülkesine en yakın olanlar ise ondan derin izler taşıyan ailesi. Şairin eşi Berat Zarifoğlu, çocukları Ahmet, Betül, Ayşe Zarifoğlu'yla Cahit Ağabey'in kendilerine bıraktığı izleri sorduk. Her biri kendi penceresinden Zarifoğlu'nu anlattı.

Berat Zarifoğlu:

"ONU TANIYINCA KENDİMİ ANLADIM"

Cahit Zarifoğlu ne demek sizce?

Berat Zarifoğlu: Eşim demek, çok iyi bir insan demek. Onu düşününce samimiyet geliyor aklıma. Mütevazı oluşu, anlayışlı olduğu, merhametli olduğu, zarif biri olduğu geliyor.

Cahit Bey size neler kattı, sizin yaşamınıza nasıl sirayet etti?

B.Z.: Her şeyi ondan öğrendim. Yemek yapmayı dahi ondan öğrendim. Bana çok şey kattı. Olaylara bakışım değişti. Evliliğim çok saygı çerçevesinde geçti. Hem hocamdı hem kocamdı. Cahit Bey'in çok çalışmasından şikayetçiymdim ama sonradan okudukça, tanıdıkça onun en iyi okuyucularından biri de ben olmuştum. Herkesin derdini kendi derdi gibi bilirdi. Dışarıdaki olayları çok iyi bilirdi, kim iyidir kim kötüdür, siyasi olarak politik olarak. Savaşlar ne oluyor, Müslümanların durumunu, neler yapılması gerektiğini, olayların sebeplerini, sonuçlarını hep ondan öğrendim. Yani genel kültürü hep Cahit'ten öğrendim. Çok şey kattı bana. Hatta bir seferinde "Cahit Abi," demişler, "yenge ne meznunu?" "İlkokul meznunu ama çok sorar, çok meraklıdır, çok öğrenmek istiyor, gazetadaki yazılarımı okur, sorular sorar," diye cevap vermiş. Onu tanıyınca kendimi ve

Zarifoğlu'nun objektifinden eşi ve çocukları. 1983-Beylerbeyi

etrafı daha iyi anladım. Hem kocamı hem hocamı kaybettim, bir yazarı kaybettim o vefat ettiğinde.

En çok hangi eserinden etkilenmişsiniz?

B.Z.: *Yürek Dede ile Padişah*. Çok okumuşum onu. Ve çok da ağlamışım. Bana çok değişik gelmişti, yani her okuduğumda çok beğenerek okudum. Anlatımı, masaladaki kişileri her şeyini çok çok sevdiğim bir kitaptır. Onun en iyi okuyucularından biri bendim.

Ahmet Zarifoglu:

"BABAMIZI KİTAPLARINDAN TANIMAYA ÇALIŞTIK"

Cahit Zarifoglu denilince aklınıza ilk neler geliyor? Size, dünyanıza tesiri nedir?

Ahmet Zarifoglu: Cahit Zarifoglu denilince aklıma ilk gelen "baba" oluyor. Çok çok kısa bir zaman geçirilmiş, doya doya yaşanmamış, yaş itibarıyla uzun uzun sohbetler edilememiş bir baba. Kişiliğiyle ilgili, kitapları yazılan şiiirleriyle ilgili yüzlerce soru soramamın eksikliği geliyor bazen. Bunun hemen ardından "şair-yazar" bir adam geliyor aklıma.

Onun anlatılarında, onu anlatanlardan tanıyorsunuz yani biraz da...

A.Z.: Kim ne kadar anlatırsa anlatsın hep yarım kalmış bir isim Cahit Zarifoglu. Annemden, akrabalarımızdan veya çok yakın arkadaşlarımdan sık sık dinliyoruz babamızı ama yine de "yarım" kalmış bir isim...

Kendinizi bulduğunuz bir eseri var mı?

A.Z.: *İns*. Kendimi de babamı da en net bulduğum kitaplardan bir tanesi *Hikayeler* kitabı.. 11 hikâyeden oluşuyor bu kitap. İçlerinde en sevdiğim; "İns", "Yabancılık", "Bir Şey var Belirmiyor", "Sizi Görmeliydim", "Savunma". Bir iki tanesi hariç hepsini dönüp dönüp tekrar okuyorum.

Onun eserlerini nasıl tanımlarsınız?

A.Z.: Babamın hemen tüm eserleri ilaç gibi. Şiiirlerdeki veya satırlarındaki kalpten gelen samimiyet size hem eşlik ediyor hem sıkıntıyı almayı, yoldaki olmayı insana... Gel beraber sıkılalım, gel beraber mahcup olalım veya tam tersi gel beraber güneşe gülümseyelim diye arkadaş oluyor bence...

Size hayatı tanımak adına neler kazandırdı? Onun yazar dünyasını nasıl görüyor, tanımlıyorsunuz?

A.Z.: *Zengin Hayaller Peşinde ve Bir Değirmendir Bu Dünya* dışında hayatı öğretmeyi amaçlayan, bir fikir, bir tavsiye vermeyi amaçlayan herhangi bir kitabı veya eseri yok babamın. Hatta o iki kitapta da bahsettiğim gibi didaktik bir durum yok. Bir istikamet vardır olsa olsa. Karşı taraf iyi bir durum değerlendirmesi yaptığında siz de otomatikman kendinizle ilgili bir pay alıyorsunuz. Babamın kitaplarını okuduğumda sürekli olarak onun dünyasına girmeye çalışırım. Az tanıyabildiğim bu adamı şiiirlerinden, hikâyelerinden, yazılarından çözmeye çalışırım hep...

Betül Zarifoglu:

"BİR GÜN ÇOCUKLAR İÇİN YAZACAGINI HAYAL EDİYORUM"

Bir baba olarak Cahit Zarifoglu sizin zihninizde nasıl duruyor?

Betül Zarifoglu: Babamla ilgili aklıma gelen ilk şey

hep özlemdir. Çok az zaman geçirdiğim birini hayatının her anında, iyi-kötü her durumda sürekli özleyerek yaşadım.

Onunla benzer yanlarınız var mı? Ortak bir zihin dünyanız olduğuna inanır mısınız?

B.Z.: Ne kadar benzerlik taşıdığımı, ruh dünyamıza mirasını bilemiyorum. Umurım yüklü bir mirastır diye umut ediyorum sadece.

Kitaplarından en çok hangisini sevdiniz? Dönüp dönüp okuduğunuz bir eseri var mı?

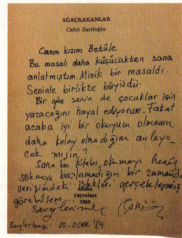
B.Z.: Babamın kitaplarından en çok "İns" hikâyesini severim. Kaç defa okuduğumu bilemiyorum bile. Her okuduğuma yine şaşırırm, yine severim, yine heyecanlanırım. Her okuduğuma "İns" başka biri olur gözümde. Büyüsü çözilemeyen bir gizemle doludur. Hikâyeden çok şiire yakındır bence. *Yaşamak* kitabı da en sevdiklerim arasında. Babamla en çok tanıştığımız kitaptr hâliyle.

Siz aynı zamanda çocuk kitapları da yazıyorsunuz. Babanızın çocuk kitaplarından hangisini seversiniz?

B.Z.: *Katraslan* en çok okuduğumdur. Beni babamda bir yazar olarak en etkileyen yön muhteşem hayal gücü. Bunun en güzel örneğidir *Katraslan*.

Bildiğimiz kadarıyla babanız sizin de çocuk hikâyeleri yazmanızı öğütüyor...

B.Z.: Babam bana imzaladığı kitaplarından birinde "Bir gün senin de çocuklar için yazacağımı hayal ediyorum," diyor. Benim de başka alanlarda yazılarım olmasına rağmen ilk kitabım bir masal oldu. Bir anlamda bir vasiyet gibi kabul ettiğim sözün karşılığını bulmuş olmasından çok memnunum. *Muga Zıpzıp* adında bir masal kitabım var. Yazılarımın ya da masallarımın babamın yazdıklarıyla çok benzerliği olduğunu düşünmüyorum.

Cahit Zarifoglu'nun kızı Betül için imzaladığı kitabı
10 Ocak 1984 - Beylerbeyi

Cahit Zarfıoğlu'nun eşi Berat Hanım, çocukları Betül ve Ahmet

Ayşe Zarfıoğlu:

"BAZEN BABAM, BAZEN SEVDİĞİM BİR YAZAR"

Cahit Zarfıoğlu ve eserleri nasıl iz bıraktı sizde?

Ayşe Zarfıoğlu: Cahit Zarfıoğlu denilince zarif, merhametli, düşünen, akıllı, sahibi, yakışıklı bir adam geliyor aklıma. Çocukluğum geliyor ve çocukları çok seven babam. Necip Fazıl'ın "artist" hitabı... Aynı zamanda annem geliyor aklıma. Vefatında 9 yaşına doğru büyüyordum. Bir şeyler hatırlanabilecek yaşlar ama ben anlar hatırlıyorum sadece. Ufak kareler. Biraz annemin anlatmasıyla biliyorum babamı. Baba denilince anne bu yüzden aklıma geliyor. Zaten hem anne hem baba.

Onun eserlerini okuduğunuzda babanızı mı görüyorsunuz, Cahit Zarfıoğlu'nu mu?

A.Z.: Anlatılan ve hatırladığım babamın dışında okuduğum bir babam var... Bazısında babam, bazısında sevdiğim bir yazar. Hem babam hem bir adam. Okuyucunun, okuduğu kitabın yazarıyla kurulan bağ. Yazının sahibine duyulan hürmet, yakınlık, hayranlık, sevgi ve babam.

Hangi eserlerini seversiniz?

A.Z.: Deneme, çocuk hikâyeleri, romanları... Hepsini çok seviyorum... Çünkü üslubunu seviyorum Zarfıoğlu'nun. Şiirleri, çok uzun yazılsa bile yetersiz kalacak duyguların, kısacık nefes şiire bürünmesi. Hayret ve hayranlık bende uyandırdığı.

Bir Değirmendir Bu Dünya her zaman beni içine kattığı bir roman. Dağ köyünde yaşıyor, camii avlusunda toplanır, özellikle kayalardan şelaleye doğru koşarım Afgan çocuklarla.

Çocuk kitapları ayrı güzeldir. Baba ağaçkakanın anne ağaçkakana "gaga yoldaşım" hitabı ayrıca severim. Kurduğu uzun hayalleri. Kısa tutmaz, "film senaryosu gibi genişletilen hayaller" der. Ne kadar kendimi bulursam o kadar güzelleşir okuduğum, o kadar yakınlaşıp. Rüya anlatırken, rüyada düşme hissinin adı "rüyaya düşüşü" dir. "Kuş üstü bir gayret" yine *Ağaçkakanlar* kitabından. Okuyunca kuş olduğunu unuttuğum ve

"Aaa evet gaga!" dedirten hikâyesi. *Yürekdede*, *Katırsanlar*, *Ağaçkukul* sevdiğim kitap ve sevdiğim harika adlandırmalarından bazıları.

Babanız size nasıl bir zihinsel miras bıraktı? Kendinizde ondan izler görür müsünüz?

A.Z.: Babama çok benzemiyorum. Yapı olarak farklıyım. Alim Kahrmanın'ın yazdığı, *Cahit Zarfıoğlu ile 7 yıl* adlı 2014'te yayımlanan bir kitap var. Kitabın bir bölümünde Alim Amca, babam ile hatıralarını, babama mektup şeklinde yazmış. Bir bölümü şöyle: "Mecidiyeköy'de ajansın bürosunda bulduğumuz yaz günleri, akşama doğru beraber çıkar, Nişantaşı üzerinden Beşiktaş'a doğru yürürdük, neşe yerinde olurdu genelde. Bazen yollardaki satıcı çocuklara takılır, onlarla konuşmanızı ikiniz arasında gelişen bir oyuna dönüştürürdünüz. Ben de durur, ilgiyle izlerdim sizleri. Hatırimızda kaldı mı bilmiyorum, bir gün Teşvikiye Camii'nin önünde bir çocuğa çakpağınızdı doldurmuş, çocuk verdiğiniz paranın üstünü hazırlarken, onun bozuk paralarını koyduğu küçük sandık için, enteresan bir sandık, değerli bir şey olsa gerek, demiştiniz. O, üzeri boyalı bu değersiz sandık için, görmüyor musunuz uyduruk bir şey bu dememiş, sizin kurmaya çalıştığınız oyunu sezip ona katılmıştı. 'Büyükanne'den mi kaldı sana bu sandık?' sorusuyla, çocuğun hayal gücünü ateşlemesine yardımcı olmuş, oyun hiç düşünmediğim yerlere doğru dallanıp budaklanmıştı." Kendinden iz dediniz ya, daha önce duymadığım bu hatıra da bazı izler buldum. Babam kadar başarılı değilim elbette. Sadece bir iz ve benzer ufak şeyler. ■

Betül, Ayşe, Ahmet ve Arife Zarfıoğlu
1989 - Beylerbeyi

ZARİFOĞLU NELER OKUDU?

Asım Gültekin

Cahit Zarıfoğlu kimlerin kitaplarını okudu? Bu sorunun cevabına ulaşmak Zarıfoğlu'nun eserlerini dikkatli bir gözle taramakla mümkün.

Zengin Hayaller Peşinde kitabında Rasim Özdenören ile hikâye üzerine bir sohbetini aktarır. Rilke'nin *Malte Laurids Bridge'nin Notları* kitabını zikreder. Stefan Zweig'tan üretim tiryakisi diye bahseder. Ele aldığı kişileri kendi düzlemlerinde ele almadığını, kendine ait tenha düzlemine götürüp orada onları mıcıklayıp durduğunu söyler. Freud'dan rüyanın bir sanat eserini yorumlarken bir havuz olduğu tezinden hareketle bahseder. Goethe için yazdığı bir eser sayesinde intihardan kurtuldu deyip *Genç Werther'in İstirapları* eseri ile birçok aşık gencin intihar ettiğini anlatır. "Romanın Başarısı Bizimledir" yazısında Rus, Alman ve Fransız romanlarını karşılaştırır. *Doktor Jivago* romanından sözü açarak girdiği yazısında *Devlet Ana*, *İnce Mehmed*, *Ağrıdaki Efsanesi* romanlarını da zikreder. *Ağrıdaki Efsanesi* ve *İnce Mehmed*'i eleştirir.

Necip Fazıl'ın vefatından bahseder. Şiirinde de geçer N. Fazıl. "Müthişli!" der Üstad için "Schwabebisch Hall" şiirinde. Üstadın *Doğru Yolum Sapık Kolları* kitabından bahseder bir yazısında. Osman, Hazreti Ali, İmamı Azam, İmamı Şafi, İmam Ahmed b. Hanbel, İmamı Maturidi ve İmamı Eş'ari, İbni Teymiyye, Şeyh Bedreddin, Hacı Bektaş-ı Veli, Cemaleddin Afgani, Muhammed Abdüh'un isimlerini zikreder. N. Fazıl'ın *Ulu Hakan Abdülhamid Han* isimli eserini de zikreder.

"Damlarına moloz yığırları ile dolu şehirlerde Fuzuliler yetişmiyor," der "Nalbantlık" başlıklı yazısında. İlahilerin, evliya menkıbelerinin çobanlara bile arklar açıp onları kendi içinden geçiren nehirlere döndüğünü ifade eder. Çobanlar bile Mecnun'u bilirdi der. Bir başka yazısında ise Mevlana'yı, Molla Cami'yi açıklamasız, dipnotsuz okuyabilenlerden bahseder. Çırpınışlar başlıklı yazısında "İnsan başından sonuna kadar ve sadece İmamı Gazali okuyarak ne yapılması gerekir, bunun cevabını bulabilir," der.

Üstad Sezai Karakoç'u da çeşitli vesilelerle zikreder. Sezai Karakoç'un *Yunus Emre* kitabını okurken Yunus'un yanlış Yunus algılarından çöplüğü okuması gerektiğini fark ettiğini anlatır.

Yunus anlatılırken Mevlana, Hacı Bektaş-ı Veli ve Hacı Bayram-ı Veli isimleri de zikredilir. Üstad Sezai Karakoç'un Yunus Emre'nin bu çağdaki yoldaşı görür ve yazısını şöyle bitirir: "Umuyorum ki taşıdığı odunlar da Yunus'un ki gibi düzdündür."

Sezai Karakoç'un *Hikâyeler 1-Meydan Ortaya*

Çıktığında ve 5. şiir kitabı olan *Ayinler* kitaplarını da ele alır. *Diriliş* dergisinin yeniden çıkmaya başlaması üzerine *Diriliş* dergisi üzerine bir yazı yazar.

Ahmed Er Rufai Hazretlerinin *Kitabul Hikem* isimli kitabını zikreder. Abdülkadir Es Sufi'nin *Gariplerin Kitabı* vesilesi ile Atasoy Müftüoğlu'nun Es Sufi ile görüşmesini anlatır. Nazif Gürdoğan, Hamid Algar, Rene Guenon, Mahmut Kanık'ın Guenon çevirilerinden bahseder. Müslüman olup Abdülkadir Es Sufi ismini alan İlan Dallas ile Malik El Şahbaz ismini alan Malcolm X'i hayatlarındaki değişimi anlatışlarını karşılaştırır. Kitabın çevirmenini yani İsmet Özel'i başarılı bulduğunu zikreder.

Rasim Özdenören'in *Gül Yetiştiren Adam* kitabını ele alır ve bir söyleşi yapar. *Gül Yetiştiren Adam*'ı irdelerken Kur'an-ı Kerim'e bol bol vurguda bulunur. Söyleşide *Yeni Devir* gazetesi de özellikle zikredilir. *Yeni Devir* 70'lerin en entelektüel gazetesidir.

Martin Lings'in (Ebubekir Siraceddin) *Yirminci Yüzyılda Bir Veli* kitabını okurken sık sık "Dehşet güzel!" dediğini, kitabın hayret makamının sırrını çözer gibi bir his bıraktığını söyler.

Kuddusi'nin *Divan*, *Pendname*, *Vasiyetname*, *İcazetname* kitaplarını da zikreder. Fehmi Kuyumcu'nun ve Kuddusi Baba'nın torunlarından İbrahim Eren'in ismi geçer. Bor hakkında bilgi verirken Sarı Saltuk'un kabrini de sayar.

Zarıfoğlu Salih Baba Divanı'ndan (*Rabuta-i Nakşi Hayalî*) bahsederken "Rahmetli babam da Nakşi idi," der.

Yunus Emre, Niyazi Mısri, Kuddusi Baba, Pir-i Sami, Aktar Hacı İbrahim Ağa'nın isimleri geçer.

Fehmi Kuyumcu'nun hazırladığı *Evliyânın Dilinden* isimli tasavvufi şiirler derlemesini övgüyle tanıtır. Muhammed Kutub'un İslam Düşüncesinde Sanat isimli eserini anlatan bir yazı yazmıştır. Şehid Seyyid Kutup'tan da bahseder.

Cahit Yeşilyurt'un şiirinden bahsederken İsmet Özel'in şiirine de değinir. İsmet Özel şiirinde şiddetin damara vurulan ecza gibi bulunduğunu söyler. Sevgi kelimelerinde bile bir asabiyet vardır der.

Alaeddin Özdenören'in şiirine de değinir. "Pürüz-süz, zorlamasız şiirler," der.

Bir yazısının sonuna tavsiye ettiği yirmi kitaplık bir liste ekler. Listede N. Fazıl'ın 3, Sezai Karakoç'un 7, Nuri Pakdil'in 2, Akif İnan, Rasim Özdenören, Said Halim Paşa, A. Fuat Türkge'di'nin birer eseri; Muallim Naci ve Abdülhamid üzerine iki eser vardır. ■

Mustafa Ruhi Şirin

Cahit Zarifoğlu İçre Dönük Yaşayan Bir Şairdi...

"Cahit Zarifoğlu'nu Türkiye'nin yüksek gerilimli günlerinde, 1976 yılında Ankara'da, *Mavera* dergisi grubu içinde tanıdım. Birkaç ay arayla Zarifoğlu ile TRT'de göreve başladık. Zarifoğlu'nun Ankara dönemi dışındaki hayatı hakkında bilğim yoktu. *Mavera* grubunun kozasını ören, örgütleyen ve yöneten Cahit Bey'di. *Diriliş* ve *Edebiyat* dergilerindeki şiirleri yanında, *İşaret Çocukları*, *Yedi Güzel Adam* şiir kitapları ile *İns* hikâye kitabını okumuştum. Zarifoğlu, çocukluk arkadaşları hariç, şiirine çok uzak bir çevrenin içine âdeta paraşütle inmiş gibiydi... O yıllarda tanıdığım Zarifoğlu ile şiiri de hiç örtüşmüyordu. Dergi çevresinde bir dava adamı, şiirlerinde acılara direnen aşk adamıydı. Bu ikilemin Ankara'dan İstanbul'a dönüşüne kadar sürdüğü söylenebilir. İstanbul günleri, baba-oğul çatışmasının sona erdiği, metafizik şiir gövdesinin genişlediği ve aşk gövdeli şiirlere yenilerini eklediği bir dönemdir.

Cahit Zarifoğlu ile Ankara günlerinde çok az görüşmüştük. İstanbul Radyosu'nda göreve başladığı Haziran 1983'ten vefat ettiği 7 Haziran 1987'ye kadar çoğunlukla ortak mekânları paylaştık. *Serçekeş*'u yazmış, sonradan kitaplaştırdığı metinleri de kaleme almıştı. Buna rağmen, çocuk edebiyatı türünde kitaplar okumak istediğini söyleyince çocuk edebiyatı yolculuğumuz başlamış oldu. Birkaç çocuk kitabını da bu sırada yazmıştı. Yayına hazırladığım bir çocuk edebiyatı dizisinde müstear adla birkaç kitap hazırlaması da bu yıllarda gerçekleşti. Bu nedenle Zarifoğlu'na yıllarca eksilmeyen bir vefa borcu içinde hissettim kendimi.

Cahit Zarifoğlu, çocukluk arkadaşlarına bile kendini açan biri değildi. Doğuştan şair olduğunu erken fark etmiş bir şairdi. Güven yurdu bir insandı... Son yıllarda medyada siyasi portrelere dönüştürülen "yedi güzel adam" söylemine hiç benzemiyor benim tanıdığım Cahit Zarifoğlu. Zaten şiirindeki "yedi güzel adam" gelecekle ilgili ve soyut tiplerdir. Zaman ve döneme göre farklılaşan "yedi güzel adam"ların bu kadar somutlaştırılması ve çoğaltılması Zarifoğlu şiirinin çok uzağına düşülmesine neden oldu. Bugün eğer "yedi güzel adam"ın kim olduğu birilerine sorulacaksa, çocuklarına sorulmalı..." ■

A. Ali Ural:

Cahit Zarifoğlu'nu Neden Özlüyoruz?

Çünkü şairin görev bilinci, vakti geldiğinde şiirinde tadilatlar yapmasını zorunlu kılmakta, şiirinin sanatsal açıdan aleyhine olsa bile anlamı ve işlevi ön plana çıkartarak cephedeki yerine sevketmektedir onu. Mehmet Akif'e, "Gül devrinde gelseydim bül-bül olurum," dedirten neyse Cahit Zarifoğlu'nun şiirini soyuttan somuta intikal ettiren de odur. *İşaret Çocukları*'ndan *Korku* ve *Yakarış*'a gelinceye kadar şiir karakteristiğinde hayati değişiklikler yapmıştır Zarifoğlu. Soyut bir yoldan somuta doğru ilerlemekle kalmamış, söylemini de keskinleştirmiştir. Savunulması gereken mevziler şiirine silah kuşandırmış, kâh Suriye'de kâh Afganistan'da soluk alarak ciğerlerinin hakkını vermiştir.

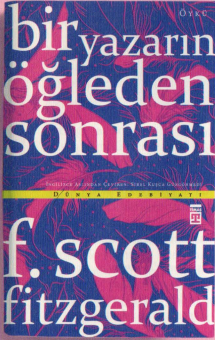
Somuta giden yolda, açık söyleme evrilen tutumunda, Sezai Karakoç'taki kadar bariz olmasa da İslam tarihine eğilmeye çalışmıştır şair. Şiir kitaplarına girmemiş olan "Büyük Hayat" isimli uzun şiiri, bu bağlamda önemlidir.

Zarifoğlu'nda kimliğinde tebellür eden, "Rabbine teslim olan Müslüman" şiirine naslar şeklinde yansımada da modern münacatlar denebilecek çalışmaları ortaya çıkarmıştır:

"Allahım / Yol boyunca / Bırakma elimi / Düşerim sonra / Allahım / Niçin baltettinse beni / Kalbime söyle iyice / Engellerden arımsın yolunu / Allahım / Nasıl pırıl pırıla / Güzelse sevdiğin kulların / Öyle güzel kıl beni // Allahım / O güzeller güzeli / Hangi iyilik diledi senden / Dilerim ben de öylelerini // Allahım / Peygamber efendimiz / Hangi şerlerden / Sığındıysa sana / Upuzak tut benden de onları // Allahım / Yol boyunca / Tarih boyunca / Başboş bırakmış bizi" ("Böyle Ol Böyle Söyle")

Allah'a yakarış anlamına gelen münacat, İslami yazı geleneğinin de bir göstergesidir. Uzun yüzyıllar boyu yazılan eserlerin başında yer alan münacat ve naat, köklü bir geleneğin simgesidir. Cahit Zarifoğlu da kendini bu yola eklemeyerek yukarıdaki mısraları kaleme almış ve şiirini, bir duaya çevirerek Allah'a yakarmıştır. ■

İyi Kitaplar Burada...

Bir Yazarın Öğleden Sonrası Caz çağından öyküler...

İhtişamın gölgesinde kaybolmuş ruhların arasından seçtiği karakteriyle 20. yüzyıl edebiyatına damgasını vuran F. Scott Fitzgerald; Gürültülü Yirmi'leri, Caz Çağı çılgınlıklarını ve toplumsal kutuplaşmayı öykülerinde gözler önüne seriyor.

"Fitzgerald'ın yeteneği, bir kelebeğin kanatlarındaki desenler kadar doğaldı."

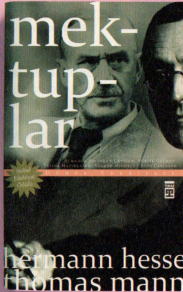
Ernest Hemingway

İtalya'da
Bestseller

Sis Hırsızı

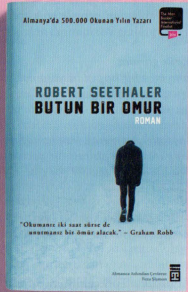
Metinlerarası göndermeleriyle Dante, Italo Calvino ve Lewis Carroll'dan izler taşıyan *Sis Hırsızı*; unutmak, hatırlamak, gerçeklik ve zaman üzerine baş döndürücü bir roman...

Nobel Edebiyat
Ödülü

Mektuplar

Hermann Hesse ve Thomas Mann'ın mektupları, bu iki edebiyat devi arasındaki büyük dostluğun yanında dönemin edebiyat ve sanat dünyasına, politik gelişmelerine de ışık tutuyor.

The Man
Booker
International
Finalisti
2016

Bütün Bir Ömür

Kendini yalnızlığıyla kuşatarak içindeki gerçeğe sığınan bir adamın hikayesi bu: Basit olduğu kadar çarpıcı ve etkileyici, gücünü yalnızlığından alan bir ömür...

YAŞAMAK'IN KIYISINDA

Sevgül Sönmez

Cahit Zarifoğlu *Yaşamak*'ta, dünya nimetlerine teslim olmak istemeyen ama bunların bir kısmından tümüyle vazgeçmeyi beceremeyen bir adam olarak kendi iç mücadelesini ve sorgulamalarını içtenlikle dile getirir. Bütün bunları anlatırken de "yaşama"-nın ne olduğunu sorgulamaya çalışır. Bir varoluş biçimi olarak "yaşamak", kitabın ana meselesidir. Bununla birlikte Zarifoğlu, hem kitaba bu adı verirken hem de 40 yaşında bu günlüğü yayımlarken "yaşama"yı geçirilen zamanın tamamı olarak değerlendirmiş ve yaşamla ölümü iç içe geçirdiği bir metin kurgulamıştır.

"Yaşamak" sözcüğü, Zarifoğlu'nun şiirlerinde de sık sık karşımıza çıkan bir sözcüktür. Zarifoğlu sözcüğün anlamını genişleterek tecrübeler toplamı, deneme yanılma ve sınanma anlamlarında kullanmıştır.

*görür görmez
tanıyınca bir hoş oldu yaşamak
ben ancak böyle çoğaldım
sevinle*

*Yaşamak bir sokak lambası gibi
Bir gece evden atılmış bir çocuk sanki
Tek bir damla tek bir ses gibi
Aklıma düşüyor*

*--yaşamak, elini kaprıya sıkıştırıyor, tırnağı atıyor
burada, mosmor...--*

Zahmet Vakti'nden

Yaşamak'ı Türkçenin en orijinal kitaplarından biri yapan şey kurgusudur. *Yaşamak*, yazarının bilinçli müdahalesiyle kurgulanmış (yapılmış) bir günlük

olarak türün diğer örneklerinden farklı özellikler taşımaktadır. Yazarın düz çizgisel zamanın dışına taşarak, anlatı zamanını da kurgulaması metni kendi türündeki eserlerden farklılaştırmaktadır. Daha açık bir biçimde söyleyecek olursam, *Yaşamak*'taki metinler kronolojik olarak art arda gelmemektedir.

"Ne çok acı var" diye başlayan *Yaşamak*'ın ilk günü 1979'a ve Sarıkamış'a tarihlenmektedir. Metin, her biri farklı tarihlerde ve farklı coğrafyalarda geçen gün dökümlerinde ileri ve geri sıçramalarla sürer. Bu sıçramaların sistematik olduğunu söylemek mümkün değilse de beş altı yıllık aralardan daha uzun değildir. Birkaç özel durum dışında Zarifoğlu, beş altı yıllık süreler içinde yurtiçinde ve yurtdışında farklı şehirlerdeki gezilerini anlatarak bu sıçramalara devam eder.

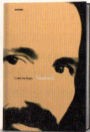
Ancak en ilginç olan sıçrama imkânsız bir tarihe yapılındır: Ankara 1940'a.

1940, Zarifoğlu'nun doğum tarihidir ve Zarifoğlu başka örneğini bilmediğimiz bir biçimde günlüğünde kendi doğumunu kaleme alan bir yazardır. Çocukluğuna dair anıları, aynı imkânsız anlatının parçası olur. Doğumunun kırkinci günü için şunlar söyler: "Beyaz bezlerin arasındayım. Sıkıca sarılmışım çomak gibi kaskatı dimdik yatıyorum beşiğimde. Bakıp görmüyorum, görüyör tanımiyorum."

Zarifoğlu gerek 1940 gerek 1943 Diyarbakır Silvan'a ait yaşantıları günlüğüne yerleştirirken *Yaşamak*'ı bir günlükten otobiyografiye çevirmekte ve yazılamayacak bir tarih kaydı düşerek kurmaca bir otobiyografi yazmaya başlamaktadır.

Cahit Zarifoğlu, Sarıkamış, Mersin, İstanbul, Cannes, Milano, Ulm, Ankara, Maraş, Dalaman, Biarritz, Bordo, Girne, San Sebastiyân, Silvan, Diyarbakır ve Vonî olmak üzere dünyanın pek çok coğrafyasında yaşadıklarını günlüğünde aktarır. (Başka bir deyişle bu coğrafyalarda günlük yazar) Coğrafyaya/mekâna dair sıçramalar da tarih gibi metnin her yerine dağılır ve anlatıda mekân tutarlığı ortadan kalkar.

Zarifoğlu'nun böyle bir kurguyu tercih etmesinin birkaç nedeni olduğunu düşünmekle birlikte bu

Yaşamak
Cahit Zarifoğlu
Beyan Yayınları

nedenlerden birine odaklanmaya çalışacağım: "Tedbirlik" *Yaşamak*, yazarının en samimi duygularını ve düşüncelerini kaleme aldığı bir metin olmakla birlikte bir işa metni değildir. Biraz daha açacak olursam, bu tür kişisel anlatılarda yazarın kendini koyuvermesine, başından geçenleri tüm ayrıntılarıyla anlatmasına, başkalarının dünyalarına müdahil olarak kendini bırakmasına sıkça rastlarız. Türün özelliği açısından bu duygusallık anlaşılabilir. Başka günlüklere ya da kişisel anlatılarla karşılaştırıldığında *Yaşamak*, Zarifoğlu'nun kendi özel hayatını olduğu gibi, başkalarının da özel hayatını da anlatmayan bir metindir.

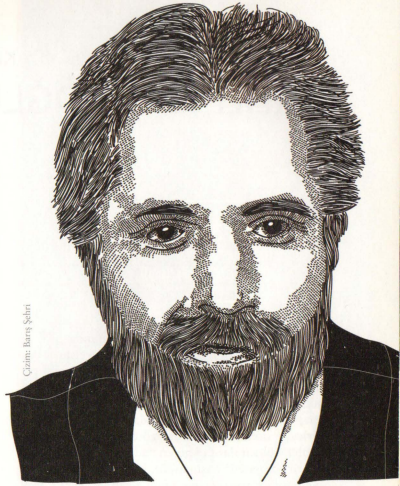
Tanık olmadığı tarihlere ait günlük yazmak, Cahit Zarifoğlu'nun -sonradan hissettigi ve düşündüğü biçimde- kendini de kurgulamasını sağlamıştır. Zarifoğlu henüz kırk günlük bir bebekken Hacı Bayram Camii'nde Hacı Bayram'ın virdini sürdüren bir türbe hadiminin elinde olduğunu yazarak metni gerçeklikten uzaklaştırmakta ama kendini yazar olarak okumak/bilinmek istediği yere yaklaştırmaktadır.

Dolayısıyla Zarifoğlu, günlüğünü kendini anlatmak ve tanıtmak istediği biçimde kurgulmuş, bu kurgu yoluyla kendilik imgesini inşa etmiştir. Bu açıdan bakıldığında da *Yaşamak* Türkçede yazılmış en ilginç metinlerden biridir.

Zarifoğlu, okurun kendisini nasıl algılamasını istediğine karar vermiş ve bu nedenle de metni parçalayarak çok çizgisel bir anlatımdan çıkarmıştır. Metni gerçeklikten uzaklaştıran ama yazarın istediği yere yakın olmasını sağlayan şey de bu parçalı kurgusudur. Bu biçim, bizi yazarın yaşamını sistematik olarak takip etmekten alıkoyarken bir yandan da onun duygu ve düşüncesine yakınlaştırır.

Zarifoğlu, hayatına dair ayrıntıları metne dağıtırken, olaylardan çok duygu ve düşüncelerine yer verdiği için, günlüğün tamamını okuduğumuzda bile onun hakkında çok az şey öğreniriz. Zarifoğlu neler yaptığını, günlük yaşamını nasıl sürdürdüğünü anlatmaz, ayrıntılara yer vermez. Örneğin, bir edebiyat dergisi çıkarttığından bile söz etmez. Bununla birlikte anne ve babasıyla olan ilişkisini bir oğul olarak anlatmaya başlayıp çocuk olarak tamamlarken eşi ve çocukları hakkında ise yine hiçbir şey anlatmaz. Fakat ilk kızı dünyaya gelmeden evvel eşi üzerinden kadınların doğurmasına dair yaşadığı hayreti ve şaşkınlığı anlatarak Havva'dan beri doğuran kadınların her birinin aslında bunu anlatmayı beceremediğini dile getirir. Onun için anlatılmaya değer olan özel bir durum değil, o özel durumun işaret ettiği "hâl" dir.

Yaşamak sadece gün dökümlerinden oluşmaz, deneme ve eleştiriler de içerir. Zarifoğlu, 1966'da

Alman Kültür Merkezi'nde yaptığı bir konuşmayı, 1977'de dile ilgili bir tartışmaya başlayıp materyalist sanatçıyla devam ettirdiği eleştiri yazısını, zaman zaman şirinden yaptığı alıntılarla da metne yerleştirir.

Zarifoğlu günlüğünde kişi adlarına, olaylara, mekânlara, kitap ve dergi adlarına da yer vermez. Metinde bir kez İsmet Özel'den birkaç kez de Necip Fazıl'dan söz edilir. Edebiyatçı olduklarını bildiğimiz birkaç arkadaşını sadece adlarıyla anar ama onlara ilişkin de herhangi bir şey söylemez. Özel adlara -dolayısıyla kişilere- sadece bir durumu anlamak, anlatmak için yer verir ve okuru durumun kendi iç dünyasındaki yansımasıyla baş başa bırakır. Okuru, bu yansıma aracılığıyla daha genel bir yere çekmeye çalışır.

Cahit Zarifoğlu, *Yaşamak*'ta klasik günlüklerden farklı bir yöntem seçer. Sadece günlüklerden gün dökümlerinden ya da kişisel hayatlardan esinlenmez ama edebiyatçı çevreleyen diğer bütün türlere metnin içinde göz kırpar. Şiir, deneme, eleştiri, çok az miktarda da olsa anıya yer verir. Bütün bunlar *Yaşamak*'ta Zarifoğlu'nun kendi kurmacasının kahramanı olduğu bir metin okuduğumuzu bize açıkça göstermektedir ve bu biçimiyle bakıldığında kapagında günlük yazsa da *Yaşamak* -aslında- bir otobiyografidir. ■

VARLIK VE ANLAM ARAYIŞINDAKİ ANLATICI: CAHİT ZARİFOĞLU

Feridun Andaç

"Halk aşksız sokaklar
banka dükkânlarıyla doludur."

Arka Kapak / Cahit Zarifoğlu

Cahit Zarifoğlu'nun şiirinin söz yatağında biriken her düşünce/duygu yaşanan zamanın ruhuna dönük bir anlam taşır. Başlangıçta bir "ileti" gibi gelir her sözü. Çiçeklenen zaman/ın aralığından sızan ışık, unutulmuş bakış, beklenen ve özlenene çağırır her biri. Düşteki seyrir, yaşamdaki gerçeklikte dile, söyleyişe dönüşüyor. "Kanı gören" insanla, aşktan ve ölümcül yaralardan geçen "adam"ın yolculuğuna çıkarır sizi ilkten. Taşınan söz, her zaman olacak bir düşünce/düşünce ırmığı arar onun şiirinde. *Yedi Güzel Adam* (*) belki de bu yüzden ayrıdır, ayrıcalıklı ve ayrıksıdır onun şiirsel yolculuğunda. Şairin poetik duruşu/bakışı da en çok oradadır. İnsan ömrüne dair edebildiği/kurabildiği söz ırmığı kendi topraklarından alır gelir kaynağını.

*Güneş tez gördük dağlarda
Ormanın ay çiçeği gibi uyanan hayvanlarıyla
İlk iş gövdemizin acıktığını anlamak oldu
Gittik kokladık ekmeğimizi tarlalarda*

*O gün gezdim seni ellerimle
Söyledin: Geniş vuruyor yüreğin*

*Ülkeye tez giden ayaklarımı varıyorum
Kanım temizliği seven bir kolla atılıyor durmadan
Yıkanmış, güneşte yeni kurumuş çarşaf gibi
(Yedi Güzel Adam)*

Şairin sözü her dem içlidir, imgelemlerle bezelidir. Ama bir o kadar ki "yaşamsal hakikat"a dönüktür yüzü. Susarak konuşan bakışla yürümektedir acıya, umuda, öfkeye doğru. Örtetek anlatan anlatıcı şiirindeki imge yoğunluğuyla anlatımcılığı yeni bir sesle buluşturur:

*Dağ ağaçsız ve yalmızca
Gökle alıp veriyordu
Adam küçük bir kaya düzlüğünde*

*Toprakta mağra içinde mağra kapısında
Kaynak başında kuru yamaçta
Dururdu
Eğilip alını
Yaydıkça yere iki elinin arasına
Göksü çatırdayarak eğilir
Parçalanarak doğruldukça
Dağ cebzelenir.
(Yedi Güzel Adam)*

Dünyaya bir bakış ötesi sözü olan, oradan hayatın en kırılın zamanlarına bakan şair; yer yer Rilke vari bir sesi yakalar. Ama kendi dilinin tınısı, yaşamal gerçekliğin sesiyle yapar bunu da:

*Halk aşksız sokaklar
banka dükkânlarıyla doludur
ellerimi kâlb olmayan sularla
ıslanmaya alışır o kızlar
(...)
Her şey onlara göre-yamandır
Ansızın melek bekliyorum eski Türk ezgileriyle
Senin Asya'dan hiç yontmadan zarif bir cep saati
yapışım
Asya Asya ve Asya diye yalvarışın
Sana ansızın almyazımı ve kendimi ekliyorum.
(Ben Dirimle Doğrulurken)*

Geçişlerde Bir Şair/Anlatıcı

Sürekli geçişlerdedir şair. Zaman/vakit o geçiş sürekliliğinin göçünü yaşayan insanın ezinlerini yansıtır. "Yüzüm aydınlık bakar elemlere / Yangın yerlerine," derken; sabrın ve zamanın ufkuza süzülen bağlanışları dillendirir. Bir dil/düşünce/bağlanma kazıcısıdır Cahit Zarifoğlu. Şiirinin haritasına yansıyan bu imgelerin dilini taşıdığı *Yaşamak* adlı günlüğü (**) başlı başına onun poetik çizgisinin duyarlık alanlarını açar bize.

"Ne çok acı var" diye başladığı ilk sözünün ardındaki o kapalı evren sizi yaşam/zaman labirentlerine yönlendirir. Başlı başına bir anlatıdır *Yaşamak*. Şairin gittiği yollar, geçtiği bakış, zaman devşirmelerini içerir. Çizgisel hayatın en derin yerlerine iner; kuyulara,

görünmez efsunlu yerlere uzanır. Saklı duyguları fanustan çıkarır. Onun imkânsıza tutunan bakışı yarattığı dil sığınaklarında nefes alır adeta. Zarifoğlu, farklı bir günün güncesini kayda geçmek derindedir. İçsesinin yolu/yönü de bunu bir bir anlatır bize. Andığı yerler menzil işaretleri gibidir. Tarihler ise zaman barikatları olarak çıkar karşımıza.

Hayat bir yolculuktur. Dönüşler, duraklar, dönemeçler ve hatırlamalarla yüklü bir yolculuk. Her söz, tümce zaman düzlükleri yaratır karşınızda. Alınıza değen rüzgâr, göz pınarlarınızı dolduran keder gibidir sesinin tınısı. O; “Hudutsuz çöllerin metanetini kelimelerini içinde tutan ve derinden derine o kargaşaya rağmen o esmer adamın söylediğini duydum,” dese de kendi iç sızısında kederini bayrak yaparak yol alan bir söz dervişidir. Zaman geçişlerindeki bakışı bir yanıla dünyevî, öte yanıla da mistik bir söyleyişi içerir.

Yazıldığı zamanla yaşadığı zamanı bu denli içselleştirerek anlatan bir anlatıcının yazdıklarını “günlük” deyip, günce hanesine yazmak çok doğru gelmiyor bana. O gezinen/gören/hisseden/düşünen ve giden “adam”ın sesi-bakışı sizi ardına taksa da yer yer düşündürür ve sorgulamalara iter.

Zarifoğlu, buradaki anlatımında yeni bir dil/söyleyiş biçimi yakalar. Bunu adlandırmak gerekirse; yer yer Kafkaesk bir seziş/bakış yüklü anlatımla, Dostoyevski’yi ve Rilke’yi çağrıştıran sese dönüktür söyleyişi. Yer yer de kutsal kitapların arkaik dilinden etkilenildiğini gözleriz. Konu çeşitliliği, izlek yoğunluğu; iç işleyen eğili bakışı hep gezinen bir gözdür. Dinmeyen duygululukla oraya sinenleri anlatır, adeta bir masalıdır. Hikâye edenle masal anlatanı buluşturur Zarifoğlu. Yer yer bizi bir “yeraltı adamı”nın dünyasında gezindirir.

İtirazı olan söze bağlanmanın bir anlatı dervişidir. Bunu da en iyi dillendirdiği yapıtı *Yaşamak*’tır benim gözümde. Bir yapı ustası gibi dil/anlatım ustalığına erişmiştir burada. Söz içli/duru olduğu kadar sakınmasızdır da. Uyuyanları uyandıran, yaşama miskinlerini huzursuz eden, cahiliye zamanına tutunarak var olmaya çalışanları mutsuz eden vicdanlı bir sestir Cahit Zarifoğlu.

(*) *Yedi Güzel Adam* (1973), Cahit Zarifoğlu; 2016, Beyan Yay., 133 s.

(**) *Yaşamak*, Cahit Zarifoğlu; 2004, Beyan Yay., 220 s. ■

FUSSKA

• Handmade Ceramics •

BÜTÜNÜYLE DOĞADAN

Desenlerimiz ve malzememiz doğadan,
ilhamımız hayattan.

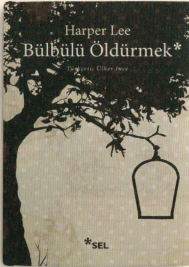
BEYAZ KİTANIN ANTİ-KAHRAMANLARI

Ihsan Sönmez

Aslında pek de beyaz sayılmaz artık. Bugünlerde göç ve göçmen kavramına “Amerikan Rüyası”nın taban tabana zıt bir kabusla uğraşan koca ülke, Uzakdoğu, Asya ve Hispanik etkileriyle -hem de ne etki- müthiş bir edebi kazan olma yolunda hızla ilerliyor. Bu kazanda kaynayan en güzel kelimelerin ana vatani ise Afrika.

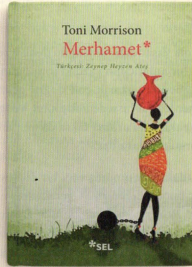
Afrika kökenli karakterlerin ön planda olduğu Amerikan edebiyatı -bize çok yansımada da- hep gündemde oldu, hem klasikler hem de neredeyse her sene bir “hit” çıkaran yeni ve eski yazarları ve bu metinlerden hareketle çekilen Hollywood film ve dizileriyle gündemde kalmayı da başardı. Ama bu hikâyelerin özünde, yazar veya kahramanın derisi ne renk olursa olsun, hep aynı soru var: Ben kimim? Bu dünyada yerim neresi?

İşte bu sorunun cevabını arayan, bulan, dahası okura da hissettiren birkaç kitap:

Bülbülü Öldürmek
Harper Lee
Sel Yayınları

Bu yazının elbette temel taşlarından biri olan bu ödüllü kitap, ırkçılık ve eşitsizliğe karşı edebi bir manifesto. Yıllar sonra gelen devam kitabı *Tesbih Ağacının Gölgesinde* de okunmalı.

Merhamet
Toni Morrison
Sel Yayınları

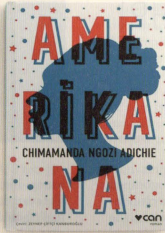
Köle pazarları... Sefalet... Özgürlük kelimesinin sözlüklerden bile yırtılıp atıldığı yıllar. Bu ortamda kadın olmayı anlatan Morrison, hem Nobel hem Pulitzer ödülü sahibi.

Not: Bu yazıyı yazarken, kitap ve yazarları sıralarken kategorik olarak Afrika-Amerikan edebiyatı yayını yapan bir yayınevi olmadığını fark ettim. Hem eser sayısı kısıtlı hem de yazar seçkisi. Kitaplar farklı yayınevlerine dağılmış durumda. Benim bilgi eksikliğim de var muhakkak, uyarın veya “Şu da vardı yahu!” diyecek olan varsa çok memnun olurum.

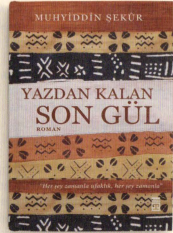
Bölge Bir
Colson Whitehead
Çev. Algan Sezgintüredi
Siren Yayınları

Yeni bir metin. *Siren* hızlı iş çıkarmış. Belki ırkçılık temeline dayanan bir metin değil ama yine bir arayış romanı. Bu kez, fantastik bir dünyada...

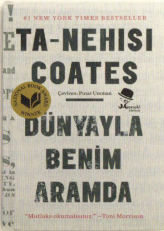
Amerika
Chiamando Ngozi Adichie
Can Yayınları

Genç bir kızın çocukluk aşklarından başlayıp özgürlük ve ırkçılık kavramlarını ele aldığı bir reşit olma romanı. Önemli bir kalem. Takip etmekte fayda var.

Yazdan Kalan Son Gül
Muhyiddin Şekür
Timaş Yayınları

Küçük Carlos'un Amerika taşrasında büyümesi ve büyürken hayatı ve köklerini fark etmesinin hikâyesi. Tersine bir edebi göç.

Dünyayla Benim Aramda
Ta-Nehisi Coates
Monokit Kitap

Çağdaş bir klasik. Bir babanın oğula verdiği nasihatlerle şekillenen bir kurgu. Amerikan rüyasının bir madalyonu varsa, işte bu kitap, o madalyonun diğer yüzü.

Kafesteki Kuş Neden Şakır, Bilirim
Maya Angelou
Çev. Sinem Er
Everest Yayınları

Yedi ciltlik otobiyografik roman serisinin ilk cildi, bir klasik. Küçük bir kızın inanılmaz zorluklar içinde büyüme ve kendini bulma, kabul ettirme hikâyesi.

Sağlarında Gün Işıqlı
Jhumpa Lahiri
Domingo

Yine ödüllü bir kalem. Bu kez iki kardeş üzerinden anlatılan bir hikâye. Nesiller ve coğrafyalar arasında bir yolculuk.

İHMALLER ŞEHİRİ: İSTANBUL

Yunus Emre Tozal

Hızlı tüketimin faili kimlerdir, mef'ul gibi görünen zenginler mi, tüketim çılgınlığı içerisinde hayatın hızıyla yarışan fakirler mi? Jean Baudrillard olsa şöyle derdi: "Uzun sözün kısası, tüketim toplumunun büyük bedeli, kendisinin neden olduğu genelleşmiş güvensizlik duygusudur." (Tüketim Toplumu-Jean Baudrillard, Ayrıntı Yay.) Çünkü Baudrillard'a göre gerek içinde yaşadığımız dünya ve gerekse sürdürdüğümüz alışkanlıklarımızı bizlere yadırgatan ve böylece hali hazırda olanın, 'olması gereken' olmadığını gösteren sarcisic göstergeler, insanlığın aslında üzerine anlam inşa ettiği değerlerinin, bağlantılarının, kimlik ve aidiyetlerinin mutlak ve ebedi olmadığını işaret ediyor. Baudrillard'a göre tüketim, doğal ihtiyaçların mal ya da hizmet aracılığıyla değil, kodlar ve kurallarla düzenlenmiş küresel ve tutarlı göstergeler şeklinde yorumlanmalı, gerçek ihtiyaçlarla sahte ihtiyaçlar ayırt edilmelidir.

Editörlüğünü Prof.Dr. Ahmet Emre Bilgili'nin yaptığı, 2011'de yayımlandığı tarihten itibaren gündemden düşmeyen "Şehir ve Kültür - İstanbul" kitabı, İstanbul'un belki son 20 yılında yaşadığı değişim ve dönüşümlerin nasıl ortaya çıkabileceği hakkında analizler yapan bir kitap. İstanbul, küresel ve tutarlı göstergeler şeklinde bir ihtiyaçtan dolayı mı değişti ve değişmeye devam ediyor? Yoksa İstanbul'un gelecek tasavvurunu oluşturamadığımız ve eşsiz potansiyelini kazanımlara dönüştüremediğimiz için mi şehri yıpratıyoruz? İlber Ortaylı'dan Beşir Ayvazoglu'na, A.Haluk Dursun'dan Murat Belge'ye alanında uzman birbirinden kıymetli yazarlar, tükenen İstanbul üzerine düşünüp şehrin kültürünü, coğrafyasını analiz ederken yapılagelen yanlış uygulamaları ve gelecek kuşaklara nasıl bir İstanbul bıraktığımızı da incelemişler.

Yahya Kemal'in Aziz İstanbul'u, tarihinden ve medeniyet zenginliğinden kopmayan bir şehirdir ve Yahya Kemal bu şehre aşiktir. Her köşesinde yaşanılacak, bütün değerleriyle hissedilecek bir şehir olan İstanbul'u semt semt, sokak sokak gezerek anlatan Yahya Kemal, İstanbul'u İstanbul yapan değerler üzerinde durmuştur. Yahya Kemal için şehir olmaktan ileri bir anlam barındıran İstanbul; vatanın birliği, tarih

şuuru, mimarlık sanatı, musiki ve maviğine doyum olmayan denizdir. Örneğin Süleymaniye, Yahya Kemal'e bütün memleketin varlığını aksettiren bir manzara gibidir. O manzarada "mübarek" ve "garip" bir "âlem" mevcuttur.

Yahya Kemal "Aziz İstanbul'da Türklerin İstanbul'u nasıl imar ettiğini, hangi amaçlarla hangi usul ve gayelerle yapılar inşa ettiklerini anlatır. Bir halk halis ve ahenk içerisinde yaşıyorsa, Yahya Kemal'e göre orada iklimden anlayan, gerçek ve hassas sanatkarlar yetişebilir ki, İstanbul'u fetheden Türkler, sanki İstanbul'un tepelerine mimari açıdan şekil verirlerken "Artık bu diyar dünya durdukça Türk kalacaktır" dediklerinin hissedildiğine değinir. Hatta bu cümleyi belki de İstanbul'u gören ilk Türklerin söylediği de rivayet edilir. 1071 yılından on sene sonra Selçuklu orduları Anadolu'da ilerlediğinde, 1081 yılında Türk atlarının ilk defa İstanbul'un karşı sahilinde Fenerbahçe'yle Üsküdar arasında görüldükleri anlatılır. Ayaşofya kubbesini ilk defa Anadolu yakasından gören Türkler de bu Türklerdir ve Üsküdar ilk o zaman fethedilir.

Yahya Kemal, İstanbul'un fethedilmeden önce, virane bir şehir olduğunu, Türklüğün bu şehri imarlı bir halde bulmadığını belirtir. Aynı tespiti Yahya Kemal'in akrası olan Ahmet Refik Altınay da *Eski İstanbul* kitabında yapar. İstanbul'un ilk banisinin Kostantin, ikinci banisinin Fatih olduğunu belirtir. Yahya Kemal, Türklerin asırlarca Avrupa'nın yegâne medeniyeti olmuş ve şaşaasıyla bütün milletlerin gözlerini kamaştırmış bir devletin harabesi üzerine kurulu halini gördüğünü ve bu harabeyi tabiri caizse nakış nakış örecek henüz bir asır bile geçmeden şaha kaldırdığını anlatır. Ünlü tarihçi Charles Diehl de 1822'de Galatasaray Lisesi'nde verdiği bir derste Bizans'tan kalan şehir Türklerin imar ettiği şehir arasında ciddi farklılıkların ve dünya görüşünün bulundugunu belirtir ve Bizans'ın ekonomik durumların da ötürü İstanbul'u Frenk İstilasından sonra imar edemediğini, hakikaten virane olarak Türklerin eline geçtiğini uzun uzadıya anlatır. Yahya Kemal bu durumun kesinlikle abartılmadığını, İstanbul'un Türklerin eliyle ihtişamına, bütünüyle medeniyet ruhuna

sahip olduğuna değinerek, Üsküdar'ı örnek gösterir. Üsküdar, fetihten önce küçük bir şehirdir ama fetihten sonra Çamlıca'ya kadar uzanarak genişler, tepeleri ve sakinliğiyle dikkatleri çeker. Yine Boğaziçi ıssızdır, birkaç kilisenin dışında herhangi bir hareketlilik yoktur, öyle ki Yahya Kemal'in tabiriyle Çanakkale Boğazı'nı andırıyordu. Fetihden sonraysa iki sahil boyunca İstanbul'un gözbebeği olmuş, her zaman temaşa edilesi bir yer haline almıştır.

Peki, Yahya Kemal'in Aziz İstanbul'u, 1453'ten günümüze ihtişamıyla, insanı esir alan yapıyla gelen bu kutlu şehir, ilk ne zaman fire vermeye, yabancılaşmaya başlamıştır? Yahya Kemal noktayı ekonomiye getirir ve İstanbul'da büyük zanaatın küçük zanaatı tükettiği zaman İstanbul'un da tükenmeye başladığını belirtir. Pazarlarda yabancı -tabiri caizse- markaların satılmaya başladığı an, İstanbul'a darbe vurulmaya başlanmıştır. Acaba şu anı görebilseydi Yahya Kemal, neler derdi İstanbul için? Ayfer Tunç gibi eski İstanbul'un sadece kitaplarda kaldığını mı söylerdi? Bir zamanlar İstanbul'u keşfettikçe kendisine geldiğini söyleyen, hatta İstanbul'u tamamen keşfedmeden ölmek istemeyen ve bu konuda hayli telaşlı olan o mübarek zat, şehrin şimdiki halini görebilseydi neler derdi acaba bilinmez ama iyi şeyler söylemeyeceği kesin. Çarpık kentleşmenin sonuçlarını kültür ve medeniyet zenginlikleriyle, mimari yapılar ve estetik güzelliğini kaybetmeyle ödeyen İstanbul, halen önü alınamaz bir süreçte kendini kaybetmeye devam etmektedir.

Bir şehrin medeniyet birikimlerini üzerinde toplaması ve geleceğe taşıyabilmesi, öyle kolayca olabilecek bir durumdan ibaret değildir. İstanbul, kendisinden önce oluşan medeniyetlerin zenginliklerini kendinde toplamış, geçmişini taklit ederek değil, zamanın ruhunu yakalayarak ve sorunları aşarak bir dünya şehri haline gelmiştir. Şehir, mekân ile onu şekillendiren insan arasındaki karşılıklı özne-nesne ilişkisinin doğacak medeniyet ile özgünlüğünü yakalar. İstanbul da, tarih boyunca yaşadığı toplulukların medeniyetleriyle Fatih zamanına kadar gelmiş, Fatih'le birlikte şehir nesne konumundan özne konumuna geçerek adeta çağ atlamıştır. Çağ açıp kapatan bir şehrin vizyonundan nasıl oldu da bugünlere gelindi peki?

Bugün İstanbul, iki zıt kutba ayrılmış bir şehirdir. Bir tarafta tarihi yarımada, diğer tarafta modern İstanbul. Bir tarafta Eminönü, Üsküdar, Fatih, Haliç, Eyüp, Zeytinburnu yani suriçi. Diğer tarafta hâlâ genişlemekte olan Beylikdüzü, Esenyurt, Pendik, Tuzla, gibi İstanbul'un modern yüzünü rezidanslarla, yüksek kulelerle ve modern yapı tarzlarıyla şehrin hem içinde hem dışında gelişmekte olan yerler. Gelişmekten kasıt sanayiye katkıları aslında, yoksa görünen

yüzleri değil. İstanbul'u maalesef yaşanabilir kıldığımız için hem bugünü hem geleceği tehdit altında. Ekonominin kalbi Mecidiyeköy mü atacak Ataşehir mi sorunlarından öte çok daha büyük bir soruyla karşı karşıyayız; İstanbul'un kimliğini kaybetmenin; bir daha kimliğine kavuşamayacak hale getirmenin ve aziz İstanbul'un sadece kitaplarda yaşanacak olmasının sorumlusu bizleriz ve bu problemle karşı karşıya gelmekten kaçıyoruz.

Dünyanın en gelişmiş ülkelerinde konutlar, alışveriş, kerpîç ve diğer doğal malzemelerden 1 ve 2 katlı yapılırken, ülkemizde gökdelenlerin yapılması ve gökdelenlerin rağbet görmesi şaşırtıcıdır. Gökdelenlerdeki "home ofis" veya "residence"ların "en makbul yaşanacak yer" olarak lanse edilmesi, olsa olsa 21. yüzyılın insanın fitratına ve şehrin kalbine yapılan en büyük illüzyondur. Zaten Korkut Tuna da E. W. Burgess'in modern hayatın -gökdelen, büyük mağazalar- gibi modern kentlerin tipik özelliklerinin Amerikan tipi şehirçilik olduğunu belirtir. Dolayısıyla şehrin insanı kurduğu bağda da sorunlar, modern şehirçilik algılayışının sorunları olarak göze çarpmaktadır. Burgess'in sosyal hayatta ortaya çıkan ve bunların içinde bizi korkutan, şaşırtan boşanma oranları, çocuk suçluluğu, sosyal huzursuzluk gibi istatistik verilerinin artışı, şehirle insanın bir arada kaynaşmadığı, şehrin insanı bunalıttığı kentlerde görülmekte olduğunu söylediğini belirtir. (Korkut Tuna - Şehirlerin Ortaya Çıkışı ve Yaygınlaşması Üzerine Sosyolojik Bir Deneme) Oysaki şehir, insanı sıkıkmalıdır, insanın yaşam enerjisine enerji katmalı, dinlendirmeli, hem ruhen hem bedenle insanla bağ kurabilmelidir. Ancak insan eliyle doğal yapıdan bozulan şehirler, insanın dinlenebileceği mekânlar olmaktan çıkmış, çok katlı yapılar ve gökdelenlerle insanın hem her şeyin yakınında hem her şeyden uzakta, varlık içinde yokluk yaşadığı alanlar haline dönüştürülmüştür. İşin kötü yanı, merkezi ve yerel yönetimlerin, "en güzel yaşanacak yerler" olarak insanın ayağının toprağa değdiği, mahremiyetini koruyabildiği "bahçeli müstakil" evleri değil de "birileri gelir dünyayı değiştirir" gibi yanıltıcı sloganların simülasyonu ile yapılan gökdelenleri desteklemesidir ki, bu büyük bir faciadır. ■

Şehir ve Kültür - İstanbul
Kolektif
Haz.: Ahmet Emre Bilgili
Profil Kitap

KARA ORMAN'DA BİR GEZİNTİ

Merve Akbaş

20. yüzyılın en önemli düşünürlerinden Martin Heidegger'in Kara Orman dağlarındaki küçük kulübesi sadece felsefe meraklılarının değil aynı zamanda mimarların da üzerinde konuştuğu bir mesele. Dergâh Yayınları'ndan çıkan *Heidegger'in Kulübesi* isimli kitapta Adam Sharr, mekanın, ünlü filozofun düşüncesine etkilerini bize açık bir dille sunuyor. Sharr'in anlatımlarıyla bir yandan Heidegger'in deneyimini gözlemlerken diğer yandan da Kara Orman'da ufak bir gezintiye çıkıp kendi varlığımızla yüzleşiyoruz.

Kısa süreliğine gözlerinizi kapatın. Kendinizi Alp-lerin manzarasının karşısında, Kara Orman dağlarındaki bir kulübede düşünün. Rüzgardan korunaklı ahşap pencereler, kendi hâlinde bir veranda. Dört küçük oda ve ufak bir hol. Kulübenin biraz yukarısında büyük bir orman, yanı başında pınar. Burası, ünlü Alman filozof Martin Heidegger'in inziva mekanı. Ona göre, teknoloji den uzak böylece bir taşra yaşamı bizi varlık olgusuna yaklaştıracak yegane ihtiyaç. Bu düşünce hippiler gibi sadece medeniyetten uzaklaşmayı işaret etmiyor. Bir anlam kaynağı bulmak, cüz meselelerden uzaklaşıp varlığımızla yüzleşmek onun hedefi.

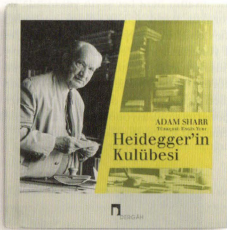
İnşa etmek, oturmak ve düşünmek... Bu tip kavram-sallaştırılmış düşünceler üzerinden coşkulu çalışmalar yapan Martin Heidegger sadece filozoflar ve

felsefe öğrencileri için değil, mimarlar için de hayli önemlidir. Alman düşünür, 20. yüzyılın ikinci yarısı boyunca mimar, kuramcı ve tarihçi kuşağının etkiler. Düşünceleri modern mimarlığın mihenk taşları arasında yerini alır. Bu durum, onun mesken anlayışıyla ilgili düşüncelerinin sayısız kez yorumlanmasını veya bizzat uygulanmasını sağlar. Tabii Heidegger'in her zaman olumlu eleştiri almadığını da eklemeliyiz. O, 1933'de Almanya'da Nazileri iktidara taşıyan düşüncenin yanında yer alıyordu. Nazi Partisi üyesi olarak, Freiburg Üniversitesi'nde rektör olarak görev yaptı. Bunun gibi nedenler dolayısıyla kimilerince ünlü her alanda netameli hâle geldi. Üstünde durduğu, romantikleştirdiği kırsal ve düşük teknoloji yaşam ısrarı onun en dikkat çekici yazılarını herabesinde getirdi. Dergâh Yayınları'ndan çıkan *Heidegger'in Kulübesi* isimli kitapta Adam Sharr, filozofun 1922'de Kara Orman dağlarındaki Todtnauberg bölgesine inşa ettiği kulübesini ve onun bu mekanda geliştirdiği düşünceleri irdeliyor. Kitabı, bir kulübe hakkındaki en titiz mimari eleştiri olarak tanımlayabiliriz. Ama sadece bundan ibaret de değil. Sharr bize bir mekanın sadece lokasyon olarak yorumlanamayacağını ve doğru alanların, insanın kendi özünü anlamaya götüreceğini söyleyen Heidegger'in deneyimlerini aktarıyor. Bu yorumlar bize, 20. yüzyılın en önemli filozofunu anlamak için önemli bir katkı sağlıyor.

İNSAN VE YER ARASINDAKİ İLİŞKİ

Sharr'in eserine yoğunlaştırılmış özet bir cümleyle başladığını söyleyebiliriz: "Bu kitap bir insan ve yer arasındaki kuvvetli ilişki hakkındadır." Heidegger'in fikir pratiği, erken dönem derslerinden son ve esrarengiz metinlerine kadar burada, yani kulübede şekillenir. Burası Sharr'ın de söylediği gibi onun için bir lokasyondan daha fazlasıdır. Filozof için burası bir "diyalog partneri"dir. Modern dünyadan, teknolojinin her türlü imkanından uzaktır. Ancak kulübe bu zorlukların yanına filozofa "düşünmek" için fırsatlar sunar.

Heidegger sıklıkla bu küçük kulübesinde inzivaya çekilerek yaşam koşulları üzerine düşünceler geliştirir. Kulübe ona göre kutsal bir güzelliğe sahiptir. Sağladığı koşullarla da doğru düşünmeye ulaşılabilir. Doğru düşünme varlık olgusu ve onun izleriyle uyumludur. Kendi gölgemiz, tepelerin uzaktan

Heidegger'in Kulübesi
Adam Sharr
Çev. Engin Yurt
Dergâh Yayınları

görünüşü, kuş civıltıları veya ırmağın şırıltısı bize kendi "mucizevi" varlığımızı hatırlatır. Bu anımsamalar yani izler ortaya çıktığında ise bir soluklanma yaşarız. Filozofa göre bu soluklanma anları insanın cüzi meseleleri aşmasını sağlayacaktır. Yıllarca bu düşünceler içinde çalışır. 1934'te ise bir yazı kaleme alır: "İnşa Etme Oturma Düşünme." (virgülsüz) Bu makalede, modern gelişmelerin bu kavramların arasına girmiş olduğunu söyler. Ona göre olması gereken ve eskiden olan, varoluşun muazzamlığı bu üç kelime arasında kurulan ilişkiyle ortaya çıkabilir. Biz bunu, ideal kulübede, yani filozofun yaşamında somutlaşmış biçimde görebiliriz. Sharr ise bize bu kulübenin çepre çevre hâlini, bu hâlin de filozofu nasıl etkilediğini anlatır. Bu yaparken mekanın bireyi nasıl yönlendirdiğini de söyler. Yani, teknolojidenden modern olandan uzak bir yaşamın bizi varlığımızın kendisine yakınlaştıracığını ve böylece bir yakınlıkta gerçek anlamı bulacağımızı deneyimleriz.

Sharr bize bu ilginç mabedin hikâyesini de aktarır. Ayrıntılar az olsa da bildiği kadarıyla arazi çok ucuza alınır. İnşaattı filozofun eşi yönetir. Bir mimarın olaya dahil olup olmadığı da belirsizdir. Yapı tamamen ahşaptandır. Sadece Heidegger'in kulübenin planlanmasıyla ilgilenmiş olduğu varsayılır. Filozof genellikle yalnız başına kaldığı bu mekanda bazen arkadaşlarını, bazen de öğrencilerini ağırlar.

Heidegger için kulübeyle dair düşüncelerin her şeyden öte manevi bir yönü vardır. Belki de tam bu nedenle mektuplarında şehirdeki yaşamından "aşağısı", kulübe için ise "yukarısı" tabirlerini kullanır. Hatta, kulübedeki yaşamını bırakmak istemediği için Berlin'deki felsefe kürsüsü teklifini reddeder. Onun için asıl tartışma, insanların "aşağıda" yani akademide yaptıkları tartışmalar değildir. Asıl tartışma "kendi aklı, dili ile bölgenin zorlu fiziksel koşulları ve ikliminin bir ıssızlıkla karşılaşmasıdır." Gerçek anlamı bu ortaya çıkaracaktır.

FİLOZOFUN ZİHNİNE BİR GEZİ

Adam Sharr, kulübenin planları ile birlikte görüntüler vererek Heidegger hakkında çok önemli bir kaynağı bizlere sunuyor. Yazara göre bu kulübe filozofa çok özel bir felsefi çalışma imkânı sağlar. Bu da onu felsefe ve yer bağlamında düşünmeye, bir sonuca ulaşmaya iter. Her şey bir yana kitabın okuru için şunu söylemek mümkün: Sharr, siz sayfaları karıştırırken Heidegger'in gizemli dünyasının kapıları açmakla kalmıyor, oraya bir gezi düzenlememize de imkan sağlıyor. Yani kitabı okurken gözlerinizi kapatıp, Alplerin eşsiz manzarası, pınarın ve rüzgarın sesiyle bir filozofun düşüncelerine ortak oluyorsunuz. ■

AHMET DAVUTOĞLU
TARİHE KAYITLAR
TBMM 15 Temmuz Darbe Girişimi
Araştırma Komisyonuna Verilen Cevap

AHMET DAVUTOĞLU'NDAN
TARİHE KAYITLAR
YENİ KİTAP
TARİHE KAYITLAR
AHMET DAVUTOĞLU

AHMET DAVUTOĞLU
TARİHE KAYITLAR
TBMM 15 Temmuz Darbe Girişimi
Araştırma Komisyonuna Verilen Cevap

KURE

Tel 0212.520.66.42
Faks 0212.520.74.00
satis@kureyayinlari.com

facebook.com/kureyayinlari
twitter.com/kureyayinlari
www.kureyayinlari.com

KENDİMİZİ BİRİKTİRMEK

Mehmed Ali Çalışkan

Bir kitabın en heyecanlı yerindeyken, küçük kızım kendisiyle ilgilenmem için ısrar ettiğini hatırlıyorum. Yarım kalmasın diye sayfayı bitirmeye çalışıyordum. Elime bir ayrıç tutuşturdu, sayfayı katlamaktan çekineceğimi biliyor gibiydi. Kitabı özenle kapatıp masanın üzerine bırakırken, bu huşu dolu eylemden zorla koparılmış olmanın verdiği sıkıntıyı yüzümde görmüş olacağ ki “kitap mı önemli ben mi?” diye sordu. Okumayı seven, kazancının önemli bir kısmını kitap satın almaya harcayan, bunları biriktiren, ve evde gittikçe daha fazla yer kaplayan kütüphanelerini hayatının özenli bir parçası haline getiren kitap düşkünlerine etrafındaki sevdikleri bu soruyu hep yönelir. “Yok kızım”, dedim, “hiç bir şey senden daha kıymetli değildir”.

Bu sıralar kitaplarımı yerleştirdiğim rafların karşısına geçtiğimde, geçenlerde okuduğum ve trajik bir hikayesi olan o kitabı ve hikayesini düşünmeden edemiyorum. Londra’da yolda yürürken, tüm dikkatini elinde bulunan Dickinson’un *Şiirler* kitabına verdiği bir anda kendisine gelen arabayı fark etmediği için trafik kazasında ölen Bluma ile başlıyordu

Kâğıt Ev
Carlos María Domínguez
Çev. Seda Ersavcı
Jaguar Kitap

Domínguez’in *Kâğıt Ev* adlı kitabı. Kaç dakikada okumuştum hatırlamıyorum ama yüz sayfayı geçmeyen ufak çüssesiyle kitaplara düşkün herkesin ruhuna ağır bir yük bırakıp gidiyordu.

Kitap, kitaplara düşkün olan insanların onları biriktirmek için hayatlarını feda etmeleriyle ilgiliydi. Biriktirmeye ben de meraklıyım, ama biriktirme deyince gençliğimde uzun yıllar boyunca özenle biriktirdiğim film koleksiyonumla ilgili bir günde ruhuma sinen o hain yabancılaşmayı hatırlarım, ve yılların birikimine ihanet edip filmleri bir kaç günde dağıttığımı. Şimdi çocuklarım için biriktirmekle avunduğum, okusam da okumasam da değerli bulduğum her kitabı raflarına özenle yerleştirdiğim kütüphanemin karşısında dururken, koleksiyonculara has o bağlanmadan kaçınmam gerektiğini hep bilirim, yine koleksiyonculara has o muhtemmel yabancılaşmadan korktuğum için belki. O yabancılaşma, bir kibritin koca bir samanlığı bir anda tutuşturabilmesi gibi, içinize düştüğü kısacık bir anda koca kütüphaneyi gözden çıkarmanıza yetecek kadar sizi rahatsız edecektir.

İnsanı nesnelere bağlayan o bağ ve bazen o bağın hızla çözülüp kadim bir aşinalık hissinin yeni bir yabancılıkla yer değiştirebilmesi üzerine çok düşündüm. Önemli olan koleksiyonumuz mu, yoksa onu biriktiren geçirdiğimiz zamana kattığımız içişlik mi? Örneğin bir kitap koleksiyonu; bir kere okuduktan sonra kapağını hiç açmadan şu en üst rafta senelerce tutacağımız o kitap mı bizim için önemli olan, yoksa o kitabı alırken, okurken, raftaki yerine yerleştirirken kendi bireysel tarihimize kattığımız o biricik tecrübe mi? Kitap gerçekten kendini mi bizi mi temsil ediyor, yani rafta o kibirli imtiyazlı dokunulmaz yerini sırf bizim tecrübemizin bir şahidi olduğu için mi koruyor, bu binlerce kitabın tıplı diğer yüzlerce bir-örnek nüshaları gibi kendilerinden menkul hiç bir kıymetleri yok mu?

Bu koleksiyoncu yabancılaşmasıyla ilgili sorular ara ara zihnimi meşgul ederken, *Kâğıt Ev*’le karşılaşmıştım. Biraz evvel yukarda bahsettiğim trajik bir hüznün yükü okuduğumuzda kitaptan sirtımıza biniyordu evet, ama aslında bir yandan da nesnelerimizle kurduğumuz o ilişkide, bizi rahatlatabilecek, koleksiyonerin

biriktirme hırsıyla dolu o uykusuz gecelerini feraha çıkarabilecek bir olay örgüsü de içeriyordu.

Kitap trafik kazasında ölen edebiyat profesörü Bluma ile başlıyordu ama olaylar aslında Uruguay'dan İngiltere'ye gelen başka bir kitabın etrafında dönüyordu. Hikayeyi bize Bluma'nın üniversitedeki görevini devralan iş arkadaşı anlatıyordu, mevzubahis kitap Bluma'ya gönderildiği için, bu zarf ile ilgilenecek onu yerine geçen yazarımıza kalmıştı.

Zarfın içinden kurumuş çimento ve beton kalıntılarına bulanmış, yıpranmış, sayfaları yer yer birbirine karışmış çıkan tozlu bir kitap... Öylesine bir kitap ne kadar önemlidir ki, ve kim bir kitabın gönderilme hikayesinin peşine düşer, tek gecede kurulumuş bir gönül bağının Uruguay ile İngiltere arasında posta yoluyla taşıdığı tozlu kitabın hikayesini sizin okumanıza bırakayım. Ben size biraz kitabın uzayından bahsedeyim, kendi devasa kütüphanelerini biriktiren koleksiyonerlerin dünyasında tek bir kitap için harcanan onca para ve emeği, o kütüphanelerin eşe dosta karşı bir gururlanma vesilesi olarak kullanılması, koleksiyonerin kendi kendisiyle yarışması gibi onlarca bilindik takıntılı haller. Kitaplarla geçirilen uzun vakitlerin, hatta bazen bir kaç yıl ıssız kalmayı göze alıp kendisini sadece kitaplarla kalabalık insanca ıssız evinde ki o mabette okumaya adanmış kitap aşıklarının hikayelerine zaten birçok yerde rastladık. Bu kitabı farklı kılan, uğruna ömrünü feda ettiği kütüphanesine bir insanın bakişını değiştiren o kritik anlar hakkında bize mükemmel başka bir hikaye anlatıyor olması.

Carlos Brauer tıpkı diğer koleksiyonerler gibi kitaplarına aşık bir adamdır, diğerlerinden farklı olarak kitaplarıyla daha organik bir ilişki kurar, onlar üzerine yazmak ve çizmekten kaçınmaz, kitaplarda iş bırakmayı sever. Kütüphanesini herkesten farklı olarak tasnif eder, örneğin yazarları kavgalı kitapları aynı rafa koymaz, okuma serüveninde bir kitap kendisine başka bir kitaba götürmüş ise bunları yan yana koyar. Kırılma noktası ise Brauer'in zamanla kitaplarına bakişının değişmesi ve artık kütüphanesini gözden çıkarmasıdır. Deniz kenarında bir arsa alır ve orda tuğla yerine kitapları kullanarak tahmin ettiğimizden daha sağlam bir ev inşa eder. Düşünseniz böyle bir eve baktığımızı, şurda duvarın bir tarafında Kafka ile Spinoza çimentolu harç ile birbirine tutunmuş iken belki bu tarafında bir Don Kişot kitabı ile Victor Hugo'nun bir kitabı evi ayakta tutuyordu.

Kitaplar inzivamızın bir parçasıdır değil mi, Brauer'in tüm kitapları da artık ona kelimenin gerçek anlamıyla bir inziva köşesi vermişti, duvarlarının içi

kitap dolu güzel bir sahil evi, delilik sınırlarında gezen bu adamın insanlardan kaçıp "kitaplara sığındığı" yeni mabediydi, kitaplar belki yanındaydı ama artık hayatına farklı bir şekilde katkı veriyorlardı. Bir konferansta tanıştığı ve ortak bir geceyi paylaştığı Bluma'nın bu delilikte bir etkisi var mı tam bilemiyoruz, ama Bluma ona derin bir iz bırakmış olacak ki, onun küçük bir isteği için kitaplardan kurduğu bu evi yine bir kaç saatte balyozla delik deşik edecekti.

Brauer gerçek bir koleksiyonerdi, çünkü bir koleksiyonu inşa ederken topladığı şeyin kitaplar değil kendi benliğinin parçaları olduğunu biliyordu. Kitaplardan çok kolay vazgeçebildi, gerçekten delirdi mi, yoksa kendi hırsına esası bir ders vermek veya içlerinde bir kaç bin dolarlık nadide eserlerin olduğu koleksiyonunu hayatının istediği yerinde konumlandırma hakkını kendisine göstermek için mi yaptı bunu? Kimbilir, ama Bluma, belli ki çok hoş bir kadındı, Brauer, onunla ortak tarihi sadece bir güne sınırlı iken, tüm ömrünü paylaştığı kitaplarını onun için gözden çıkardı. Kitapta tarif edilen o sahneyi düşünüyorum. Brauer elinde kitapla, Bluma'nın isteğini yerine getirdiğini düşünerek geçmişini temsil eden eve arkasını dönmüş, sahilinden esen rüzgarı ve evi arkada virane bırakarak, gururla ve bir delinin yorgunluğuyla uzaklaşıyor.

Şimdi kızıma kitaplarımdan daha önemli olduğunu söylerken kurduğum o sıradan sevgi cümlesini bu hikayeye bağlıyorum ve sevdiği insanı sahip olduğu nesnelerden daha değerli gören Brauer'i çok iyi anlıyorum. Eğer ömrünüzü bir koleksiyona adadığınızda gerçekte kendinizi biriktirmiş iseniz, onun arkada bırakıp kendinize yürümeniz çok daha kolay olacaktır. İnsanın biriktirdiği en güzel şey kendisi olmalı... ■

NURİ DEMİRAĞ

BİZİM NEYİMİZ OLUR?

Fırat Demirel

“Âyinesi iştir kişinin lafa bakılmaz
Şahsın görünür rütbe-i aklı eserinde”

Arka Kapak / Ziya Paşa

Türkiye, işini iyi yapanların cezalandırıldığı bir ülke olduğu kadar işini iyi yapmaktan vazgeçmeyenlerin de vatanıdır. Ülke adına iyi şeyler yapan fakat destek görmeyenler düşünüldüğünde ise Nuri Demirağ adı akla ilk gelenlerden biridir. 1886'da Sivas/Divriği'de doğan Demirağ'ın, daha doğrusu Mühürdarzade Nuri'nin hikâyesi sadece bir müteşebbis/girişimcinin değil, aynı zamanda bir dava ve siyaset adamının hikâyesidir.

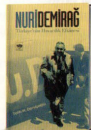
Mühürdarzade Nuri, 17 yaşında memuriyete başlama şansı yakalayan fakat mütareke günlerinde gördüğü bir hakarete tepki olarak işinden istifa eden genç bir adamdır. Bu istifanın ardından ticarete atılmış ve cebindeki 56 “sarı lira” ile girişimcilik yolunda ilk adımını atmıştır. O yıllarda yabancılardan elinde olan sigara kağıdı üretme işine el atması ve marka adını Türk Zaferi olarak seçmesi Mühürdarzade Nuri'nin ülkesi adına yapmak istediklerinin ilk kıvılcımdır adeta. Velhasıl demiryolu müteahhitiğine başlayıp 1000 kilometrelik demiryolu inşa ettiğinde de, Türkiye'nin en zengin adamı olup servetini yerli uçak üretmeye harcadığında da bu çizgiden ayrılmamış, ülke menfaatini kişisel menfaatinin her zaman üzerinde tutmuştur.

Atatürk'ün önerisiyle Demirağ soyadını alan Mühürdarzade Nuri, havacılık sanayinin önemini erken keşfeden sayılı isimlerden biridir. Bu idrak sayesinde demiryolu üretiminin ötesine geçmiş, Türkiye'nin diğer havacılık efsaneleri olan Vecihi Hürkuş'u destekleyip Selahattin Alan ile Türkiye'yi uçuracak projelerin temelini atmıştır. Demiryolu yapımından kazandıklarıyla zenginleşen ama lüks yaşamaktan kaçınan Demirağ, Moskova'dan Londra'ya uzanan yurtdışı ziyaretleriyle dünyada pazarlarını tetkik etmiş, Türkiye'ye dönüp bir “tayıyare” fabrikası ve bir eğitim üssü kurmuştur. Türk Hava Kurumu için eğitim uçağı ve planör imalatı yapan ve bir uçuş sırasında Selahattin Alan'ı kaybeden Nuri Demirağ,

hem maddi hem yasal açıdan zor duruma düşse de çalışmalarını sürdürmüş ve Nu D.38 adlı ilk Türk yolcu uçağını tamamlamıştır. Bu elim kaza ile işlerin ters gitmeye başlaması Nuri Demirağ'ı yıldırmasa da nihayetinde karşılaştığı engelleri alt edememiş, hatta son şansını bir parti (Milli Kalkınma Partisi) kurmakla denemiş, siyasi alandaki çalışmalarıyla “devletçilik” ilkesini aşmak, müteşebbis atımlarının önünü açmak istemiştir. Velhasıl Demirağ bu konuda çok başarılı olamamış, Yeşilköy hangarında çürütülen uçakları gibi Demirağ da tarih sahnesinden yavaş yavaş silinerek adını efsaneler arasına yazdırmıştır.

Nuri Demirağ-Türkiye'nin Havacılık Efsanesi (Ötügen Yayınları) adlı kitap işte bu önemli şahsiyetin hikâyesini anlatan sayılı eserlerden biridir. Nuri Demirağ'ın en önemli taraflarından biri de sadece bir girişimcinin değil, bir dava adamının ve bir siyasetçinin de portresini kendinde toplayabilmiş olmasıdır. Kurmuş olduğu Gök Okulu'yla sanayi hamlesinin yanına eğitim kanadını da ekleyen Demirağ, hiç şüphesiz büyük işlere imza atmıştır ve bir o kadar açıktır ki ülkesi adına iyi şeyler yapacak ve bu uğurda cezasını çekmeye razı olacak ne ilk ne de son kişidir.

Yukarıda kısa bir özetini paylaşılabildiğim hikâye *Nuri Demirağ-Türkiye'nin Havacılık Efsanesi* (Ötügen Yayınları) adlı kitapta detaylıca ele alınıyor. Demirağ'ın hem bir girişimci ve dava adamı olduğu hem de kurduğu Gök Okulu'yla eğitime önem veren gerçek bir vizyon sahibi olduğu hatıralarla paylaşıyor. Bize de ülkemiz için çalışan yeni Demirağları bulmaktan ve desteklemekten başka bir çıkar yol kalmıyor... ■

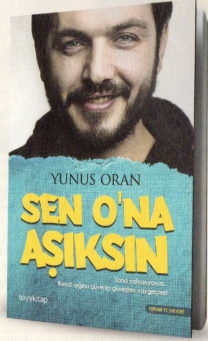

Nuri Demirağ-Türkiye'nin
Havacılık Efsanesi
Fatih M. Dervioğlu
Ötügen Neşriyat

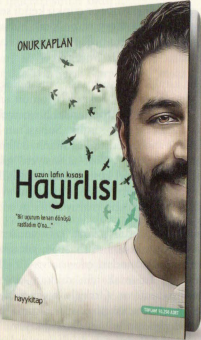
İLÂHÎ AŞK VE EDEBİYAT

Allah geciktiriyorsa güzelleştiriyordur, sabret...
Mehmet Yıldız

Kendi ışığına güvenip güneşten vazgeçme!
Yunus Oran

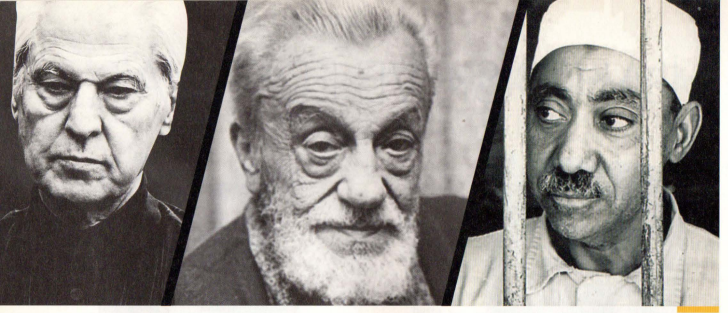
Bir uçurum kenarı dönüşü rastladım O'na...
Onur Kaplan

Mehmet Ali & Akşamsefası

"Sen tam bitti derken..."
Murat Avcı

hayykitap
"herkesin iyiliği için"

KİTAPLARLA MUSAHABE VE MUHASEBE

Nurullah Turan

"Okumalarımızı derinleştirdikçe mütevazılığı, insanları tanıdıkça çevreyi daraltmanın fazileti öğrenmeye başlamıştık."

Arka Kapak / *Tedavüldeki Kitaplar* - s. 135

Kitaplarla kurulan ünsiyete dair övgülerin popülarlığı ile fildişi kuledeki onulmaz yalnızlığın eleştirisi... Entelektüelin yolu genellikle bu dilemma ile kesilir. Kitapların okudukça bizi kendi dünyalarına doğru çağırısı, sol dünyanın hakikatine dair kadim kuşkuyla birlikte büyür. Kanaatimce entelektüelin kurtuluşu, sözünü ettiğimiz bu dilemmayı zaftan ziyade bir imkân olarak görebilmesinde yatar. Bu imkân, kitaplarla ve insanlarla kurduğumuz ilişkilerin birbirinden bağımsız olmadığı, bilakis bu iki farklı ilişki tarzının birbirini niteliksel açıdan dönüştürdüğü hakikatidir.

Hasbi bir okur için kitapların müstakil bir hayatı yahut kitaplarla yaşanan öteki bir hayat yoktur. Hasbi okurluğun, kitaplarla musahabeyi biraz fazlaca sevmenin bazı sosyal yan etkilerinin olduğu izahtan varestedir. Lakin sıkı okur, kitapların hikâyelerinin son tahlilde insanların hikâyeleriyle içiçe anlam kazandığının farkındadır.

Necdet Subaşı'nın *Tedavüldeki Kitaplar* başlıklı kitapla dair anlatısı da temelde kendi hayat hikâyesinden bağımsız değil. Yaşadığı mekânların, çevrenin,

ilişkilerin değişimi müellifin okuma serüveniyle elele ilerliyor. Mekânın değişimi yeni kitap ve yazarlarla tanışmaya vesile olurken kitaplar başka ufukların ve yeni mekânların tahayyülünü mümkün kılıyor. Bu anlamda müellifin yaptığı şey, okuduğu kitaplar ve yazarlar üzerinden kendi kimliğinin amatör bir arkeolojisi olarak görülebilir. Amatör çünkü kendi serüvenimizi yazarken nesnellik kaygımız sık sık buharlaşır ve nefis muhasebesi başı sonu belli salim bir yolculuğu vaat etmez bize.

Fakat öznel bir kimlik soruşturması, yine refleksiyon çabasının bir neticesi olarak kişisel öykünün sınırlarından sık sık taşar ve daha toplumsal bir gerçekliğin ipuçlarını sunar. Zira mezkûr kimlik, Subaşı'nın kendi özgün bakışı kadar içinde yetiştiği camianın da bir ürünüdür. Dolayısıyla "namaz", "kot hassasiyeti" gibi işaretiler ve geniş bir toplumsal kesime makbul bulunan "üstad", "ağabey" vasıflarıyla anılan yazarların mevcudiyeti, bu müşterek kimliğin mahiyetini ifşa eder.

Elimizdeki kitap boyunca yazarın okuma serüveni üzerinden kurguladığı kişisel muhasebe, sık sık tekil bir entelektüelin bağlamından çıkıyor ve ait olduğu camiayı ve kimliği anlamak için dikkate değer bir tespitler silsilesine dönüşüyor. Örneğin bu tarzda güçlü bir eleştiri örneği, İslamcı müfredatın okuma biçimlerinin değerlendirilmesinde meydana çıkıyor. Yazılı örneklerine pek tesadüf etmemek de şifaden dolaşımda olan meşhur bir eleştirinin kayda geçmesi bakımından müellifin dile getirdiklerinin altı çizilmelidir. Subaşı, özetle ifade etmemiz gerekirse, İslamcı klasiklerin

(Mevdudi, Kutub, Şeriatî gibi) tercümeleri vasıtasıyla dönüşen ve geleneksel yerli zeminine yabancılaşan bir okuma biçiminden şikâyetçidir. Yenilikçi bir söylemle geleneksel damarı redd-i miras eyleyen daha enternasyonal bir İslam tasavvuruna iştirak etmekten duyduğu nedamet satırlarına şöyle yansır: “Meğer ‘toprak’ dediğimiz şeyin dini de varmış imanı da. Yahya Kemal’in yana yakıla anlattığı fetihlerin bile kalan bir bakiyesi varmış.” (s. 58.) Bu cümlelerin Subaşı’nın şahsının ötesinde birkaç kuşağın hissiyatını ifade eden bir muhasebenin ifadesi olduğunun altını çizilmelidir.

Tedavüldeki Kitaplar, “kritik öyküler” serlevhasını hakkiyla üzerinde taşıyan bir kitap. Kendi okuma ve yetiştirme serüveniyle bu tarzda hesaplaşabilen entelektüellerin zuhuru, ülkemizin yakın dönem tarihinin arka sokaklarını yansıtmaya imkânlarını göstermesi bakımından dikkate şayın.

Hadisenin düşünce ve siyaset tarihçiliği ile ilgili botutunu hususen vurgulamamız elzemdir: Bir dönemi idrak etmek için salt teorik ve ideolojik metinler üzerinden yapılan totaliter ve özcü bir okuma yerine, günlük, hatırat, mektup gibi bir nevi “toplumsal bilinç”i ni ifşa etme potansiyeli taşıyan metinler üzerinden yapılacak sezgisel bir okuma tercih edilmelidir. Zira hayatlarını “aksiyon” üzerine kuran siyasi pozisyon sahiplerinin “zihniyet dünyası”nı anlamak için günlük ve hatırat tarzı metinler daha aydlatıcı işaretler barındırır. Benzer biçimde “theoria/temaşa” ile iştigal eden kimselerin gündelik hayat pratiklerinin ifşası, düşüncelerinin imkânına ışık tutacak daha işlevsel ipuçları sunar okura.

Bencilerin, romanları, günlüğü ve siyasi pratiği arasında gidip gelen dinamik bir Tanpınar imajına sahip olanlar, söylediklerini daha iyi anlayacaklar. Yine “hatıralar”ıyla Sezai Karakoç’u, “mektuplar”ıyla Nuri Pakdil’i daha doğru kavradığımızı düşünmez miyiz?

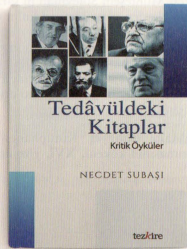
Refleksiyon Zaafına Panzehir

Düşünce hayatının doğru kavranmasına yaptığı katkıların yanı sıra hatırat gibi yazma tarzlarının bir müellifin kendisi ve aidiyet duyduğu kuşak yahut grup için de değerli bir çaba olduğunun vurgulanması elzemdir. Ülkemizde siyasetçi, düşünür ve akademisyenler, hatıralarını yazmayı genellikle erteler ve ihmal ederler. Buna bağlı olarak hatırat ve günlük gibi türler bir dönemi kavramak için çok da önemsenmez. Oysa kişinin kendi tercihleri ve yaşamışlıklarıyla hesaplaşması, üstelik bunu asırlarca tanıklık edebilecek yazılı bir metin üzerinden yapması, ciddi bir refleksiyon imkânına işaret eder. Bu muhasebenin gücü ve etkisi, yalnızca yazarın şahsi biyografisini değil, aidiyet duyduğu cemaat, millet gibi toplumsallık tarzlarının keyfiyetini ve geleceğini inşa etme gücüne tekabül eder. Bu anlamda Türkiye’de muhafazakâr ve İslamcı çevrelerin kendi kişisel ve toplumsal hikâyeleriyle hesaplaşmayı ihmal etmelerini

bir “güçsüzlük”, bir “zaaf” olarak yorumlayabiliriz. Kendi şahsi hikâyesini sorgulamayı erteleyen herkes, Türkiye’nin sahil-i selamete ulaşması için elinden gelebilecek asgari katkıyı esirgiyor demektir.

Bu bağlamda Necdet Subaşı, yazdıklarıyla kendi zaafiyesinden literatüre ciddi katkılar sağlıyor. Yine Subaşı’nın yazdıklarının temsil gücünü ve ehemmiyetini artıran hususiyet, sosyolojik bir göze sahip olmasıdır. Yıllarca bir din sosyoloğu olarak Türkiye’de toplum-din ilişkileri, din eğitimi, Alevilik gibi merkezî meseleler üzerine çalışmalar yapması, müellifin dile getirdiği tespitlerin kıymetini artırmaktadır. Bir entelektüelin bakışıyla retrospektif olarak gençlik okumalarının analizi dikkate değer bir çabadır. Muhammed Hamidullah’tan Kadir Mısıroğlu’na, Sezai Karakoç’tan Seyyid Kutub’a uzanan şöretli “müfredat” listesinin özgün bir kritiğiyle karşı karşıyayız. Necip Fazıl’a dair yazının başlığı (“Örgütlü Retorik”) ve Pakdil’in “eski zamanlardan kalma bir ikon havasında yeni jenerasyona takdimi” (s. 69.) gibi kayda değer eleştiriler söz konusu özgünlüğün bir parçası sayılabilir. Yine oldukça popüler bir mesele olan “Mevlana” tartışmasının müellifin kendi ruh dünyasında oluşturduğu dalgalanmaları gözleyebileceğimiz “Naif Dokunuşlar” başlıklı yazıyı vurgulayalım.

Netice kabilinden yazıyı şu tespitle bağlayabiliriz: *Tedavüldeki Kitaplar* müstakil olarak kendi özgün konumunu muhafaza edebilecek bir kitap. Lakin hikâyenin gerisini merak edenler, Subaşı’nın son yıllarda yazdığı *Dişaradık Havalar*, *Gerisi Hikâye*, *Yaz Dediler Anı* isimli kitaplara müracaat etmeli. Bir entelektüelin seyrüseferini kendi samimi ve edebi dilinden okumak isteyenler için. ■

Tedavüldeki Kitaplar
Kritik Öyküler
Necdet Subaşı
Tezktre Yayınları

AKDENİZ FATİHİ: BARBAROS HAYREDDİN PAŞA

Dursun Saral

Akdeniz ve denizcilik tarihi konularında uzman olan İngiliz yazar Ernle Bradford'un Türkçe yayımlanmış kitaplarına bir yenisi daha eklendi. *Akdeniz/Bir Denizin Portresi* ile *Turgut Reis/Malta Kuşatması ve Son Sefer* adlı kitaplarıyla tanıştığımız Bradford, şimdi de Barbaros Hayreddin Paşa'nın biyografisini yazdı. *Padişahın Amirali Barbaros Hayreddin*, Ahmet Fethi'nin çevirisiyle Doğan Kitap'tan çıktı.

Bradford, Osmanlı donanmasının 1565'te yaptığı Malta kuşatmasını araştırırken bir kaynaktan Turgut Reis'in "neredeyse Barbaros'un dengi" olduğunu öğrenince, Turgut'un ne kadar seçkin biri olduğunu araştırmalarının bildiğinden dolayı onun ustası ve akıl hocası hakkında daha fazla şey öğrenme ihtiyacı duymuştur. Daha önceden Barbaros'un gaddarlığı, açgözlülüğü ve tüm Hristiyanlara duyduğu amansız nefretle ilgili eski tarz kahramanlık hikâyeleri okuduğundan dolayı, "O bir hayduttu, tehlikeli bir Berberi korsandı, tarihte bir dipnottu, daha fazlası değildi," gibi Avrupalıların Barbaros'a yönelik önyargılarını farkında olmadan özümseğini, Türkiye'ye bir ziyaret sırasında Hayreddin'in korsan değil bir milli kahraman olarak bilindiğini görünce anlamıştır. Osmanlı donanmasının kurucusu ve Türk İmparatorluğu'nun en önemli isimlerinden biri, dostları ve danışmanları arasında ikinci sınıf kimselere tahammül edemeyen Muhteşem Süleyman'ın sarayında en önemli şahsiyetlerden olan Hayreddin'in en az altı dil bilen kültürlü bir adam olduğunu öğrenmiştir. Yazar, çok dikkate değer bir adamın portresinin Avrupalılardan gizlenmesinin daha çok Fransa kaynaklı olduğunu fark etmiştir ve bunun üzerine Hayreddin ile ilgili yalanların büyük çoğunluğunu ortadan kaldırabilmek için bu kitabı yazmıştır.

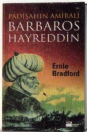
Bradford, Malta Kraliyet Kütüphanesi'nde Osmanlı donanmasının kökeni, XVI. yüzyılda Berberi

korsanların faaliyetleri ve Cezayir Sultanlığı'nın tarihiyle ilgili araştırmalar yaparken ciltler dolusu eseri ve kayıtları okuduktan sonra Barbaros hakkındaki kanaatleri değişmiş ve kesinleşmişti. Barbaros hakkında ortaya çıkan resim büyüleyiciydi ve asıl gerçek birçokları gibi daha önce gerçek bir portre sandığı kasıtlı karikatürlerden tamamen farklıydı. Akdeniz'de ilk efsaneleşenin küçük kardeş Hayreddin olmadığını, kızıl sakalı olan ve bu nedenle Barbaros lakabını alanın Oruç olduğunu öğrenmişti.

Kitap, 1504 yılında Oruç Reis'in Papalık sancak gemisini ele geçirmesi sonucunda Barbaros namını kazanmasıyla başlıyor. Yazar, kitabında Oruç ile Hızır'ın yani Barbaros ile Hayreddin'in kökeni ile ilgili tespitlerini sunuyor ve Oruç Reis'in Rodos Şövalyelerine esir düşmesini ve kurtulmasını anlatıyor. Sonra, Türk filosunun Tunus'a gelişini ve civar adalarda yaptığı savaşları ve de Oruç Reis'in Becaye'de kolunu kaybetmesini işliyor. Daha sonra, Oruç Reis'in Becaye'yi fethetmesini, 1516 yılında Cezayir'i İspanyollardan kurtarıp sultanlığını ilan etmesini, 1517 Tilimsan Seferi'ni ve 1518 yılında Oruç Reis'in İspanyollar karşısındaki şahadetini sırayla işleyip Hızır Reis'in, Oruç Reis'in yerine sultan olmasını ve de 1519 yılında İspanyolları yenilgi uğratmasıyla birlikte Cezayir'in Osmanlı Beylerbeyliği olmasını anlatıp kitabın Oruç Reis'i anlatan bölümünü bitiriyor.

Bradford, kitabının Hayreddin Reis'i anlatan bölümünde Hayreddin Paşa'nın Cezayir önündeki Penon de Argel kalesini fethiyle (1529) başlıyor. Kitap, Hayreddin Paşa'nın Muhteşem Süleyman tarafından kaptanıderyalığa çağırılması, Osmanlı donanmasının yeniden kuruluşu, Hayreddin Paşa'nın Tunus'u fethi ve kaybetmesiyle devam ediyor. Sonra, 1536 yılı Korfu Seferi sonucu Ege adalarının fethi ve Preveze Deniz Savaşı anlatılıyor. Kitap, Hayreddin Paşa'nın 1543 Nice Seferi ve ölümüyle bitiriliyor.

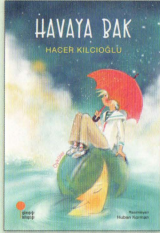
Barbaros konusunda Avrupa'da neredeyse yazılan bütün kaynakların incelenmesiyle oluşturulan kitap, "Türk denizcilik tarihinin bu en önemli şahsiyetinin yayımlanışı yegâne biyografisi" olarak nitelendirilse de Oruç ve Hayreddin Paşa'nın hayatının ancak yüzde yirmilik bir kısmını anlatmaktadır. Kitap içinde eksiklikler ve birtakım tarihsel yanlışlıklar barındırsa da Avrupalıların Barbaros'u nasıl yorumladıklarını öğrenebilmek için okunması gereken temel eserlerden biridir. ■

Padişahın Amirali
Barbaros Hayreddin
Ernle Bradford
Çev. Ahmet Fethi
Doğan Kitap

GÜNEŞİĞİ KİTAPLIĞI

Çocukların hayalleriyle döner bu dünya!

Ödüllü yazar Hacer Kılıcıoğlu, yeni öykü kitabında hava koşullarıyla duygu durumlarını buluşturuyor. Farklı coğrafyalarda yaşayan karakterlerin başından geçenlerin muzip bir dille anlatıldığı öyküler, dünyaya meraklı gözlerle bakan çocuklara, umut verici başka başka yaşamların kapılarını aralıyor.

HAVAYA BAK
Hacer Kılıcıoğlu
Resimleyen Huban Korman
Çocuk Kitaplar

1

Yasemin ve Lavanta dizisi

Senaristlik birikimini edebiyata taşıyan Sevgi Saygı, 4 kitaplık dizisiyle ilk kez minik okurlarıyla buluşuyor. Mizahla güçlenen gözlem gücünü yansıttığı çocuk romanlarıyla sevilen yazar, bu kez okuma serüveninin başındaki okurlarını rengârenk ve muzip maceralara davet ediyor.

3

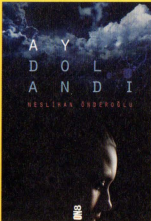

2

Sevgi Saygı
Resimleyen Merve Atılcan
İlk Kitaplar

Neslihan Önderoğlu'nun ON8'deki ilk romanı!

Haldun Taner Öykü Ödülü sahibi, çağdaş edebiyatımızın üretken ismi Neslihan Önderoğlu, birbirine dolanan yaşamlara ve görünmeyen yaralara dokunuyor. Hem çok farklı hem de benzer yaşamlar süren gençlerin duygu dünyalarını ve gelecek kaygılarını derinlikli gözlem gücüyle anlatan yazar, yalın üslubu ve etkili anlatımıyla iz bırakıyor.

AY DOLANDI
Neslihan Önderoğlu

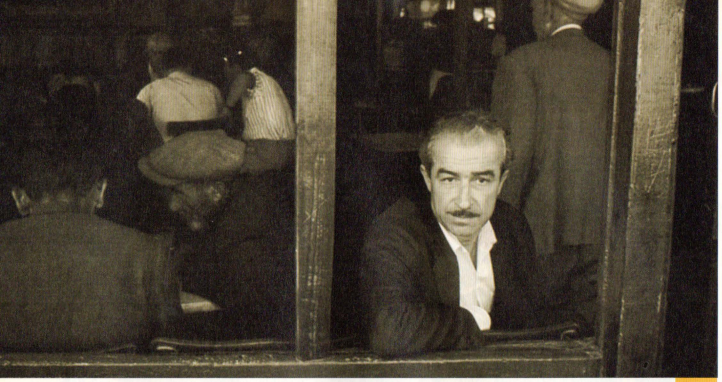
ON8
on8kitap.com

on8@on8kitap.com facebook/on8kitap
twitter/on8kitap instagram/on8kitap

info@gunisigikitapligi.com facebook/gk.gunisigikitapligi
twitter/_Gunisigi instagram/gunisigi_kitapligi

İlkbahar 2017
Yeni Kitaplar
Katalogu muz
yayında!

50 YIL GEÇTİ “ACILI KUŞAK” BİR TÜRLÜ GÜL(E)MEDİ

Hasan Öztürk

Anıların “tespih taneleri gibi” akıp gittiği, siyasi iktidarın estirdiği “bir acı yel” ortalığı allak bullak ederken herkesin bir yana savrulduğu yıllarda, üstüne “kör karanlığın ağır dumanı” çöken bir “acılı kuşak”tır sözü edilen...

Arka Kapak / Hasan Öztürk

Acılı Kuşak, gazeteci yazar Mehmed Kemal’in ilk kez 1967’de basılan “küçük bir broşür” sayılabilecek “anılar, söyleşiler, denemeler” kitabıdır. Mehmed Kemal, gazete ve dergi yazılarından, kendisinin de “kitap” için hazır olmadığı zamanda seçilenlerle basılan kitabı kendince yeterli görmemiş, “Acının Acısı Var” başlıklı önsöz yazısıyla kitabı yeniden yayımlamış. Kitabın yeni adı *Acının Acısı Var* olacak-ken öncekinden vazgeçilememiş. 1977’de yeniden basılan kitap, yazıların çoğunun yeniden yazılması, bazılarının da çıkarılmasıyla oluşmuş.

“Acının Acısı Var” yazısının ikinci paragrafında kendi sorusunu kendisi cevaplayarak kitabının

içerğini belirliyor şair, gazeteci, eylemci, sendikacı, tek sayılık *Meydan* dergisi sahibi Mehmed Kemal: “Bu kitapta neyi anlatmak istiyorum? Anlatmak istediklerim açıktır, bir kuşağa burjuva yöneticilerinin polis oyunları ile nasıl kıldıklarını anlatmak istedim.” Sözü edilen kuşak, edebiyatın 1940-1950 dönemi ilerici-sol kuşağıdır; burjuva yöneticileri işe edebiyat ortamını sıkıyönetim kanunlarıyla kontrol altında tutan CHP’nin “mili şef” yönetimidir. Polis oyunları ifadesini bu ülkenin insanları öylesine kırıksamış ki artık yadırgamıyor olup bitenleri.

Anıların “tespih taneleri gibi” akıp gittiği, siyasal iktidarın estirdiği “bir acı yel” ortalığı allak bullak ederken herkesin bir yana savrulduğu yıllarda, üstüne “kör karanlığın ağır dumanı” çöken bir “acılı kuşak”tır sözü edilen...

Öncekilerden Sadri Ertem, Nurullah Ataç, Tanpınar, Ahmet Kutsi, Sabahattin Ali, Hasan İzzettin, Cahit Sıtkı yanında, Sait Faik, Orhan Veli, Oktay Rifat, Orhan Kemal, Melih Cevdet, Baki Süha, Aziz Nesin, A. Kadir, Salah Bırsel, Suat Taşer, Enver

Gökçe, Fahri Onger, Oktay Akbal, Sami Karaören, Naim Tiralı, Metin Eloğlu, Edip Cansever gibi daha gençlerin adının geçtiği *Acılı Kuşak*'ta, "1940-1950 arasında acı çeken, anlaşılmayan, düşün ve sanat uğruna hapislerde yatan, eriyen bir kuşağın çilesi"nde üç ayrıntı önemli. Birincisi, yazarın da aralarında bulunduğu genç edebiyatçı kuşağın parasızlık sorunudur. İkinci sorun, asker gücünü de yedeğine alan siyasal iktidarın toplumsal yaşamın diğer alanları gibi edebiyatı da yönlendirme çabasıdır. Üçüncüsü, siyasal iktidarın düşünen-yazan kesime yönelik sindirme, şiddet ve cezalandırma politikasıdır. Dönemin edebiyatıyla ilgili çalışmaları aydınlatacak bu gerekçelere kitap yazarının, muhalif iki gazetesinin de satışına yazarının yazması gibi gariplikleri de eklersek şunu açıkça söyleyebiliriz, 1940'lı yılların edebiyat ortamını yazacaklar için *Acılı Kuşak* başat kitaplardan biridir.

Cumhuriyet rejiminin, kuruluşunu tamamlayıp öndersiz kaldığı 40'lı yıllar, önceki dönem deneyimlileri yanında genç edebiyatçıların da cumhuriyet rejiminin dayatmacı buyruklarının dışında kendilerine özgür alanlar yaratma umuduyla edebiyat ortamında kendi başlarına var olma çabasına girişmeleri gereken bir dönemdir. Yazılının yayımlanarak okura ulaşması ve böylece yazarına ekonomik kazanç sağlaması için dergilere, yayıncılara gerek vardır edebiyat ortamında. Bu nedenle yazarların dergi/kitap piyasasıyla doğrudan ilgilenmeleri gerektiğinde ekonomik katkı sağlamaları da dönemin edebiyat sorunlarından biridir. Bu yıllarda Ankara yeni bir edebiyat merkezi olma yolundadır ve edebiyatçı gençler hiç olmazsa bazı günler yeme içme masraflarını mebus edebiyatçılara yıkmak zorundadır. Geçimini sağlayacak iş bulamayanların ilki seçeneği, karın tokluluğuna gazetelerde çalışmaktır; bu, alaylı gazeteciliğe biraz da mektepli havası katmıştır denilebilir.

Geçim kaygısından İrfan Kudret adıyla gazetelere yazdığı öyküleri parasızlık nedeniyle kitaplaştıramaması Cahit Sıtkı, annesinin destegiyle ilki romanını bastırışın kitabı toplatılan Sait Faik, kaldığı otelin parasını ödeyemeyen ötede beride Adil Hanlı adıyla yayımlanan çeviri şiirlerden gelecek parayı beklerken öldüğünde cebinde at yarış programı ve şiir yazılı kâğıda sarılmış diğ fırçası bulunan Orhan Veli, bir gazeteden romanının tefrikası için para aldığından, "bir daha romanımı kim alır, kim para verir, benim cebim ne zaman para görür" kaygısıyla üç porsiyon balık (kalkan) yiye Orhan Kemal... Bir dönemin, "kaderi açlık" olanlarından birkaçıdır yalnızca.

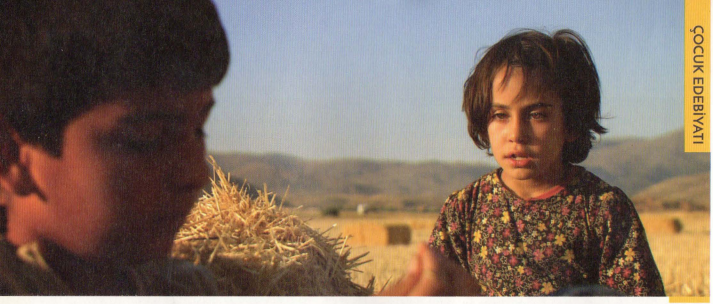
Sait Faik bir röportajında (11 Kasım 1949), "Devlet adamları da sanatkâra lakayttırlar. İstiyorlar ki sanatkar kendilerini hep övsün. İşlerini iyi görüyorlarsa bu esasen vazifeleridir. Kötü görüyorlarsa

sanatkârdan ancak tenkit beklenir. Bizde ise buna tahammül yok," sitemiyle kendisinin de içinde olduğu "acılı kuşak" döneminin baskıcı edebiyat ortamını betimler. Sait Faik'le tavla oynamış Mehmed Kemal, dönemi özetliyor: "Garipçiler diye anılanlar iyice ünlenmeye, bizim kuşak barış şiirleri yazmaya başladığı zaman, CHP şiire bir çekidüzen vermeyi düşündü... Yahya Kemal'i partinin estetik danışmanı yaptı, Ahmet Kutsi Tecer'i de Fuat Köprülü'nün kuru bir dala çevirdiği *Ülkü: Halkevleri* dergisinin başına getirdi. O zamanlar her şey CHP'nindi. *Yurt, Millet, Vatan, Cumhuriyet, Sakarya* ve sonradan Fethi Çelikbaş'ın ünlü iddianamesi ile kapatılan *Halkevleri...*" Mehmed Kemal'in, belirlemesiyle Tecer'in, Âşık Veysel'i bulması, "Orda Bir Köy Var Uzakta" şiiri ve Behçet Kemal, Osman Atilla Necati Öngay, Coşkun Erteperin gibilerin bu koroya eklenmesi de tutmamış bir "proje"dir. *Acılı Kuşak* kitabının şu cümlesi, "iktidar edebiyatı" kayıtlarına geçmeli bence. "Nurullah (Ataç)'a yaklaşmış olan, resmi görüşün onayını almış demektir."

1940'lı yılların damga sözcüğü "komünist"tir ve siyasal iktidarı eleştiren kim olursa olsun -öncelikle gazeteciler ve edebiyatçılar- komünist olmak suçlanır. Refik Halid, Halide Edip, Sabahattin Ali, Sait Faik ve dönemin başka adları "kendi resmi görüşünden başka فکر tahammül göstermeyen" iktidarı bu "acılı kuşak" için can yakan suçlama yöntemini eleştirmişlerdir. Her bir edebiyatçı, peşine tak(tır) ılan polislerle senli benli olmuştur ve polisin biraz da görevini yapıp kendini kurtarmak için "komünist" raporu yazması günlük işlerden biridir: Radyonun çubuğu vericiye benzediği için suç, "Bahar Bekledi-gimi Getirmede" şiiri suç, kitabın adında "sınıf" yazmak suç, iktidarın politikasıyken "tren" şiiri yazmak suç... Polis, raporu verince en az bir gece kodestensiniz; sonrası, ömür boyu damgalanmak...

Otoritenin birer düşmanlığına *Fahrenheit 451* yeter de artar bence; ilgileneler *Kitap Yakmanın Tarihi*'ni de ekleyebilirler. Bu ülkede, "acılı kuşak" öncesinde ve sonrasında olağan olmayan durumlarda ilk işin polisin kitap gaspına tanık oluyordur. Eli kalem, dili kelam tutanların kaderini, kalemin ve kalemın ruhuna yabancı kalmışlar belirlemese keşke...

İlki baskısından bu yana geçen elli yılda edebiyatçıların yaşadıklarına tanık olsaydı gazeteci yazar, kitabının adını değiştirir miydi bilemem ama önsöz yazısına birkaç "acılı sözcük" daha eklerdi diye düşünüyorum. *Acılı Kuşak*, yalnızca eleştirmen ya da edebiyat tarihçilerinin değil, bir dönemin ve bugünün kültürel/siyasal ortamıyla ilgilenenlerin de okuması gereken bir kitap. ■

ÇOCUKLAR İÇİN EDEBİYAT

Elif Ayla

Mommo Kızkardeşim isimli Atalay Taşdiken filminde çok çarpıcı bir sahne vardır. Filmde birbirinden etkileyici birçok bölüm olmasına, duyu yoğunluğunun, insana dair hallerin türlü türlü oluşmasına rağmen ben hep o sahnede takılıyım. Bozkırın bütün sarısının içinde, buğday başaklarının içine yatar kamera ve iki kardeşin uzaklaşmasını izletir seyirciye. İki çocuğun başaklara değen gövdeleri, gidişleri, tam da onlarla aynı boyda gösterilir. Bir çocuk yayıncısı ve yazarı olarak işte bu plan ve bu imgeler, benim için çocuk edebiyatına giriş hükmündedir.

Çocuk kitabı yazarının, yayıncısının en önemli meselesi, yere uzanabilmek meselesidir. Üstünüz başınız tozlanır, kirlenir, diziniz dirseğiniz acır, kabul ediyorum. Ama yere uzanmadan, çocukluğunu ve çocuğu seyredebilmenin mümkün olmadığını düşünüyorum.

Bazen, bu seyre çok yaklaşıp kimi kalemler. Fakat ne yazık ki kaçırlar. Bu tıpkı çılgınca aşık olup sonra senin annen-benim annen; benim geleceğim-senin âdetin diyerek eldeki hazineyi yitirivermek gibidir.

Çocuğun eği(til)mesi işinde kitapları kullanmak, eği(t)lenler ile eğ(it)lenler arasındaki gerilimli ipin liflerine kitapları sokuşturmaya çalışmak, uzun vadede "okurluğa" zarar veriyor.

Çocuk Edebiyatı diye bir türün varlığı dahi tartışılarken (öyle ya; 60 Yaş Edebiyatı, 30'unu Henüz Devirmişler Edebiyatı, Mühendisler Edebiyatı gibi türlerle de kapı aralanabilir bu yolla), çocukların okumasını öngördüğümüz metinleri, sırf ciciili bicili, pek bir sevimli (kime göre?), renkli resimli diye yavruların ellerine tutuşturmak, sonra da onlardan birer edebiyat aşığı çıkmasını beklemek, çocuğu küçük görmektir.

Herkesin kendince bir tanımı vardır. Benim için, Çocuk Edebiyatı; çocuk ile yazılı metnin göz göze gelebildiği eserlerdir. Çocuk yazıyla öyle bir temas kurar ki bu dokunuş, kitabı da çocuklar için ve çocuklarla yürüyen birer yoldaş hâline getirir. Yetişkin çağımızda; burnumuzda bir sızı, tutamadığımız bir kıvrıntı, gerçekliğine yemin edebileceğimiz karakterlerle dolu çocukluk kitaplarımız, sırf bu yüzden hatırımsızdır.

Kendilerini bizim doğrularımıza eğelim diye, bir öğretici uğruna yola çıkılarak oluşturulmuş kitaplar ise, maalesef öykü altında sorular yazılı, mesajı göz çıkararak, çocukları kitaba küstüren birer ödevdir.

Hakiki çocuk kitaplarını bana göre, 'aleme bakmaktan vazgeçmemiş, ağzı hâlâ bir kârış, hayretten hayrete sürüklenen, taze ruhlı insanlar yazıyor, yazabiliyor. Mesele, denizlere açılabilir meselesi. Avuçlarımızda duran çocuk kalpleri, okyanuslara açılmış gemiler. Geminin burnunu çekip sürüklemenin bir anlamı yok. Denizle, rüzgarla, bulutlarla birlikte, hayatı giyinip giydirebilmek, meselesi bu. Eğmeden, kendimizi "çocuk bükücüler" olarak görmeden. Ne diyordu Halil Cibran;

"Siz yaysınız, çocuklarımız ise, Sizden çok ilerilere atılmış oklar. Okçu, sonsuzluk yolundaki hedefi görür. Ve o yüce gücü ile yayı eğerek, Okun uzaklara uçmasını sağlar. Okumun önünde kıvançla eğilin. Çünkü okçu, uzaklara giden oku sevdiği kadar, Başını dimdik tutarak kalan yayı da sever."

TOPRAK ANAM, IRMAK BABAM, AT BACIM...

Paul Goble ismini çöksatarları arşınlayanlar değil ama işinin erbabı iyi bilir. Amerikan yerlilerinin kültürünü, folklorünü, inancını belgeselvari bir yalınlık ve zenginlikle yazıp çizerek sonsuz gönüllü çocukların dünyasına sunan bir güzel insandı(r). Alanın en itibarlı ödülleri olan Caldecott madalyasını almasının neredeyse kırkinci sene-i devriyesinde, çiçeği burnunda bir yayınevince sadra şifa olarak yayımlandı *Vahşi Atları Seven Kız*.

Kitabın hemen başında anonim yakıştırmasına çok uygun düşecek bir tablo ile karşılanıyoruz; bufalo-lar arasında atlarıyla koşturup duran yerlilerin ok-ları, yayları, harika desenli sadakları ve eğerleri, ince örülmüş saçları, süsülmüş veya avlanmış hayvanla-riyla dört başı mamur bir yerli panoraması. Sonra-sında adı verilmeyen ve uğraşısıyla adlanan kızın, vahşi atların peşinden gidişini merakla izliyoruz. Yerli ça-dırların sade geometrik desenleri, kızın çorapları ve kilimiyle kol kola giriyor. Fırtınanın gözü karalığı kitabın ana rengi beyaz ile harika bir kontrast sağ-lıyor. Fırtına sonrasındaki binbir renk ise yaşamın coşkusunu konu komşuya haber veriyor. Hikâyenin can alıcı kısmını gönlünü vahşi atlara kaptıran kızın ailesine geri dönüp dönmemesi ve sonrasında yaşa-dıkları oluşturu-yor.

İnsandan doğanın, saflığı korumak adına hayvanlara iltica etmesi naif bir yerli davranışı olmanın çıkıp yaşadığımız dünyanın kocaman bir nefes alması için elzem hâle geldi. Kurdun kuşun; dağın, nehrin, orma-nın, ayın ve güneşin akrabası olduğumuzu yeniden hatırlarsak; her şeyi sahip olma gâfletinin defterini dürtüp tertemiz ve bereketli bir kardeşlik sayfası açabiliriz belki de. Böyle eşlik edebiliriz ancak kitabın sonundaki Navaho şarkısına ve ancak bu şekilde kulak-larımıza ulaşır Kara Geyik'e aygırın söylediği şarkı.

Vahşi Atları Seven Kız
Paul Goble
Çev. Şeyda Uysal
Maya Kitap

Mehmet Ali & Akşamsefasi

İNSAN KUŞA BAK, PIŞ İNSAN PIŞ

İnsanlar kendi potansiyellerini tıkayıp insanca ya-şama kabiliyetlerini yitirdiğinde yardımlarına o pek beğenmedikleri, hakaretlerine aler ettikleri hayvan-lar koşar. Muhabbeti, dayanışmayı, kavgalara tat katmayı, böylece birlikteliğin kıymetini kat kat artırmayı dilsiz zannedilen deryadil varlıklar hatırlatır bizlere. Anne- babasının tükenmeyen dil dalaşlarına, huzursuzluk mesailerine tanık oldukça onlara ya-bancılaştın ve kendi kuytusuna çekilen Ayla'nın mü-tevazı macerasını okurken onu bir çift kumru ve son-rasında bir çift muhabbet kuşunun ferahlatacağını nereden bilebilirdim. Kriz masası gibi çalışan bu gü-zel varlıklar kendilerine hamilik yapmaları beklenen insanlara ne çok yardım ediyorlar. Ne çok kolları kanatları oluyordur ademoğulları ve havvakızlarımızın.

Kitapta Çocuk Edebiyatının klasik izleği takip ediyor; önce aile içi sorunlar sade bir şekilde sayılıp dökülüyor, çocuğun rahatsızlığına dikkat çekiliyor, sonra gerilim hattı hayvanların sağaltıcı varlığı ve onlara duyulan ilgiyle gevşeyip ailenin bütünleşmesiyle tatlıya bağlanı-yor. Kendi ezberlerini bozmak üzere dışarıya, ötele-re, komşu alemlere dalıp giden ebeveynler öz eleştiri yap-mayı, böylelikle hatalarını görmeyi başarıyorlar.

Metin ve resimler estetik olarak minimal bir yapıya sahip, son kertede resimlerin birkaç adım önde oldu-ğunu söylemeden edemeyeceğim. Değerlerin çocuk-lara taşınması açısından sadehâli zedeleyecek tekrar-lar var. Sahip olma, sahip olduklarımızın çokluğuna rağmen mutluluğu yakalayamama metnin çeşitli yerlerinde ve neredeyse aynı ifadelerle vurgulanıyor.

Oldukça kısa sayılacak bir metni keyifli söz oyunları, çok kısa alıntılarla hareketlendirme yoluna gidilme-yip adeta ansiklopedi maddesi gibi okunan kısım-la hantallaştırmak da “yalın ve derin” formülüne gölge düşürmüştür. İnsan çığlığını kuşların rehberliğiyle delme girişimi tüm kusurlarına rağmen umut veren bir çaba.

Eve Neşe Getiren
Muhabbet Kuşları
Mehmet Kemal Erdoğan
Hayy Kitap

HAYAT, DÜNYANIN HER YERİNDE AYNI MIDIR?

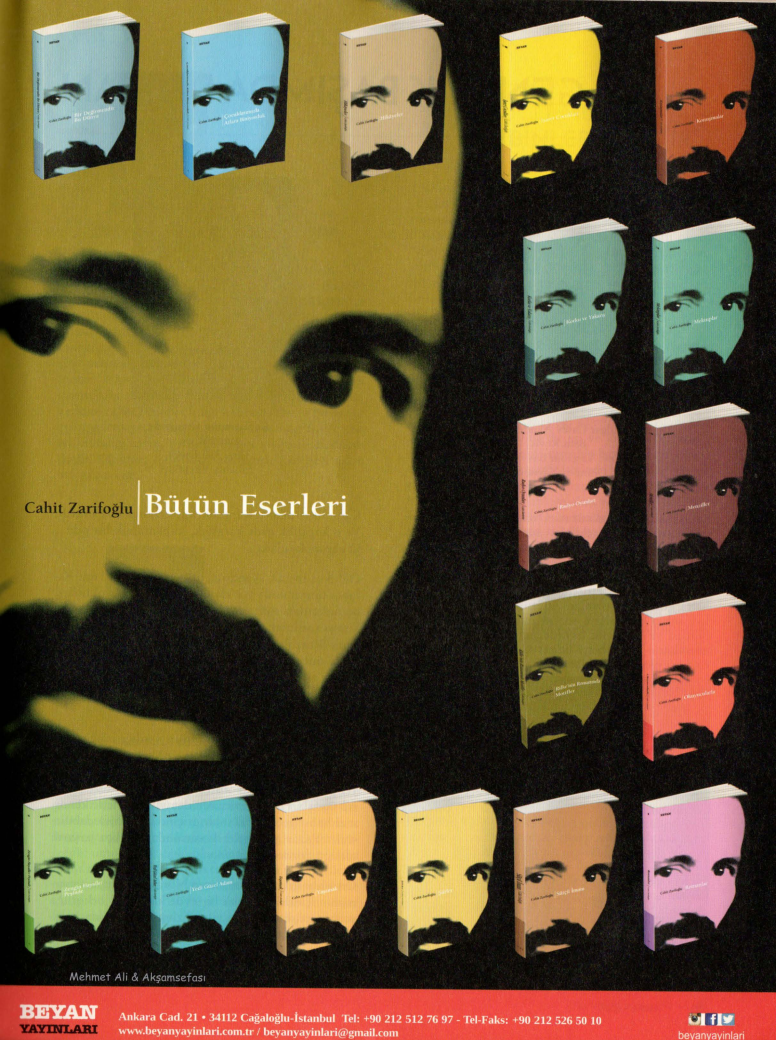
Elif Konar Özkan

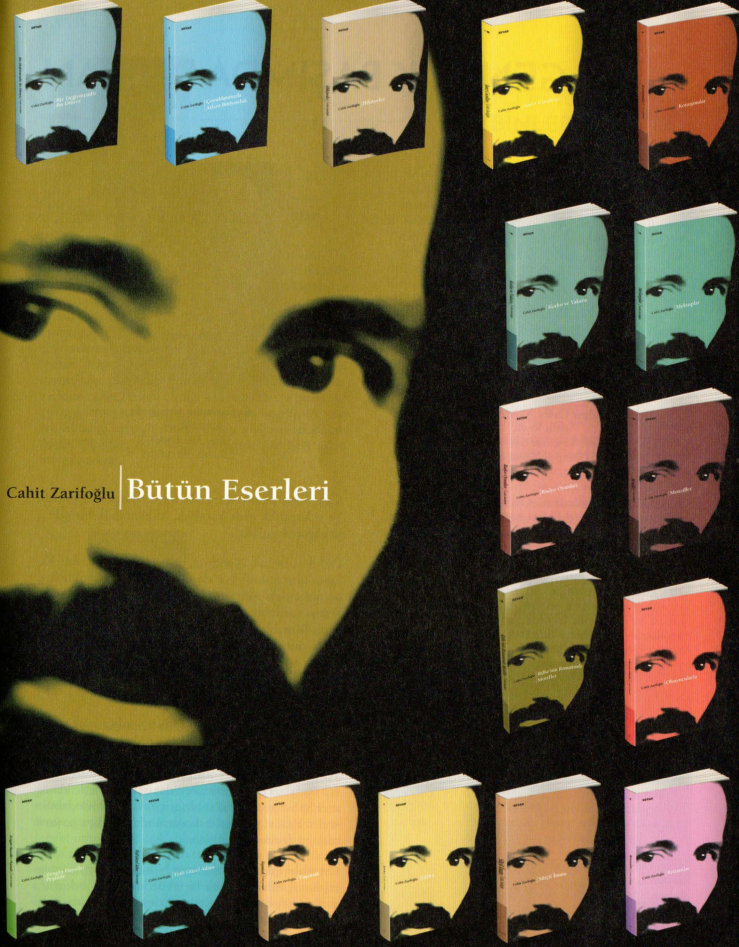
Başka Bir Yerde Yaşasaydım
Constance Orbeck-Nilssen
Çev. Akın Düzakın
Abm Yayınevi

Ağaç gibi veya dağ gibi değiliz bu âlemdе. İnsanoglunun kökleri dünyanın dört bir yanını dolanabiliyor. Köklerinin bir dalı başka bir diyara, diğer dalı öteki diyara ait olabiliyor. Çeşit çeşit toprakla bezeli bu yeryüzünde bir soyağacı pek çok topraktan beslenerek meydana gelebiliyor. Constance Orbeck-Nilssen ve Akın Düzakın imzalı *Başka Bir Yerde Yaşasaydım* kitabını okurken yaşıyan büyüklüğümüzden öğrenebildiğim kadarıyla ilginç soyağacımızı yad ettim bir yandan, diğer yandan birçok diyarda sıkıntılar yaşıyan çocukları... “Ya binlerce kişiyle birlikte hiç bilmediğim bir yere gitmek zorunda kalsaydım? Ne kadar kalacağımızı bilmediğimiz bir yere,” cümlelerini okuduğumda kocaman bir gemide sayısız insanın dalgalı bir denizde yolculuk ettiği bir resim eşliğinde aklıma Ahmet Dedemler geldi. Büyük Kırım Göçü zamanında kim bilir ne zorluklarla yollara düşmüşler. Ne sıkıntılar, ne dertler düşmüş tarihin karanlık sayfalarına o göç esnasında... Ne acılar ne gözyaşı... Karadeniz üzerinden yol alırlarken Romanya sınırlarında mola verir dedemin ailesi. Dedem, Dobruca’da dünyaya gelir. Yol ve yolculuk bitmez. Tekrar yola çıkırlar. Yol Türkiye’de sonlanır. O devirlerde Manisa-Turgutlu’ya yerleştirilir sülale. Soyadı Kanunu çıktıktan sonra da Konar uygun görülür baba tarafına zira kona göçe yerleşmişler, yani komuşlardır bu beldeye. Ya yolculuk devam etmeseydi ve bizler Türkiye

yerine Romanya doğumlu mu olurduk? Peki, diğer dedem Terzi Yusuf. Anadolu’da yaşıyan bir soyken Balkanlar’ın fethiyle birlikte o beldeler Türk ve Müslüman kimliğe aşinalık kazansın diye Anadolu’dan alınıp Balkanlar’a yerleştirirler devlet eliyle/emriyle. Yusuf dedem, Bulgaristan Sofya doğumlu. Tekrar ata diyarına dönüş ise İzmir-Ödemiş’e olur. Onun kaderinde ilkokul çağlarına denk düşer bu yolculuk, Kurtuluş Savaşı yıllarına... Babaannem Hatice mi? O ise Girit doğumlu. Onun yolculuk hikâyesinden bildiğim, bebekken Türkiye’de Manisa-Turgutlu’ya geldikleri. Anneannemler de Anadolu-Balkanlar hattında yol alan ailelerden. Anneannem Mukaddes Hanım, Yunanistan-Selanik-Vodina doğumlu. Onun Anadolu’ya gelişide bebeklik dönemlerine denk düşer ve yerleşilen mekân İzmir-Ödemiş olur. Nüfus Mübadelesi dönemleridir. Tüm sülaleyi tek tek saymaya kalksam Arnavutluk’a giden bir kök de mevcut, başka başka diyarlara uzanan bir kök de çıkar muhakkak. Ben mi? İstanbul doğumluyum. Peki, sizler nerelisiniz? Anneniz babanız nerede doğmuş, nerede büyümüş, siz nerede doğmuşsunuz? Bir düşünün bakalım, nasıl bir soyağacına sahipsiniz... Anadolu ne kadar aşınadır bu tür göç hikâyelerine. Farklı farklı pek çok insandan dinlemiştir böylesini. Bitmiş midir göç hikâyeleri? İlla ki hayır, insan varlığı devam ettikçe daha nice kök farklı diyarlara dolaşacaktır. Kimisi gönüllü olacaktır bu yolculukların kimi ise mecburiyetlerle bezele. “Neden buradayım acaba? Tam burada./Niye ben benim de başka biri değilim? Ve niye burada yaşıyorum?/Belki de kendi kendimim eviyimdir. Eğer öyleyse, nerede yaşırsam yaşıyayım ben hep yuvamdayım,” gibi pek çok cümleyle neredeyse felsefi bir yolculuğa da çıkıyoruz kitap sayfalarında! Muhteşem resimler eşliğinde... Bir yandan farklı koşullar ve coğrafyalarda yaşıyan çocukların hayatlarına şahitlik ediyoruz, diğer yandan Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin önemli maddelerini hatırlatan derin bir hikâyenin izlerini takip ediyoruz okuma yolculuğu boyunca. Yani her anlamda bir sorgulamaya girişiyoruz: Hayat dünyanın her yerinde aynı mıdır? Böylece hem görsel hem metin okuma anlamında ilginç bir seyahat vaat ediyor ABM Çocuk ve İlkgençlik. ■

Cahit Zarifoğlu | Bütün Eserleri

Mehmet Ali & Akşamsefası

BEYAN
YAYINLARI

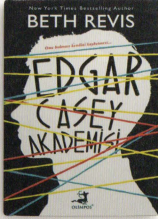
Ankara Cad. 21 • 34112 Çağaloğlu-İstanbul Tel: +90 212 512 76 97 - Tel-Faks: +90 212 526 50 10
www.beyanyayinlari.com.tr / beyanyayinlari@gmail.com

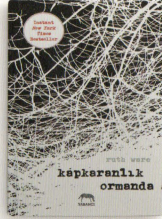
beyanyayinlari

GENÇLİK BAŞIMDA DUMAN

Aslı Tunç

Edgar Casey Akademisi
Beth Revis
Çev. Yasemin Bayraktar
Olimpos Yayınları

Kapkaranlık Ormanda
Ruth Ware
Çev. Aslı Dağlı
Yabancı Yayınları

Burası şahane bir akademi. Özel yetenekleri olan çocukların bir araya geldikleri baş döndürücü bir yer. Zamanda yolculuk edebilmek yeteneği olan kahramanımız Bo gibi üstün yeteneği olan pek çok çocuk, bu akademiye bir araya geliyor. Zihinsel güçleri ile nesneleri hareket ettirenler, ölümlerle konuşanlar ve hatta görünmez olanlar... Bütün bu üstün yeteneklere sahip çocukların sosyal hayata uyum sağlayabilmesi ve gündelik hayatlarına sorunsuzca devam edebilmesi için elbette Edgar Casey Akademisi gibi özel bir okula ihtiyaçları var.

Hikâyenin akışını, parçalanmakta olan bir ailenin üyeleri, üstün yetenekli Bo ile kız kardeşi Phoebe'nin bakış açılarından izliyoruz. Bo, kazara geçmişte bıraktığı kız arkadaşı Sofia'sız bir hayat düşleyemeyen Phoebe Bo'nun olmadığı bir dünyada garip güçlere sahip anormal birinin kız kardeşi olarak anılmak zorunda olduğunu düşünüyor. Bo, zamanda yolculuk edebilmek yeteneğini kullanarak Sofia'yı geri getirebilmenin mümkün olup olmadığını test ederken, bir yandan da yeteneğinin gerçekliğini ölçmüş olacak. Bakalım Bo'nun özel güçleri, kız arkadaşını geçmişten geri getirmek için işe yarayacak mı?

Gerçek ve gerçeküstü olayların harmanlandığı hikâye baştan sona merak uyandırıcı detaylara dolu. Çoğu noktada gerçeklik hissinin kaybettiren ve zihinlerde soru işaretleri bırakan yazar, biraz distopik biraz da bilimkurgu tadındaki bu öykü ile bazı çözümlemeleri okurların hayal gücüne bırakıyor.

Karanlık ormanda Karanlık, kapkaranlık bir ev vardı; Ve o karanlık evde karanlık, kapkaranlık bir oda... O karanlık odada...

Oldukça merak uyandırıcı bir giriş öyle değil mi? Kitabın tanıtımında yer alan bu dizeleri okur okumaz, üç noktadan sonrasını öğrenmek için hemen koşup kitaba sarılmak istiyorsunuz. Kapkaranlık ormanda, Ruth Ware ile tanışmak için de mükemmel bir seçim. Daha önce herhangi bir kitabını okumadıysanız son derece akıcı üslubu, yormayan yalın anlatımı ve gizemli kurgusu ile bu kitap sizin için biçilmiş kaftan derim.

Kapağının, isminin ve tanıtımın verdiği izlenim oldukça gerilim yüklü bir hikâye olduğu fikrini uyandırsa da içerikte çok fazla gerilim yaratacak öğeye yer verilmemiş. Heyecan verici akışa kendinizi kaptırıp sayfaları hızla çevirirken detaylı tasvirlerle kendinizi bahsi geçen mekanların içinde gibi hissedebilirsiniz. Yazarın tasvirler konusunda oldukça başarılı olduğu gözden kaçmıyor.

On yıldır geçmişinden kaçan Nora, esrarengiz bir ormanın içindeki gizemli bir evde kulanın bekarlığa veda partisinde geçmişiyile yüzleşmek zorunda kalabilirdi. Yakın arkadaşının bu daveti ona bazı sırların sonsuza dek saklı kalamayacağını gösterecekti...

BETH REVIS BİR ÜÇLEME, YÜZBİNLERCE OKUR

Yıldızlar Şehri
Bella Andre
Çev. Aslı Güçlü
Novella Yayınları

Bella Andre'den yepyeni, keyifli bir aşk romanı. Oldukça ünlü bir oyuncu olan Sullivan, göz önünde olmaktan, şöhren hiç hoşlanmayan Valentina'ya tutulmuştur. Üstelik Valentina'nın parlak ışıklar altında yaşanan ilişkilerin gerçekliğine ve aşka dair inancı sarsılmıştır. Bütün hayatı kendini kız kardeşine adamaktan ibarettir ve kapılarını aşka kapatmıştır. Birinin parlak ışıkları altında yaşamak için yaratıldığı, diğerinin ise sadece gölgeler arasında kendini rahat hissedebildiği kahramanların bir araya gelip gelemeyeceği kocaman bir soru işareti. Ve çok iyi bilindiği üzere, Sullivan doğru kişiye rastladığını düşündüğünde, onu ikna edebilmek için geri adım atmayacaktır...

Dilek Taşı
Jude Deveraux
Çev. Melda Dinçel
Pegasus Yayınları

Doktora öğrencisi, tarih tutkunu Gemma, Virginia'da küçük bir kasabada yaşayan Frazier ailesine ait gizemli bir taş keşfe çıkmıştır. Dileklerin kabul edilmesini sağlayan taşın izini sürmek onu esrarengiz bir serüvene sürükleyecektir. Aile ile geçirdiği zaman Gemma'da tekrardan bir yere ait olabilmek hissi uyandırırken ailenin en büyük oğlu Colin Frazier'e umutsuzca aşık olacaktır. Bir asırdan daha uzun zamandır kayıp olan taşın kötü niyetli kişilerin eline geçmesi endişe yaratırken uluslararası şöhrete sahip bir hırsız da bu heyecan verici avın bir diğer kahramanı olacaktır. Taşın bulunması için birlikte çalışan Gemma ve Colin'in zamanı her geçen gün daralmaktadır.

3 Ekim 1981 doğumlu Amerikalı yazar bilimkurgu ve fantastik türündeki kitapları ile en sevilen gençlik romanları yazarlarından biridir. Zamanın ve evrenin ötesindeki bir aşkı konu ettiği romanlardan oluşan "Evren'in Ötesi" üçlemesi ile önemli bir başarı yakalamış, kitapları pek çok ülkede 20 dile çevrilmiştir. Bilimkurgu öğelerini, gizemli ve ürkütücü detaylarla birleştiren Beth Revis kendine özgü tarzı ile dünya çapında geniş bir okur kitlesi yaratmıştır.

New York Times verilerine göre eserleri en iyi satan kitaplar listelerinde yer alan Revis, gençlik kitapları dalında pek çok ödüle aday gösterilmiş ve yine aynı kategoride pek çok ödülün de sahibi olmuştur.

Yazarlıktan önceki mesleği öğretmenlik olan Beth Revis, Kuzey Carolina'da eşi ve köpeği ile birlikte yaşamaktadır. Kendini tam bir hayvansever olarak tanımlayan Revis, kişisel sitesinde hayranları ile evcil hayvanlarına sevdiği kitaplardaki karakterlerin isimlerini verdiğini paylaşmakta ve en büyük tutkularından birini seyahat etmek olarak belirtmektedir. Şu ana kadar 40 eyalet ve 13 ülkeyi ziyaret etmiştir ve bu konuda annesi ile sıkı bir rekabet içindedir.

Romanlarla birlikte kısa hikâyeler de yazan Revis'in orjinal ismi ile *A World Without You* olan son romanı, ülkemizde *Edgar Casey Akademisi* ismi ile yazarın üçlemesini takip etmiş ve Türk okurları ile buluşmuştur. ■

Beth Revis

SARAH JIO

GEÇMİŞLE GELECEK ARASINDA GİDİP GELECEK YAZIYORUM

Röportaj: Zeynep Erdun, Çeviri: Mert Şer

Adını Türkiye'de en çok *Böğürtlen Kış* kitabıyla duyduğumuz ve daha çok romantik hikâyeler işleyen Sarah Jio şu sıralar yeni kitabı için kolları sıvamış durumda. Türk okurları tarafından büyük ilgi gören yazar, son Türkiye ziyaretinde de hatırı sayılır bir kalabalıkla karşılaşmıştı. Özellikle bu coğrafyadaki okurlarıyla organik bir bağ kurabilmeyi başaran Jio'yla kitaplarını, gelecek projelerini ve hatta bir anne olarak yazar olmayı konuştuk.

Öncelikle Türk okurlarıyla ilgili sorular sormak isterim. Çünkü Türkiye'de oldukça seviyorsunuz. Ve siz de Türkiye'yi çok seviyorsunuz. Sizce Türk okurlarınızın kitaplarınızı bu kadar sahiplenmesinin sebebi nedir? Ve Türkiye'de en çok satılan ve en çok okunan kitabınız olan *Böğürtlen Kış* kitabı neden Türk okurlarını bu kadar derinden etkilemiş olabilir?

Teşekkürler! Size Türk okurlarının benim romanlarıma neden bu denli ilgi gösterdiklerini açıklayabilmek isterdim fakat bunun cevabı bende de yok. Diğer yandan Türk insanların dünyada çok özel olduklarını ve edebiyatı çok derinden sevdiklerini söylemek isterim. Türklerin çok büyük kalpleri var ve okudukları hikâyeleri gerçekten hissediyorlar. *Böğürtlen Kış* benim için yazma süreci duygusal geçen bir hikâyeydi. Üzerinde çalışırken ağladığım zamanlar oldu. Çocuğunu kaybetmenin nasıl bir his olduğunu hayal etmek için kendimi çok zorladım ve bu duyguları kırıba aktardım.

Yazmaya başlama hikâyeyi bizimle paylaşır mısınız? Sizi roman yazmaya iten şey nedir?

Yazmaya küçük bir kız çocuğuyken başladım. Hayatta her zaman ne yapmak istediğimi bildiğim için

şanslıydım ve çevremde her zaman bu yolda beni destekleyen bir ailem, öğretmenlerim ve akıl danıştığım insanlar vardı. İlkokuldayken kitap olarak adlandırabileceğim ilk eserimi yazdığımda yedi yaşındaydım ve bir de ödül aldım. Yani kendimi bildim bileli yazıyordum diyebilirim.

Kitaplarınızı gerçek yaşamlardan ilham alarak mı yazıyorsunuz yoksa yaşadıklarınızdan yola çıkarak kurgu mu yapıyorsunuz?

Mesleki kariyerime gazeteci olarak başladım. Her zaman çok meraklı biri oldum ve insanlara sorular sorarak, onlardan bir şeyler öğrenerek epeyce bir vakit geçirdim. Bu merak ve etrafımda dönen dünyaya duyduğum ilgi romanlarıma etkili şekilde yansıdı. Bugün de insanlara hayatları hakkında, özellikle aşk hikâyeleri hakkında sorular sormaya devam ediyorum. Elbette günlük hayattan da ilham alıyorum; eski ve yeni arkadaşlarla olan sohbetlerimizden, oturduğum bir kafede etrafımda dönen sohbetlerden duyduğlarımdan, radyoda çalan bir şarkıdan... Bunların hepsi benim için birer ilham kaynağı.

Kitaplarınızda bazen flashback ve flashforward

kullanıyorsunuz. Geçmiş ve gelecek arasında bağlantıyı iyi derecede kurgulayıp her kitabınızda okurunuzu şaşırtıyorsunuz. Şimdiye kadar her kitabınızda bu tarz yazdınız. Kendinizi tekrarladığınız konusunda eleştiriler aldınız mı?

Elbette her insan bu hikâye tekniğinden hoşlanmayabilir fakat ben buna bayılıyorum! Bu yolla hikâyeler yazmak çok eğlenceli. Hikâyelerimi her zaman bu yöntemle anlatmasam da bir şeyleri geçmişle gelecek arasında gidip gelecek yazmak bana her zaman çok heyecan veren, ilginç bir yöntem olmuştur.

Kitaplarınız hayat hikâyelerinden oluşuyor. Yaşam içinde olabilecek aşk hikâyelerini ilginç bir şekilde gizemli bir havayla okuyucuya aktarıyorsunuz. Fakat *Agapi* kitabı tüm kitaplarınızdan biraz farklıydı. Fantastik öğelere de yer vermiştiniz. Sizce "aşkı hissetme veya aşkı görebilme" fiziksel olarak mümkün müdür? Bu olaya ne kadar inanıyorsunuz?

Evet, *Agapi Ölümsüz Aşk'ta* biraz büyümlü gerçekliğe başvurdum. Bu benim için yeni, hoşuma giden bir tecrübedi. Yıllardır çok sevdiğim bir film olan *Love Actually* (Aşk Her Yerde) filmindeki hikâye anlatma tekniğinden çok etkilendim. Bir bütünü içindeki farklı hikâyeleri kesitler hâlinde anlatan filmleri çok seviyorum. Ben de *Agapi Ölümsüz Aşk'ta* bu konsepti çalıştım ve içine birazcık da büyü serpiştirdim... Belki bir gün bunu tekrarlayabilirim. İnsanlar aşkı görebilir ve hissedebilir mi dersiniz, buna evet demek isterim. Belki bu benim karakterimin yaptığı gibi değil de farklı yollarla olabilir; içgüdüsel olarak, kalpten. Ben aşkı bu şekilde hissedebileceğinden kesinlikle eminim... *Love Actually* filminin çok beğendiğim hikâye anlatma tekniğinden etkilendim.

Romanlarınızda konu bütünlüğü ve akıcılığı yanı sıra edebi diliniz de oldukça dikkat çekiyor. Bununla ilgili bir eğitim aldınız mı yoksa yazmak bir yetenek işi midir?

Yazı yazmaya çocukluğumda başladım ama sonraları ben alanda eğitim de gördüm. Lise yıllarımda yaratıcı yazarlık dersleri aldım ve bir gazetede yazarlık yaptım. Üniversitede de gazetecilik bölümünden dereceyle mezun oldum.

Kitaplarınızın hepsinde Seattle şehri mutlaka kullanıyorsunuz. Okuyucularınız bu şehri neden bu kadar çok sevdiğinizi merak ediyor. Seattle'in sizin için önemi nedir?

Seattle benim evim ve aynı zamanda büyüdüğüm şehir. Kitaplarımı burada kurgulamak benim için çok olağan bir durum. Seattle etrafı sularla çevrili samimi, yağmurlu, güzel bir şehir... Sıcak kazağımızla, elinizde bir kahveyle kıvrılıp kitap okumak için harika bir yer. Kitaplarımı her zaman burada kurgulayabiliyorum ama en sevdiğim şehrin avantajlarıyla yazıyor olmak her zaman harika olmuştur.

En sevdiğiniz yazar ve en sevdiğiniz kitap nedir?

Sayabileceğim çok fazla favori yazarım var. Ama İrlandalı yazar Maeve Binchy'den gençlik yıllarımda çok etkilendiğimi söyleyebilirim. Eğer bir gün bir kitap yazarsam onun gibi sıcak, samimi ve güzel dünyalar yaratacağıma dair kendi kendime söz vermişim.

Sizin kendi kitaplarınız içinde en sevdiğiniz kitabınız hangisidir ve neden?

Kitaplarımın içinden birini seçmek çok zor ama yine de ilk yayınladığım kitap olduğu için, *Mart Menekşeleri* kalbimde her zaman özel bir yerde olacak. İlk kitapları ekstra özel yapan bir şeyler var...

Türkiye'ye tekrar gelecek misiniz?

Evet, hatta şimdiden bir sonraki Türkiye ziyaretim için yayınevimle planlamalar yapıyoruz. Okurlarımla yeniden buluşmak için sabırsızlanıyorum. 2015 yılındaki Türkiye ziyaretim kariyerimin en unutulmaz ve en heyecan verici anlarından biriydi. Okurlardan taşan sevgi ve heyecan karşısında tamamen büyülenmişim. O zamanları asla unutmayacağım.

3 oğlunuz ve harika bir eşiniz var. Kitaplarınızda yazdığınız anneliği ve aşkı kendi anneliğinizden ve eşinizden ilham alarak mı yazıyorsunuz?

Evet, annelik duygularımdan sık sık ilham alırım. Üç çocuk annesi olmak hayatımdaki hem en büyük ayrıcalık hem de en büyük zevk. Bu arada boşandığımlı belirtmek isterim. Ama aşık olduğum mükemmel bir adamla nerdeyse üç yıldır beraberim.)

3 erkek çocuğu annesi olmak zor değil mi? 3 çocuk ve yazarlık kariyerinizi nasıl bu kadar başarılı götürebiliyorsunuz? Bunun bir sırrı var mı?

Evet, doğrusu üç çocuk annesi olmak bazen stresli olabilir. Ben bunu her zaman "vahşi ve mükemmel hayat" diye adlandırırım. Ve öyle de. Hayatım mükemmel değil. Yıkınması gereken çamaşırlar, yazılması gereken kitaplar, basketbol antrenmanına götürülmesi gereken çocuklar var... Hiçbir zaman uyku mu yeterince alamam. Ama her şey yağın, bu durumda inanılmaz mutluyum ve böyle bir hayatım olduğu için şükrediyorum.

Son kitabınızda İstanbul'dan bahsetmişsiniz. Bunun için size teşekkür ederiz. Yeni kitabınızın Türkiye'de geçeceğini ve karakterinin bir Türk kadını olacağını söylemişsiniz. Bu doğru mu?

Evet, Türkiye'de geçen bir kitap yazmayı planlıyorum ama bu bir sonraki kitabımda olmayacak. İstanbul'u iyice araştırmak ve kitabımı doğru hazırlamak için çok dikkat ediyorum. Bu benim için çok heyecan verici bir durum. Türk okurlarım için özel bir hediye olacak.

Son olarak Türk okuyucularınıza söylemek istediğiniz bir şey var mı?

Kalbimin en derinlerinden kocaman bir teşekkür etmek istiyorum. Türkiye beni ve romanlarımı hiçbir ülkenin yapmadığı kadar bağrına bastı. Bunun için sonsuza kadar minnettar olacağım. ■

STEPHEN KING

MASHA

Çizen: Garipo Aung Than
zenpencil.com

YILLARCA TÜM
ODAYI KAPLAYAN
DEVASA BİR MASA
HAYAL ETTİM.

ARTIK KİLİRE KOYDUĞUMUZ ÇOCUK
MASASI OLMAYACAKTI. ÖZLERİMİ
MASANIN ALTINDAKİ O DARACIK YERE
SIKIŞTIRMAK ZORUNDA KALMAYACAKTİM.

1981 YILINDA İSTEDİĞİM BİR MASA ALDIM VE ODAYIN TAM ORTASINA, ÇATI
PENCERESİNİN ALTINDAKİ FERAH ALANA YERLEŞTİRDİM.

ALTI YIL BOYUNCA O MASANIN ARKASINDA
OTURDUM. YA SARHOŞTUM YA DA AKILIMI KAÇI-
CAK KADAR MAHİVOLDUM...

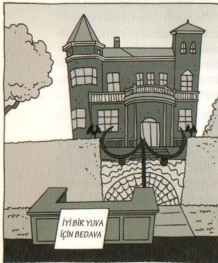

...TİPKİ HİÇBİR YERE GİTMEYEN BİR
SEFERDEN SORUNLU GEMİ KAPTANI GİBİ.

BİR YA DA İKİ YIL SONRA KENDİME
GELDİM VE BU
CANAVARDAN KURTULDUM.

...VE ÖNCEDEN BULUNDUĞU YERE
BİR SALON TAKIMI KOYDUM. İVİR
ZIVIRLARI ÇIKARDIM VE EŞİMİN DE
YARDIMIYLA GÜZEL BİR TÜRK
KİLİMİ SERDİM.

90'LARIN BAŞINDA, YANİ ÇOCUK-
LARIM DAHA KENDİ HAYATLARINI
KURMADAN ÖNCE BAZI
AKŞAMLAR BASKETBOL MAÇI YA
DA FİLM İZLEMeye VE PIZZA
YEMEYE GELİRLERDİ.

VE BİLİYORUM, BEN DE ONLARLA OLMAKTAN
KEYFİ ALYORDUM.

BAŞKA BİR MASA ALDIM.

EL YAPIMIYDI, GÜZELDİ
VE ESKİ MASAMIN YARISI
KADARDI.

GENELLİKLE GİTTİKLERİNDE, ARKALARINDA BİR KUTU DOLUSU KİRİNTİ
BIRAKIRLARDI AMA UMURSAMAZDIM.

GELDİKLERİNDE BENİMLE OLMAKTAN
KEYFİ ALIYORLAR GİBİ GÖRÜNÜRLERDİ.

MASAYI OFİSİN EN BATISINA,
KÖŞEDEKİ ALÇAK TAVANIN
ALTINA KOYDUM.

YAPMAYI BİLDİĞİM ŞEYİ YAPIYORUM VE DAHAŞI BUNU
NASIL YAPACAĞIMI BİLİYORUM. VE ŞİMDİ SİZE BU İŞLE
İLGİLİ BİLDİĞİM HER ŞEYİ ANLATACAĞIM.

ŞUNUNLA BAŞLAYALIM:
MASANIZI KÖŞEYE KOYUN...

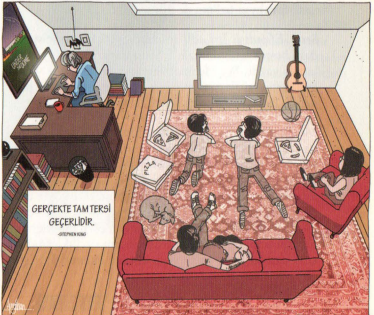
...VE YAZMAK İÇİN ORAYA HER OTURDU-
ĞUNUZDA, KENDİNİZE MASANIN NEDEN
ODANIN TAM ORTASINDA OLMADIĞINI
HATIRLATILIN.

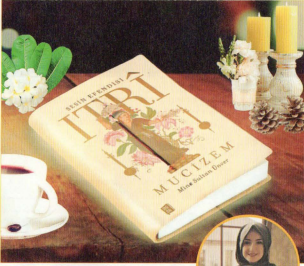

HAYAT, SANATI
DESTEKLEYEN BİR
SİSTEM DEĞİLDİR.

GERÇEKTE TAM TERSİ
GEÇERLİDİR.

Zeynep Erdun
@tozluruyalarkitapcisi

SENİN MÜZİĞİN NE?

“Hayat zavallı ruhumu acılarla öptü ve karşılığında benden şarkılar istedi.”

Sesin Efendisi: İtrî

Her insanın yaradılışından gelen yetenekleri, zaaf-ları ve beğenileri farklıdır. Bir insanın kendini bulma yolu, bazen kitaplar arasında, bazen resim yapma-daki sanatında, bazen de müziğin tatlı esintilerinde-dir. İşte her insanın duygularını dile getirme şekilleri nasıl farklıysa İtrî'nin de dili müziktir.

Sesin Efendisi: İtrî adlı romanda; Türk Müsikişinin dahi bestekârı Buhurizâde Mustafa İtrî Efendi'yi anlat-mış yazar. IV. Mehmet zamanında yaşamış, Mevleî terbiyesi ile yetişmiş aynı zamanda neyzen, ha-nende, hattat ve şairdir.

Müzikle hemhâl olmuş naif ve nazik İtrî'nin müsi-kîye nasıl meftun olduğunu, hakkı arama ve kendini bulma yolunda müzikle can bulduğunu ve müsiğin on-a bir sevgili olduğunu öğreniyoruz. Mustafa İtrî'nin aslında çok tanıdığımız biri olduğunu bize şöyle an-latmış sevgili Ünver: “Hani ramazan aylarında veya mevlitlerde belli bir beste ve uyumla, eller yüreklerde, insanın ruhunu okşayan, tüm insani özelliklerinden seni uzaklaştıran salat ve tekbirler okunur ya, işte

o salat ve tekbirlerin bestekârıdır İtrî.” Onun beste-lediği tekbir ve salat İstanbul'u aşarak günümüzde Kâbe'de bile huşuyla söylenmektedir. Bu salatları söylerken müziğin bu ahenkli uyumunun bestecisi olduğunu siz biliyor muydunuz? Ben bilmiyordum ve öğrendiğim için de minnet duyuyorum. İtrî kelime manası hoş kokulu bitki demektir. “İtrî” mahlası, Buhurizade Mustafa'ya; çiçeklere, ağaçlara ve koku-lara olan düşkünlüğü sebebiyle verilmiştir. Bir sanat insanı olarak duyumsama yeteneği çok kuvvetli olup tüm duyuları en derinine kadar yaşayan İtrî'nin her türlü kokuya, özellikle de seslere karşı inanılmaz bir hassasiyeti vardır. “İtrî; neye üflerken etrafındakiler birbirine bakar, ‘Kimdir bu adam?’ diye sorarlardı,” diyor yazar. Çünkü İtrî, neye değil, İsrâ'îl'in sura üf-lemesi gibi sanki arza nefesini üfler, tüm herkesi ken-dine hayran bırakırdı. Bu sebeple IV. Mehmet kendi-sine “Mucizem” demekten kendini alamazdı.

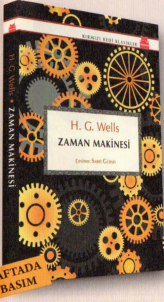
Romanda, tarihimizde yaşanan bilinmez taht oyun-ları, siyaset çarkı, tarihin tekrerrürleri, komploları, hainlikleri de bir perspektif içinde anlatılmış, soluk-suz bir maceraya dönüşmüştür. Kitabın içerisinde İtrî'nin de sesine hayranlık duyduğu zevcesi Fasıla ile arasında yaşananlar da konu almaktadır. Gözleri görmeyen Fasıla, köle ticaretiyle bir şekilde saraya getirilmiş ve sonrasında İtrî ile evlendirilmiştir. On-ların yürek burkan bu hikâyesini okuduktan sonra İtrî'nin neden esir kethüdalığı yapmak istediğini de öğrenmiş oluyoruz. Kitapta o dönemin çok değerli şairlerinden Nabi'ye ve İtrî Efendi'nin kadim dostu, Kırım Hanı Selim Girayhan'a da yer verilmiştir.

Selim Girayhan ve İtrî'nin dostluklarında bir denge vardı. Koca padişahların, emirlerin, fatihlerin, komu-tanların yanında hep bir latif sanatçısı ya da gönül ehli din alimleri bulunurdu. Çünkü iktidar sahibi in-san, savaşçı ruhu yüzünden her an çığırından çıkabi-lirdi. Bu nedenle din, sanat, ahlak bu denli önem-liydi. Dünyanın dengesi, insan yüreğinin dengesiyle doğrudan ilgilirdi. Selim Girayhan İtrî'ye “O benim yeryüzündeki dengem, ben de onun,” derdi. Çünkü aynı hamurdan yoğrulmuşlar ve farklılıklarıyla birbi-rlerinin noksanlarını tamamlamışlardı. İşte onların arasındaki bu dostluğu okurken metin, çevrenizde böyle dostlarınız var mı, diye sizi düşündürüyor.

Bu roman Mine Sultan Ünver'in akıcı üslubu, merak ve heyecan unsurlarıyla harmanlanan sıcak hikâye-siyle okuyucuyu sarmalıyor. Altını çizdiğim o kadar çok cümle oldu ki hayatıma değer kattı. Her kitabını özenle okuyacağım çok nadide ve değerli bir isimdir benim için Mine Sultan Ünver. ■

Edebiyat Kalıcıdır

H. G. WELLS ZAMAN MAKİNESİ

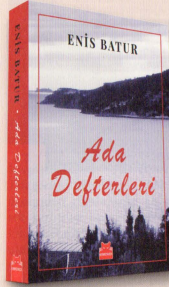
"Zaman yolculuğu" temasının öncüsü kabul edilen *Zaman Makinesi*, H. G. Wells'in kendi çizimi, ilk defa Türk okurlarla buluşan eksik bölümü ve "Bir Milyon Yılıın İnsanı – Bilimsel Bir Kehanet" makalesiyle...

"Wells bir yandan insanlığı imkânsızlığın pençesine teslim ederken bir yandan da etiyile, kaniyle, acısıyla, ahmaklığıyla insanlığı korumayı başarıyor."

JOSEPH CONRAD

Çeviren: Sabri Gürses

ENİS BATUR ADA DEFTERLERİ

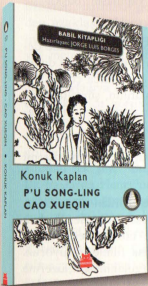
Enis Batur'un Adalar'da konaklarken tuttuğu notlar, zihinsel ve duygusal iç dünyasına ışık tutuyor. İçten diliyle *Ada Defterleri*, yazarın yalnızlık, dostluk, yaşam, ölüm ve canyoldaşlığı üzerine fikirlerini okuruyla paylaşıyor. Derin, düşündürücü, zamansız yazılar.

JORGE LUIS BORGES'İN HAZIRLADIĞI EFSANEVİ DİZİ

BABİL KİTAPLIĞI

BÜYÜYOR

P'U SONG-LING • CAO XUEQIN KONUK KAPLAN

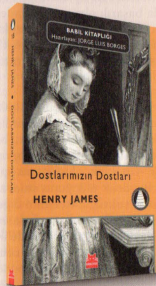

"P'u Song-ling'in öykülerinden oluşan bu kitaba, onlar kadar şaşırtıcı ve umutsuz iki öykü daha ekledik. Yazarı büyük bir olasılıkla Cao Xueqin olan *Kırmızı Köşk Düşleri* XVIII. yüzyılda yazılmıştır. 'Pao-Yu'nun düşü', Lewis Carroll'ın *Alice Harikalar Diyarında* adlı yapıtında Alice ile Kırmızı Kralın birbirlerini düşledikleri bölümün ön anlatımıdır. Başlığı erotik bir eğretileme olan 'Ay ve Rüzgâr Anması' ise belki de yazın sanatında tek başına duyulan cinsel hazzın onurlu ve kederli biçimde işlendiği tek anlatıdır."

JORGE LUIS BORGES

Çeviren: C. Hakan Arslan

HENRY JAMES DOSTLARIMIZIN DOSTLARI

"Bu derleme için birbirinden farklı dört anlatı seçtik. 'Saklı Yaşam' da fantastik ve satirik öğeler, Stevenson ile Papini'nin çok sevdiği, çokça işlenmiş 'ikilik' teması ve dünyanın görünür kurgularını baştan sona kat eden olağanüstü hiçliklere yöneltilmiş alay iç içe geçer. Bu seçkiye, üç fantastik öykünün yanı sıra, fantastik olmayan ama belki de Henry James'in en iyi öyküsü denebilecek bir dördüncüyü ekledik."

JORGE LUIS BORGES

Çevirenler: Pınar Kür
Fatih Özgüven

ETKİSİ UZUN SÜRECEK 4 KISA FİLM

Rıdvan A. Can

3'

BLACK HOLE / KARA DELİK

Yönetmen: Philip Sansom, Olly Williams

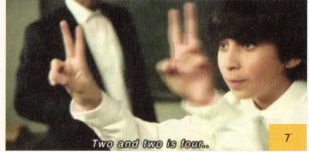
Ülke: İngiltere

Süre: 3'

Kısa film gibi kısa film! Üç dakika olmasına rağmen kısa filmin mantığını çok iyi işlemiş ve üstelik de çok ince bir espri yakalayarak çok fazla söze gerek bırakmadan diyeceğini söyleyip kenara çekilmiş bir yapım.

Bu filmde çok etkileyici bir noktaya değinilmiş: Açgözlülük! Ya da doymak bilmeme hastalığı... Aslında izlediğinizde ne demek istediğini cümlelere gereksinim duymadan, hem de yüzünüzde ince bir tebessüm kalarak anlayacaksınız elbette. Ancak burada önemli olan herhangi bir diyaloga başvurmadan evrensel bir temayı evrensel bir tip üzerinden ele almayı denemiş ve çok da başarılı olmuş bir film den bahsediyoruz. Sinema yapmak gibi bir derdi olanların, hele de kısa film çekmek isteyenlerin kesinlikle izleyip üzerine düşünmesi gereken kısalıkta ve ustalıkta bir film.

Philip Sansom ve Olly Williams'ın yönettiği 2008 yapımı bu filmde Napoleon Ryan oynamaktadır. Hikâyesi ise özet olarak şöyle: Şirkette çalışan bir adam, fotokopi çekerken makineden çıkan beyaz kağıt üzerinde siyah bir yuvarlak oluştuğunu görür. Bu yuvarlağın kara bir delik olduğunu anlayan adam, kağıdın içerisine elini soktuğunda elinin diğer tarafa ulaştığını keşfeder. Gözüne şirketin kasasını kestirdiğinde ise kağıdı kasaya yapıştırıp elini delikten içeri sokarak paraları çıkarmaya başlar ancak açgözlülüğü kendi sonunu getirecektir. Christopher Nolan vari konusu ve kurgusuyla üç dakika boyunca izleyiciyi hem eğlendiren hem düşündürən, çokça beğenilen popüler kısa filmlerden birisidir.

Two and two is four..

7'

2+2=5

Ülke: İran

Süre: 7'

İran sineması adından çok sık söz ettiren ve ciddi bir dil oluşturabilmiş en önemli ulusal sinemalardan biridir. Hatta en çok dikkat çeken ulusal sinema akımı diyebiliriz. Minimal hikâyeleri, bulundukları ve maruz kaldıkları baskı ortamlarının, sancılı süreçler izleyen fikir birikimlerinin eseri. Onları, böylesine minimal hikâyelerde ve imgesel anlatının yoğunluğu altında önemli hikâyeler anlatırken bulmak çok da şaşırtıcı olmasa gerek. Yıllar önce ülkemizde düzenlenen bir uluslararası festivalde, birkaç kişi Abbas Kiyarüstemi'ye "ciddi sansüre maruz kaldıklarından" yakınıyorlardı. O ise şöyle bir cevap veriyordu: "Sansüre takılan birisi sinema yapmasın. Başka işle uğraşsın."

Aslında bunun anlamı açıktı. Sansür bir şekilde delinebilecek niteliğe sahip bir yapıydı. Ve bunu da en çok İranlı sinemacılar biliyordu. Yıllarca çocuk karakterler üzerinden imgesel anlatımın, şiirselliğin ve göstergelerin yoğunluğu sinemalarının şu anki başarısını şüphesiz o baskılara borçludurlar.

İran yapımı bu kısa filmde dayatmacı eğitim sistemi eleştiriyor.

Bir sınıf, bir öğretmen ve dikte ettirilen düşünceler. Eğitimi kontrol edenler ne isterse öğrenciler de onu öğrenmektedir. Bunun sadece tarihle değil matematikle de olabileceğini bu kısa filmle görüyoruz. "Onlar" doğru dediklerinin sorgulanmasını, üzerine düşünülmesini istemezler. Birçok ülke tarafından beğenilmiş, değer görmüş bir filmidir. Her izleyenin kendi sistemiyle ilgili düşünmesini de sağlamaktadır.

SKHIZEIN

Yönetmen: Jeremy Clapin

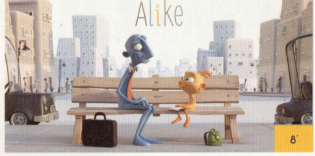
Ülke: Fransa

Süre: 13'

Modern bireye dair ciddi bir anlatı olan film; sırtını bilimsel birtakım verilere dayayarak aslında bir nevi dairesel bir çıkmaz sunuyor bizlere. Kendisini tekrardan düzeltmeye çalışan ancak her teşebbüsünde biraz daha kendi olmaktan sıyrılan Henry, bizim için rol model bir Avrupalı. Bu kıta coğrafyası, aslında bir tükenmişliğin ve eksik kayması yaşayan toplum-birey ilişkilerinin en derin ve en çarpıcı anlatısı olmakla beraber ağır bir alt metne sahip nitelikli bir animasyon filmi.

Skhizein, kendisine meteor çarpan -asteroit değil- bir adamın öyküsünü anlatan Fransız yapımı 13.30 dakikalık ödüllü bir anime filmi. Henry, bu çarpma ile kendisinden tam 91 cm uzakta kalan ve her şeyi buna göre şekillendirmesi gereken yeni bir hayata başlar. Telefonu 91 cm uzaktan açması gerekmektedir, koltuğa 91 cm uzaktan oturması gerekmektedir, hatta daktilosunun tuşlarına 91 cm uzaktan basması gerekmektedir. Önce kendisinden uzaklaşan Henry, tüm bu zorunluluklarla toplumdaki bir uzaklaşmaya başlar. Çözüm için en iyi yol meteoru takip etmektir, o da meteorun peşine düşer ve normale döneyim derken bu sefer yerden 75 cm aşağıya kayar ve tüm normal uzamın dışına düşerek ikiye görünmez olduğuna inanmaya başlar. Dışarıdan aslında normal görünmektedir ama Henry bunu fark edemez, tek bildiği insanların onu görmediğini ve bu yüzden ikiye karanlık kalır. İstediği tek şey, "Burada" olduğunun bilinmesidir. İlk başlarda Henry'nin ruhu ile bedeni arasında bir ayrılık yaşadığını düşünüyor insan. Beden orada ama ruh ona uzaktan bakıyor ve o da kendisini bedene göre değil, ruha göre ayarlamak zorunda hissediyor. Zaten, Skhizein, Greekçede "split" (bölünme, kırılma, parçalanma) ya da "cleave" (ikiye ayrılma) anlamına geliyor ve "schizophrenia" kelimesinin ilk yarısını oluşturuyor, diğer yarı ise, "phren," yani spirit (ruh).

Mehtmet Ali & Akşamsefası

ALIKE / BENZER

Yönetmen: Daniel Martínez Lara & Rafa Cano Méndez

Ülke: İspanya

Süre: 8'

İspanya yapımı kısa animasyon filmi olan *Alike*, Tükçedeki karşılığıyla *Benzer*, bir baba oğul ilişkisi üzerinden günümüzün en önemli problemi; giderek birbirine benzeyen toplulukları irdelemektedir. Film; kendisi olmayan ve bir yığında herhangi biri olarak yaşamını sürdüren insanların varlığını ele almaktadır. Animasyon film tekniklerinin sağladığı kolaylık ve yaratıcılıkla oluşturulan evrenin dili, oldukça ahenkli bir şekilde işlenmiş. Filmin müziğinin orijinal beste olması, filmdeki profesyonel havanın ne derece üstlerde olduğunun başka bir göstergesi.

Bütüncül olarak ele aldığımızda renk, ses, müzik, senaryo gibi tüm etmenlerin ciddi bir şekilde birbirlerini tamamlayan ve anlatıyı destekleyen öğeler oluşu, söylemin de güçlü olmasını sağlamış durumdur. Kaldı ki uluslararası bir üne de kavuşmuş olan film, diyalog etmeninden sıyrılarak tam bir sinema filmi olmayı başarmış evrensel bir öykü anlatısı olarak da hafızada yer ediniyor.

Filmin, alt metninde yatan ve filme de ismini veren "benzer olmak" kavramı hakikaten kendi başına bir birey olmayan ve yoğun iş ve okul temposuna ayak uydururken aslında normal kabul edilen insanların arasına sığdırılmaya çalışılan kişilere dair güzel ve tatlı bir başkaldırı. Filmi izleyecek olanlar olacağı için filmin hikâyesinden bahsetmek istemiyorum elbette. Ancak son bir noktaya değineceğim: Renk! Evet, kurşunî dünyanın tüm beton görüntüsü içerisinde yer alan birkaç renkten biri babaya, biri oğluna, diğeri ise şehrin göbeğinde pervasızca keman çalan bir müzisyene aittir. Müzisyenin sadece kendisi değil, dokunduğu mekanın da renkli olmasının manası, uğraşı olan sanatsal faaliyetin iç açıcı oluşuna işaretler. Çocuk ise doğasında var olan renkleri yansıtmaktadır. Ancak baba? Baba, belki de oğluna temas ettiği her an kendi rengine kavuşabilme lüksüne sahip. Yoksa onun da diğerleri gibi günün büyük bir kısmı renginden sıyrıldığı zamanlar çoğunlukta.

BARAKA / THE SHACK

2017 | Fantastik Drama | 132' | 7 Nisan 2017

Şehirden sıkılan Mack Philips, ailesiyle beraber kampa gider. Hafta sonunu gayet huzurlu bir şekilde geçirmeyi planlarken küçük kızı Missy'nin kaybolması üzerine her şey bir anda kötü gitmeye başlar. Bir süre sonra Missy'nin ölüm haberi gelir. Mack bununla başa çıkmayı pek başaramıyordu ve bir gün bir mektup alır. Görünüşe göre mektup Tann'dandır ve ona kızının kaybolduğu yere, "baraka"ya geri dönmesini söylüyordur. Mack, kızının kaybolduğundan sonra o barakaya dönmeyi aklının ucundan bile geçirmiyorken merakı galip gelir ve davete icabet eder. Barakada karşılaşılabilecek şeyler ise Mack'in gerçeklik algısını hayli sarsacak türdendir.

Başrolünde Sam Worthington ve Octavia Spencer'in yer aldığı filmin senaryosu, Kanadalı yazar William P. Young'ın uzun bir süre boyunca çok satanlar listesinde kalmış *The Shack* isimli romanından uyarlanmıştır.

GALAKSİNİN KORUYUCULARI 2 / THE GUARDIAN OF THE GALAXY VOL. 2

2017 | Bilim kurgu-Aksiyon | 28 Nisan 2017

Marvel filmlerinden biri olan ve serinin ikinci filmi olarak izleyicisiyle buluşacak olan *Galaksinin Koruyucuları 2*'de ekip biraz daha büyüyor. Bir önceki filmde Quill(Chris Pratt), Gamora (Zoe Saldana), Drex (Dave Bautista), Groot (seslendiren Vin Diesel) ve Rocket'ın (seslendiren Bradley Cooper) karşısında olan Yondu (Michael Rooker) ve Nebula (Karen Gillan) bu filmde ekibin yanında yer alıyor. Mantis (Pom Klementieff) ise seride ilk defa görünen karakterlerden.

Serinin bu filminde ekip, Quill'in babası hakkında bir şeyler öğrenebilmesi için ona yardım ediyorlar.

SON MACERA / GOING IN STYLE

2017 | Komedi | 96' | 21 Nisan 2017

Yaşını başını almış üç arkadaş artık emekli olmuşlardır. Sosyal yardımlardan gelen parayla ve emeklilik maaşlarıyla zar zor geçinmektedirler. Bir gün emeklilik ödemeleri de kesilince hayatta kalmaları güçleşir. Hakları olduğuna inandıkları parayı banka soyarak almak için kolları sıvarlar. Bu soygunu planlarken içlerini rahatlatmak için sadece ihtiyaçları olduğu kadar para alacaklarını söyleyip dururlar. Fakat yine de bunun için oldukça yaşlı ve tecrübesizdirler.

Başrollerinde Morgan Freeman, Michael Caine, Alan Arkin'in yer aldığı filmin yönetmen koltuğunda ise Zach Braff oturuyor.

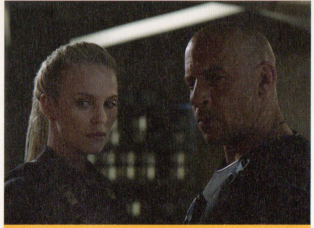

THE LOST CITY OF Z

2016 | Biyografi | 141' | 21 Nisan 2017

Bir Amazon kaşığı olan Percy Fawcett, o topraklarda gelişmiş bir uygarlık olacağını iddia eder ve yakınları dışında bu iddiasını ciddiye alan olmadığı için kendi başına çalışmalar yapmaya başlar. Bir gün gizemli bir şekilde ortadan kaybolur ve uzun bir süre kendisinden haber alamayınca pek çok maceraperest grup, bölgede Fawcett'i aramak için girişimlerde bulunurlar fakat hiçbir sonuca ulaşamazlar.

Gazeteci yazar David Grann'ın *The Lost City of Z* kitabından uyarlanarak senaryolaştırılan filmin başrollerinde Charlie Hunnam, Tom Holland ve Robert Pattinson oynuyor.

HIZLI VE ÖFKELİ 8 / THE FATE OF FURIOUS

2017 | Aksiyon | 136' | 13 Nisan 2017

Ekip suçlarla dolu olan tarihini bir şekilde temiz çıkarak normal hayatlarına dönmüştür. Fakat Chiper (Charlize Theron), Dom'u (Vin Diesel) sevdiği ve güvendiği insanlardan ayrılarak tekrar suça bulaşmaya ikna eder. Ekibin geri kalanı, Dom'u durdurmak zorunda olduklarının farkındadırlar ve onunla ancak birlikte mücadele ederek baş edebilirler.

"Family No More" spotuyla izleyicisini karşılayacak olan filmde birbirlerini aile olarak gören ekip, bu kavramı tekrar düşünecek. Filmin yönetmen koltuğunda ise bu sefer F. Gary Gray oturuyor.

THE CIRCLE

2017 | Bilim kurgu | 28 Nisan 2017

Mae Holland (Emma Watson) bir gün bir telefon alır ve çok büyük bir teknoloji firması olan The Circle'da işe başlar. Mae, genç ve hırslı biridir. Bu yüzden önüne çıkan bu fırsatı heba etmeyecek, çok iyi bir şekilde değerlendirerek iyi bir kariyer yapacaktır. Bunun için tüm gayretiyle çalışırken şirketin kurucusu olan Eamon Bailey'nin (Tom Hanks) dikkatini çeker. Bailey, genç kızdan bir projenin başına geçmesini istediğinde Mae'nin omuzlarına farkında olmadığı bir sorumluluk yüklenmiştir. Zira işin içine girdikçe The Circle'da yaptıkları şey pek hoşuna gitmemeye başlar. Mae'nin etik, mahremiyet ve kişisel özgürlük hakkında sorduğu sorular, yaptığı işin nerelere varabileceğini anlamasına yetmiştir.

Dave Eggers'in aynı isimli kitabından uyarlanan The Circle modern zamanların vazgeçilmez bir aracı hâline gelen sosyal medya hakkında eleştirel bir tavır sergiliyor ve dijital teknolojilerin hayatımızı nasıl etkilediğine değiniyor.

Du nombre des grandes étoiles de théâtre qui ne possèdent pas les exigences requises à l'écran, et du grand nombre des stars de l'écran qui ne pourraient jamais qu'être médiocres sur la scène, il me semble que le cinéma et le théâtre sont deux arts tout à fait distincts et différents.

Au point de vue technique, on ne peut guère comparer ce qui est considéré comme art sur la scène, avec ce qui a été accompli par les cinégraphistes. Le théâtre tient sa supériorité à la liberté permise au dramaturge et aux acteurs due d'abord à leur déclamation devant un auditoire choisi, mais grandement à cause de la juridiction restreinte de la censure.

Je trouve le cinéma tout à fait de mon goût. Ma vie entière est étroitement liée au travail du studio, une occupation vraiment épuisante mais qui m'absorbe complètement. Je jouis de cette vie à l'exception de toute autre chose.

Je ne veux pas du tout faire du théâtre. Jamais depuis que j'ai été attirée par le cinéma, je n'ai pas senti la tentation de monter sur les planches...

Lorsque encore fillette je jouais avec mes sœurs CONNIE et NATHALIE. Je rêvais certainement d'une carrière théâtrale, mais quand je me suis trouvée artiste de cinéma, j'ai considéré alors com-

NESİN, NE DEĞİLSİN EY SİNEMA!

Ayşe Yılmaz

kevirtaksimi@gmail.com

TÜRK SİNEMASI ARAŞTIRMALARI

tsa.org.tr

Yıl 1912. Adana'nın harizan sıcaklığında, İç İşleri tarafından Hicaz Demiryolu yardım bedellerinin tahsil hususunda yazışmalar yapılmakta. Derken şu ibarede yer almayan kelime kafaları karıştırıverir: "Tiyatro vesair oyun kumpanyalarına ait biletlerin her birine yirmişer paralık Hicaz ilmühaberi ilsak ettiriliyor".

Hangi kelime sizce? Tabii ki sinematograf, nam-ı diğer sinema.

Yukarıdaki ifadede yalnızca tiyatro ve ona benzer oyunların kastedilmesi ve açıkça sinema ifadesinin geçmemesi dikkatleri çeker. Durum Maliye

Bakanlığı'na ve Valilik'e bildirilir. Bunun üzerine defterdarlık sinemanın da aynı addedilerek tarifenin bu yönde değiştirilmesini uygun görür. Ancak İç İşleri ve Valilik bu fikirde değildir. Çünkü tarifeye bakılırsa mevzu bahis tiyatro ve diğer oyun kumpanyalarıdır. Hâlbuki sinematograf tiyatrodan ve diğer oyun kumpanyalarından farklıdır. Tiyatro birçok kişiyle ortaya konan bir kumpanyayken sinematograf tek bir kişi tarafından tersten yansıtılan ışıkla gösterilir ve hayal türünden kabul edilir. Nasıl ki hayal bir oyun kumpanyası değilse sinematograf da oyun kumpanyası veya tiyatro sayılamaz. Bu yüzden mevcut tarifenin

dişında tutulmalıdır. Ayrıca sinemadan da aynı verginin alınabilmesi için tarifenin değiştirilmesinden öte, ona bir ilâve gereklidir. Basit bir çıkartım yoluyla bu verginin sinemayı da içine alacak şekilde genişletilmesi Kanun-ı Esasî'ye aykırıdır ve her verginin bir kanunla çıkartılması şarttır.

Yazışmalar sinemadan da tiyatro gibi yirmi akçe yarım pula alınabileceği yönünde ilerleyince Vali Nedim Bey, önceki izahını yineleyerek madde madde niçin bu uygulamanın yapılamayacağını açıklamaya sıvanır. Bir kere bu akçe yabancı sinemalardan alınmaz. Sonra sinema biletleri tiyatronunki gibi değerli de değildir. Çocuklar için kırk, büyükler için yüz para bedelinde. Tüm bunların yanı sıra hükümet, Adana'da düşünce dünyasını zenginleştirecek eğlenceler bulunmadığından fuhuş, kumar ve içkiye yönelen insanlar için yararlı eğlenceleri yaygınlaştırmalıdır.

Hayâl-i zî-ruh: Ruhun Hayalini Temâşâ

Bu tarz bir tartışma, günümüzde entelektüel faaliyetler ekseninde yürütülürken, ta o dönemlerde tiyatro ve sinema arasındaki farka işte böyle, hem de resmi bir yazışmada işaret ediliyor. Bu ayrıma karşın Türk sinemasının şimdiye değin birçok kavram sorununu halledememesinin ardında yatan en önemli sebeplerden biridir, hayale doğan, tahayyül ve yaratımla kendine yol bulan sinemanın, Türkiye'deki dünya gelişini tiyatroya borçlu olması ve bu borcu uzun yıllar sırtında bir kambur gibi taşımaya devam etmesi.

1926 yılında çıkmaya başlayan *Artistik Sine* dergisinin daha ilk sayısının "Sinemayı Neden Tiyatroya Tercih Ediyorum?" yazısında bir oyuncu tarafından sinema ve tiyatro daha başka yönleriyle karşılaştırılır. Norma Talmadge'a göre tiyatro oyuncusundan iyi bir film yıldızı yaratılması neredeyse imkânsız. Çünkü ikisi çok ayrı sanatlardır. Metotları da birbirinden oldukça farklı. Hatta bu sanatlara meyletme bir fitnat mesesidir. Bir tiyatro sanatçısı bulunduğu şehir veya ülke için önemli ve değerli bir sinema artisti ismini bütün dünya duyurabilir. Ayrıca maddi bakımdan tiyatro sanatçısından hem daha çok kazanır hem de ailesine daha fazla vakit ayırabilir. Sanatının esiri değildir o. Erken yatar ve düzenli bir hayatı vardır. Tiyatro kumpanyalarındaki gibi nerede akşam orada sabah anlayışıyla hareket edip eziyet çekilmesi gibi bir durum yaşanmaz. Tiyatrodan birçok hilelerle iş görülür ama sinemada bu tarz durumlar vahim hatalara yol açabilir. Her şey en ince ayrıntısına kadar tasarlanır ve uygulanır. Sinemayı tiyatroyla kıyaslamak, talebinin hocasıyla, bir çocuğun zihin yapısının babasıninkıyla mukayesesi gibidir.

Bir diğer örnek yine *Artistik Sine*'nin 13. sayısındaki John Emerson'ın "Halk ve Sevdığı Tiyatro" yazısında

sinemanın yükselişine tiyatronun ikinci plâna itilmesi üzerine durulur ama bunun sanık açısından değil, maddi bir gerileme olduğundan söz edilir. Ayrıca adının zıddına, daha çok sinemadan bahsedilen makalede, sinema biletlerinin ucuzluğu da sinemaya rağbetin sebeplerinden biri şeklinde sunulur.

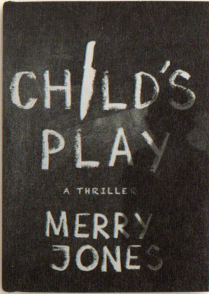
Belgeden ve diğer dergi yazılarından da görüldüğü gibi, o dönemde bakıldığında, hayalin çocuğu sinema daha çok halkın rağbet ettiği vülgarize bir çaba, tanrıların oyuncacı tiyatro ise sesini daha üst bir sınıfa duyuran sanatsal bir gayret.

Peki ya şimdi?

Evet, sinema bir tiyatro değil ama sadece kendinden hareketle anlam üretmede yetersiz kalan bir mecra artık. Neredeyse tüm disiplinlerden yararlanılarak oluşturulmuş bir zeminde dans eden bir "yaratık." Tiyatro ise her yönüyle daha bir sinemazede... ■

tsa Türk Sineması Araştırmaları

Bilim ve Sanat Vakfı
Türk Sineması Araştırmaları
birimi tarafından hazırlanmıştır.

Child's Play
Merry Jones

İki yıl önce kocasını kaybettikten sonra kendini bir türlü toparlayamamış ilkokul öğretmeni Elle Harrison, yeni bir okul yılının başlangıcıyla hayatında da yenilikler yapması gerektiğine karar verir. Hayatına devam edebilmek için yeterli motivasyonu bulduğuna inanan Elle evini satar, hatta trapez derslerine bile yazılır. Fakat planları, eski öğrencilerinden Ty Evans, tacizci babasını öldürdüğü için girdiği ıslah evinden çıkınca değişir. Ty'nin özgürlüğüne kavuşmasının üzerinden çok geçmeden, çocukluğunda Ty'a kötü davranan okul müdürü odasında ölü bulunur. Bu cinayeti, bir öğretmenin ve Ty'nin eski sevgilisinin ölümü takip eder. Ty, Elle ile konuşmaya çalışır, hayatı boyunca güvendiği tek yetişkinin Elle olduğunu söyler. Fakat Elle, açık fikirli davranmaya çalışsa da bu konuşmanın gecesinde uğradığı saldırının sorumlusunun Ty olduğundan şüphelenmekten kendini alamaz. Masumiyet, suç, çocukluk ve aile konusundaki bütün inançları sarsılan Elle'in yeni yeteneklerini kullanacağı bir savaş vermesi gerekecektir. Roman boyunca yapılan onca ters köşeden sonra sonunu tahmin bile edemeyeceksiniz.

The Wildings
Nilanjana Roy

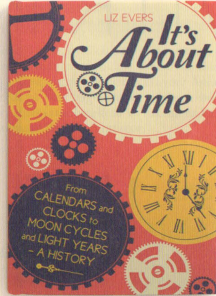
Salman Rüştü, hikâyelerini okumanın çok keyifli olduğunu belirttiği Nilanjana Roy'un bu kitabı için "T.S. Eliot'un Old Possum'u bu hikâyeden epey keyif alırdı," tespitinde bulunmuş.

Yeni Delhi'de eski bir yerleşim yeri olan Nizamuddin'in kalıntıları ve labirenti andıran dar sokaklarında küçük bir kedi çetesi yaşıyor. Ağırbaşlı, zeki bir Siyam kedisi olan çete lideri Miao; ona destek verenlerin sevdiği ve düşman olanların korktuğu Katar; büyük savaşçı erkek kedi Hulo; meydan okunduğunda çekik ve ölümcül olan güzel kraliçe Beraal ve merakı başına dert açan başlıca sebepler arasında sayılabilecek yavru kedi Southpaw. Çetenin saydığımız üyeleri ve geri kalanları kimseden korkmuyor, istedikleri yere gidiyor ve istedikleri gibi davranıyorlar. Ve bir gün, hayatlarını sonsuza dek değiştirecek olağanüstü olayların ilki olarak yemyeşil gözleri ve turuncu kürkleriyle dikkat çekici bir güce sahip olan korkmuş bir kedi yavrusu aralarına düşüyor. Nilanjana Roy bizi, hayvan dostlarımızın en az bizimki kadar eğlenceli ve macera dolu dünyasına davet ediyor.

ORADA BİR KİTAP VAR UZAKTA

Love Your Skin
Pucci Romano

It's About Time
Liz Evers

Love Your Skin, cildimiz ile ilgili yanlış veya eksik bildiğimiz konuları açık bir dille anlatıyor. Aslında derimiz de vücudumuzdaki organlardan biri, hatta en büyüğü. İçinde tuttuğu ve dışında bıraktığı her şey ile sürekli etkileşim halinde. Bize gönderdiği sinyaller ise hiçbir zaman görmezden gelemeyeceğimiz derece önemli. Ne yazık ki dış dünya ile ilişkimizde büyük önem taşıyan bu organın üzerindeki önemsiz bir kızarıklık, ciddi bir hastalıktan ayırmak çok zor. Skineco'nun kurucusu dermatolog Pucci Romano, bilimselliğinden de ödün vermeden bizi derinin "dili" ile tanıştırıyor. Derinin anatomisi, yapısı ve fizyolojisi üzerine değerli öğütler ve bilgiler ile dolu olan bu kitap, farklı deri tiplerini gösteriyor ve yaşlandıkça deride ne gibi değişimler olduğunu anlatıyor. En sık karşılaşılan dermatolojik sorunların neler olduğunu ve kolay fark edilmeyen hastalıklar için hangi belirtileri gözlememiz gerektiğini öğreten Pucci Romano, besin ve deri arasındaki ilişki konusunda bildiğimizi sandığımız çoğu şeyin birer mit olduğunu gösteriyor; kozmetiğin bu ilişkideki rolünü analiz ediyor.

Mehmet Ali & Akşamsefası

Kitap, zamanın icadından önceki insanları ve mekânları incelerken bir yandan da zamanı ölçüyor olmamızın sebep olduğu ilginç durumları anlatıyor. Buz Devri zamanında bilinen ilk zaman ölçümü olan ay döngüsü takibinden modern kol saatlerine kadar, zaman ve etkileri, her daim insanlığı etkisi altına aldı. İnsanlar asırlar boyunca zamanın daha iyi nasıl ölçülebileceğine dair tabir ettikleri yeni yöntemler geliştirmek için emek ve para harcadılar. Hatta zamanı göstermek için kullandığımız saatlerin bile hep daha güzelini daha estetikini yapmak için uğraştılar. Bu kitap aslında sayılamayan bir şeyi, yani zamanı ölçmek adına yapılan bu kadar zahmete ve uğraşa adeta bir övgü niteliğinde. Tüm bunların yanında zamanla ilgili ilginç anekdotlar da içerirken, dördüncü boyut diye tabir ettiğimiz olgudan etkilenen herkesin başucu kitabı olmaya aday bu küçük dâhiyane kitap, hem sürükleyici hem de anlattığı konularda tatmin edici. Bilimsel içerikli kitap okumayı seven ve zamanın tarihi konusunda bilgi edinmek isteyen herkese ulaşmalı.

KİTAP VİTRİNİ

Esra Nur Akbulak

Yasak Olmayan Hazlar
Adam Phillips
Çev. Saliha Nilüfer
Metis Yayınları

Adam Phillips, insanın karanlık odasından, yani duyumsama arzusunu taşıdığı yasak arzuların aydınlık bir salona çıkarıyor okurlarını. Yasak olmayan arzunun, yasak olana duyulan haza nispetle daha düşük olduğu iddiasını ise yasanın despotizmine yaslayarak tartışıyor.

Ulusal Kimliği Tiyatro ile Korumak-Türk Tiyatrosunun Kimlik İnşasındaki İşlevi
Elif Çongur
İmge Kitabevi Yayınları

Ulusal kimliğin inşasına Türk kültür tarihini odağa alarak bakan Çongur, tiyatro özelinde yaptığı derinlikli okumayla da bu alanda yapılmış özgün çalışmalardan birini sunuyor okurlarına.

Mucizeler Dükkânı
Jorge Amado
Çev. Sevgi Tamgüç
İletişim Yayınları

Latin Amerika edebiyatında iz bırakan yazarlardan Jorge Amado, Brezilya için darbeden sonra toplumsal barış ve umudun sembolü hâline gelen Pedro Arkanjo'nun hayatını konu ediniyor. Brezilya'nın kültürel çeşitliliğiyle bir umudun eteğinde, *Mucizeler Dükkânı*'nda hayat buluyor.

Türk Müslümanlığı Üzerine Yazılar
Prof. Dr. Sönmez Kutlu
Ötügen Neşriyat

"Türk Müslümanlığı"nı, fıkhîta Hanefilik, itikatta Maturidilik ve ahlakta Yesevilik olarak üç sacayağıyla açıklayan yazar, Türkler'in milli dini hâline dönüşen İslâm'ı, bu konudaki akademik çalışmalarının bir araya getirildiği kitabında Türk tarihiyle paralel bir düzlemde okuyor.

Amerika'da Bir İyimsir 1959-1960
Italo Calvino
Çev. Neyire Gül Işık
Yapı Kredi Yayınları

Calvino'nun Türkçede ilk kez yayımlanan kitabı, yazarın ABD yolculuğuna başlarken ve yolculuk devam ederken asla Amerika üzerine yazı yazmayacağı iddiasını yerle bir eder. Seyahat, yazarın kendini tanıma sürecidir Calvino'ya göre ve bu kitapla bir anlamda Calvino'yu kendi ağzından dinleme şansı doğuyor biz okurlara.

Tarihin İnsanları-Kişilikler
ve Tarihın Seyri
Margaret Macmillan
Çev. Özge Akkaya
Kolektif Kitap

Tarihçi ve akademisyen Margaret MacMillan tarihe olaylar üzerinden değil, kişiler üzerinden bakıyor bu defa. Yazar tarihsel aksın belirleyicisi olarak salt liderleri ele almiyor, “küçük insan”ı ve onun hissedilmeksizin dönüştüren hikâyesini anlatıyor ihtimamla.

Bu Kalem Melûn
Enis Batur
Sel Yayıncılık

Edebiyat birikimini sayısız çalışması için bir menbaya dönüştüren Enis Batur, *Bu Kalem Melûn* kitabı ile okurlarıyla yeniden buluştu. Bu kitap sayesinde, yazarın kitaplarının yanı sıra sayısız projesinden de haberdar oluyoruz.

Uyanmak Üzere Olan Bir Adam
Hasan Harmancı
Büyüyen Ay Yayınları

Hasan Harmancı öykülerinin bir araya geldiği bir ilk kitap *Uyanmak Üzere Olan Bir Adam*. Unutulmuşluğundan ve maruz kaldıklarından kaçarken, değer arayışı içinde olan bir diğeriyle buluşmanın öyküsünü anlatıyor öykülerin her biri bambaşka dillerde.

Emanet Hikâyeleri
Necip Tosun
Dedalus Yayınları

Necip Tosun, öykücülüğümüzün nirengi noktalarında bulunan öyküleri üslubuyla, dünyasıyla buluşturarak yeniden kuruyor. Anlatıcının durduğu yere bağlı olarak dönüşen bu öyküler, edebiyatın bereketli ve tükenmez hazinesini tanımaya da imkân tanıyor.

Metin Erksan “Kuyu”da Bir Yönetmen
Mucahit Gündoğdu
Hece Yayınları

Metin Erksan'ın hayatıyla, Türkiye'nin 1950'lerden 70'li yıllara dek yaşadığı süreçleri bir arada ele alan bu biyografi kitabı, sinemanın siyaset, toplum ve zamanla sonsuz temas hâlinde ortaya konan bir ürün olduğunu da vurguluyor.

Büyüyünce Çocuk Olcam
Mine Sota
Erdem Yayınları

Yazar, ana akım meslekler dışında göz önünde olmayan, unutilan ya da makbul sayılmadığı için göz ardı edilen meslekleri anlatıyor tek tek ve renkli bir meslek rehberi sunuyor okurlarına.

29
NİSAN

KİTARO, TÜRKİYE'DE SEVENLERİYLE BULUŞUYOR

Hazırlayan: Elif Kurt

Golden Globe ve Grammy ödüllü Kitaro, Türkiye'de sevenleriyle buluşmaya hazırlanıyor. Etnik ve elektronik müziği bir araya getirerek, her bir parçasında adeta bir felsefi deneyim sunan usta besteci, dünyanın dört bir yanına Shinto öğretisinden aldığı sevgi, barış ve birlik mesajlarını göndermeye devam ediyor.

Müzik yolculuğuna lise yıllarında etkilendiği Rock ve R&B türleri sayesinde kendi kendine gitar çalmayı öğrenerek başladı. Müziğini, 1972 senesinde Avrupa'ya yaptığı bir gezide Alman klavyeci Klaus Schulze ile karşılaştıktan sonra şekillendirmeye başladı.

Etnik ve elektronik öğeleri bir araya getiren yenilikçi müzik anlayışı ile günümüz müziğini şekillendiren müzisyenlerden biri olan Kitaro, bugün New-Age olarak tanıdığımız müzik türünün öncü isimleri arasında gösteriliyor.

Tarih: 29 Nisan 2017 **Yer:** Zorlu PSM, Ana Tiyatro

BERLİN'DEN MİDİLLİ'YE,
ALCALICA

Geleneksel enstrümanları dünya müziğiyle harmanlayan Berlin kaynaklı Alcalica grubu, sıcak ve samimi müziğini sunmak için dinleyicileriyle buluşmaya hazırlanıyor. Müzik dünyasında oldukça geniş bir etkileşimi bünyesinde ustaca harmanlamayı başaran Alcalica'nın seyahatı "Avrupa'nın siyaset ve sanat merkezi Berlin'den insanlığa meydan okunan, 'Avrupa'dayız' bilincinin sert gerçekliğiyle yüzleşilen bir yere, ankaranın sınırı Midilli'ye..." yol aldı. Son on yıldır oldukça başarılı işbirlikleri gerçekleştirdi ve altı albüm çalışmasına imza attı. Topluluğun yaptığı müzik, Doğu-Batı gibi ikili zıtlıkları bozma üzerine kurulmuş.

Tarih: 15 Nisan 2017, 20:30
Yer: Borusan Müzik Evi

İKİ YAKA
BİR ARADA

Café Aman İstanbul "İki Yakadan Şarkılar" ile dinleyicilerle buluşacağı konserinde, Türk ve Yunan ezgilerini bir arada sunacak. Stelyo Berber ve Pelin Suer, geçmişten günümüze iki yakarın sevip benimsediği parçaları seslendirecek. İkiliye, Yunanistan'ın genç ve popüler ismi Sofia Papazoglou eşlik edecek. Dünyaca ünlü kemani Monolis Kottoros, buzukı üstadı Georgios Marinakis'in yanı sıra, buzuki ve akordeon gibi sazların ve dörtlü yaylılar ekibinin bulunduğu 20 kişilik özel sanatçı kadrosu sahnede yer alacak. Bu müzik ziyafetine bir de görsel şöen ekleyecek olan Horokos dans grubu sahnede yer alacak.

Tarih: 8 Nisan 2017
Yer: T. İnönü Maslak Show Center

FRANK SINATRA'LI
BİR GECE

Oscar'lı bir oyuncu olmasının yanı sıra müzik kariyeriyle de ismini hafızalara kazıyan Frank Sinatra, İş Sanat sahnesinde şarkılarıyla yeniden hayat bulacak. "Amerikan standartlarının büyükelçisi" olarak adlandırılan yorumcu Michael Feinstein ve trombon sanatçısı Aycan Teznel bu gece için sahnede bir araya gelecek isimlerden. İki kez Emmy, beş kez Grammy ödülleri aday gösterilen Feinstein bugüne dek Carnegie Hall, Sydney Opera Binası, Hollywood Bowl, Beyaz Saray, Buckingham Sarayı gibi pek çok önemli mekânda konserler verdi. İkiliye eşlik etmek üzere "Müzik millî takımı" olarak adlandırılan, 20 kişilik bir kadrodan oluşan İstanbul Superband de sahnede yerini alacak.

Tarih: 3 Nisan 2017, 20:30
Yer: İş Sanat Konser Salonu

SAHİCİ OLAN HER MESAJ YERİNE ULAŞIR

Nalan Yıldırım

Hayy Kitap

Hayykitap, kitap piyasasında sağlık ve beslenme alanındaki açık ara lider bir yayınevi. Son zamanlarda bu kategoriye “pedagoji ve mutlu aile” diye adlandırdığımız kategori de dahil oldu. Bu alanda da çok başarılı kitaplar yapıyoruz.

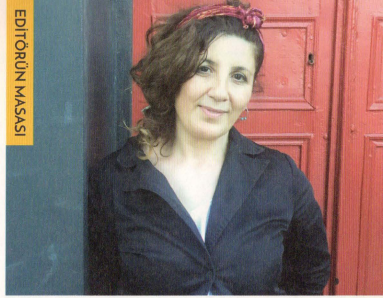
Ailelerinin ve çocuklarının mutluluğu için farklı bağlamlarda mücadele eden her “savaşçı anne”nin yanında olmaya çalışmak bu alt başlığın en önemli amaçlarından biri.

Aynı zamanda tasavvuf, edebiyat ve çocuk yayıncılığına da gittikçe büyüyen bir grafiğe sahip Hayykitap.

Uzun zamandır yayın piyasasındayım. Bir yayınevinin pazarlama-medya tanıtım departmanının önemini özellikle farkındayım. Bir yayınevinden tanıtım ve editöryanın ayrılmaz bir bütün olduğunu yıllar içinde birçok kez deneyimledim. Zaman zaman bir editörün medya tanıtımcısı gibi düşünmesi gerekebilir. Hatta şöyle söyleyebilirim, edebiyat dışından söz ediyorsak, bir editör ya da yayın yönetmeni yayımlanacak kitaplara karar verirken bu kitapların medyada nasıl yer alacağını da hesaba katmalıdır.

Sağlık alanında, diyet ve beslenme alanında yepyeni bir tezi olan bir kitap yayımlayacaksanız, genel anlamda non-fiction dediğimiz kurgu dışı bir kitap seçiyorsanız bu kitabın basında nasıl yer alacağını da düşünmelisiniz. Çünkü medyanın ilgisini çekmeyen bir tez, doğal olarak okurun da ilgisini çekmekte zorlanacaktır. Bu yüzden editörya ile dirsek dirseğe bir çalışma prensibi önemli.

Bence kitap basın tanıtım departmanında çalışan birinin iyi bir okur olması işini en çok kolaylaştıran özellik. Çünkü kitabı okursanız özüne ulaşabilir, hangi yönüyle öne çıkarabileceğinizi bilirsiniz. Elbette çok sayıda kitap basan bir yayınevinde bu zaman zaman mümkün olmayabilir. O zaman da kitabın editörüne çok iş düşer. Editör yazardan sonra kitaba ilk ruhu üfleyen kişidir. Onun heyecanı kitabı yukarı kaldırır. Editör kitabından heyecan duyuyorsa bunu paylaşmak ister ve pazarlama ve tanıtım departmanlarının

iş en baştan çok kolaylaşmış olur. Çünkü bu heyecan herkese sirayet eder. Bu yüzden kitabımı seven bir editör tanıtım birimi için de paha biçilmezdir.

Kitabı yayın sürecinde yayıncılığın, aynı zamanda içinde yaşadığımız toplumu iyi okumak, konjonktürü takip etmek, toplumun ne istediğini bilmek açısından olmazsa olmazı. Örnek vermek gerekirse ülkemiz gerçekten zor zamanlardan geçiyorken bunu görmezden gelen yayıncılar da yapamayız. Böyle zamanlarda toplum, siyasi gündemden uzaklaşmak için kurgu roman okumaya ihtiyaç da duyabilir. Tam tersi gerçeklerden uzaklaşmak istemeyip gerçek tarih okumak da isteyebilir. Bu ihtiyacı iyi takip etmek gerekir diye düşünüyorum.

Son zamanlarda çoğalan edebiyat dergilerinin de bir ihtiyaca denk geldiğini görebiliyoruz, gazete gündeminden uzaklaşmak isteyen okuyucu ve yazmak isteyen birçok yazar için en iyi mecralar dergiler olmaya başladı. Arka Kapak dergisi de alanında iyi örneklerden. Bazen de toplumun ihtiyacını yayıncı yönlendirebilir. Bundan 3,5 sene önce tarihi dizilerle başlayan tarih merakı, yayıncıları bu yönde birçok kitap basmaya yönlendirmiş, küçük yaşlardaki okuyucularda bile bir karşılık bularak tarih merakı oluşturmuştur.

Sadece bir yayınevi için değil tüm sektörler, tüm işkolları için söyleyebileceğim bir tek şey var: Yaptığınız işe inanıyorsanız başarmak için ihtiyacınız olan her şeye sahipsiniz demektir. Çünkü sahibi olan her mesaj hedefine ulaşır.

Önümüzde gelecek kitaplardan bir kaçını söylemek isterim:

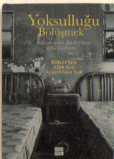
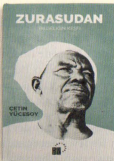
Dervişin Teselli Koleksiyonu, Doğu'dan Batı'dan 99 Teselli-Mecit Ömür Öztürk.

Sağlıklı Atıştır, 50 Şekersiz Tariflerle Kalıcı Zayıflama-Diyetisyen Seçil Kenar.

Kansersavar Mutfak-Dr. Elif Güveloğlu. ■

Yaptığı kapak tasarımlarıyla dikkat çeken Zahid Yıldırım ile konuştuk.

ZAHİD YILDIRIM; KİTABIN DOĞASINA UYGUN KAPAKLAR

Kitap kapaklarını tasarlarken dikkat ettiğin detayları üç maddede özetler misin?

Kapak tasarımı yaparken özellikle dikkat ettiğim konuları şöyle sıralayabilirim: Öncelik kesinlikle kitabın doğasına uygun bir kapak olmalı. Kişi kitabı okumadan önce farklı, okuduktan sonra daha farklı anlamlar çıkartmamalı. Bunun yanında tabii ki tüm dünyada geçerli olan grafik tasarım kurallarını çiğnemeyecek bir arayüze sahip olmalı. Diğer bir husus ise daha çok yayınevlerinin önem verdiği pazarlama konusu. Yapılan kapak rafta, yani pazarlama konusunda ne kadar yeterli. Bir kapak bu saydığım hususları yakaladığı noktada baskıya gidecek kıvama gelmiş demektir.

Tasarımda iltimas gösterdiğin renkler ve yazı karakterleri var mı?

Aslında bir tasarımı için bu tip alışkanlıkları pek doğru bulmam. Çünkü yapılan her işin ruhu, doğası, ihtiyaçları birbirinden farklı olur. Tasarımı kişisel zevklerinden arınarak yapacağı işin ihtiyacı olan tasarımı çıkarabilmeli.

Şimdiye kadar tasarladığın kitap kapakları arasında en sevdiğin tasarım hangi kitaba ait?

Bu soruyu, şimdiye kadar yaptığım kapak tasarımlarımdan en çok hangisi beğenildi şeklinde düşünerek cevap vermem daha doğru olur sanırım. Perspersense için hazırladığımız Türk Klasikleri serisi diyebilirim.

En beğendiğin kitap kapağı hangisi?

James Lasdun'un *Give Me Everything* 'You Have' isimli kapak. Kalabalık bir görüntü olmasına rağmen profesyonel bir sadelikte tasarlanmış hoş bir kapaktır.

Keşke ben tasarlasaydım dediğin yerli ya da yabancı bir kitap var mı?

Tarz olarak daha çok keyif aldığım Heidi Durrow'un *The Girl Who Fell From The Sky* isimli kitabına kapak tasarlamak isterdim.

Bir kere sevdiğinin yüzüne baksa ölecek âşıklar...

Güzelliğini bir yara gibi taşıyan kadınlar...

Gururundan ölenler, gidenler, tam söyleyecekken susanlar, yıkık krallıkların prensesleri...

Tarık Tufan, **Beni Onlara Verme**'de bir semti, o semtin mahallelerini ve o mahallelere sıkışmış karakterlerin birbirinden ilginç hikâyelerini anlatıyor.

Tarık Tufan'ın etkileyici ve akıcı dilinden kimi zaman karanlık, can yakan masalsı hikâyeler.

Beni Onlara Verme
cüretli ve içten bir
meydan okuma.

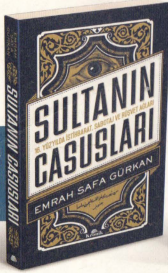
Mahmet Ali & Akınsefer

/profilkitap /profilkitap /profil_kitap

Sultanın Casusları

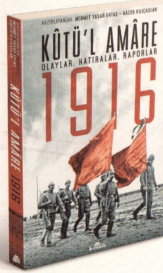
—
EMRAH SAFA
GÜRKAN

OSMANLI CASUSLARI VE İSTİHBARAT OPERASYONLARI

“İmparatorluk çağının doruk noktası olarak genel kabul gören 16. asırda casusluk ve karşı istihbarat meselesini, orijinal yerli ve yabancı belge ve kitabi kaynaklara dayalı olarak inceleyen bu eser alanında en önemli çalışma.”

Prof. Dr. Feridun Emecen

Kütü'l Amâre
1916

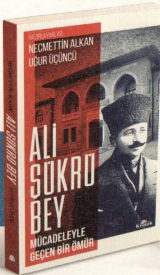
—
M. YAŞAR ERTAŞ
HÂCER KILIÇASLAN

KUT ZAFERİ OLAYLAR, HATIRALAR, RAPORLAR

I. Dünya Savaşı'nda Çanakkale Savaşı ile beraber Britanya İmparatorluğu'nun yaşadığı en büyük hezimet olan Kutü'l-Amare'ye dair İlber Ortaylı, Azmi Özcan, Necmettin Alkan gibi birçok tarihçinin katkılarıyla ortaya çıkmış zengin bir çalışma.

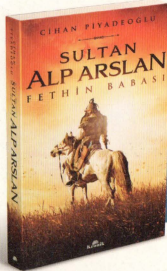
Ali Şükrü Bey

—
NECMETTİN
ALKAN
UĞUR ÜÇÜNÇÜ

MÜCADELEYLE GEÇEN BİR ÖMÜR

Prof. Dr. Necmettin Alkan ve Doç. Dr. Uğur Üçüncü tarafından hazırlanan “Ali Şükrü Bey” kitabında yakın tarihimizin karanlık bir dönemi aydınlatılıyor. Ali Şükrü Bey'in faaliyetleri ve ölümü üzerine birçok soru cevabını buluyor.

Sultan Alp Arslan
Fethin Babası

—
CİHAN
PIYADEOĞLU

SELÇUKLU FETİHLERİNİN BABASI, TÜRK EFSANESİ SULTAN ALP ARSLAN

Sultan Alp Arslan üzerine hem akademik ihtiyaçları karşılayacak hem de akıcı üslubuyla tarih severlerin merakını giderecek bu çalışmayla, geri planda kalmış Selçuklu tarihi ile Sultan Alp Arslan yeniden gün yüzüne çıkıyor.